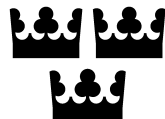

Regional utjämning och utveckling

19

Förslag till statsbudget för 2000

Regional utjämning och utveckling

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	9
2 Lagförslag	11
2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter	11
3 Regional utjämning och utveckling	15
3.1 Omfattning	15
3.2 Utgiftsutveckling.....	15
3.3 Resultatbedömning.....	20
3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området	20
3.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom det regionalpolitiska området.....	21
3.3.3 Effekter av statliga insatser	21
3.3.4 Regeringens slutsatser	24
3.4 Resultatinformation	24
3.4.1 Resultatinformation för år 1998 uppdelad på beslutsfattare	26
3.4.2 Resultatinformation avseende EG:s strukturfonder perioden 1995–1999	31
3.4.3 Resultatinformation för år 1998 uppdelad på löpande åtgärder	33
3.4.4 Resultatinformation för vissa tidsbegränsade övriga åtgärder under år 1998	48
3.4.5 Resultatinformation för viktiga regionalpolitiska åtgärder utanför utgiftsområdet under år 1998	49
3.4.6 Skatteavvikelser.....	52
3.4.7 Revisionens iakttagelser	52
4 Förslag till förändringar av nationella stödområden och vissa företagsstöd	53
4.1 Nationella stödområden för företagsstöd.....	54
4.2 Regionalt utvecklingsbidrag.....	56
4.3 Sysselsättningsbidrag.....	59
4.4 Nedsättning av socialavgifter.....	59
5 Anslag	63
A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	63
A2 Landsbygdsån	67

A3 Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	67
A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter	68
A5 Transportbidrag	69
A6 Glesbygdsverket.....	69
A7 Statens institut för regionalforskning	69
A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999....	70
A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006....	71
A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed.....	72
A11 Regionalpolitiska insatser.....	73
A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.....	73

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	10
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling	15
Tabell 3.2 Föreslagna anslagsförändringar jämfört med 1999 års ekonomiska vårproposition	16
Tabell 3.3 Åtgärder som finansieras av anslag inom utgiftsområde 19 samt vissa andra utgiftsområden under år 1998	25
Tabell 3.4 Länsstyrelsernas och självstyrelseorganens fördelning av beslutade medel uppdelad på ändamål budgetåren 1997 och 1998	26
Tabell 3.5 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och landsbygdsstöd under år 1998	27
Tabell 3.6 Beviljat regionalt utvecklingsstöd under år 1998	29
Tabell 3.7 Tilldelade medel från strukturfonderna, medel in-tecknade genom beslut och utbetalade medel per målområde och gemenskapsinitiativ	32
Tabell 3.8 Regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram fördelat på län under budgetåren 1994/95–1998	35
Tabell 3.9 Regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram under budgetåren 1994/95–1998 fördelat på programområde/ändamål	36
Tabell 3.10 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och utvecklingsbidrag av länsstyrelserna, självstyrelseorganen NUTEK och regeringen under budgetåren 1993/94–1998	38
Tabell 3.11 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och utvecklingsbidrag av länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen under budgetåret 1998, fördelat på län	38
Tabell 3.12 Genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för regionalt utvecklingsbidrag budgetåret 1998	39
Tabell 3.13 Genomsnittligt regionalt utvecklingsstöd fördelat på företagsstorlek budgetåret 1998	39
Tabell 3.14 Beviljat landsbygdsstöd under budgetåret 1998 fördelat på län	40

Tabell 3.15 Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft för landsbygdsbidraget.....	41
Tabell 3.16 Beviljat stöd till kommersiell service under budgetåren 1993/94–1998 ..	42
Tabell 3.17 Småföretagsstöd beviljat under budgetåret 1998 fördelat på län	43
Tabell 3.18 Sysselsättningsbidragets fördelning över en femårsperiod.....	43
Tabell 3.19 Beviljat sysselsättningsbidrag avseende kvalifikationsåren 1994–1998....	44
Tabell 3.20 Länsvis fördelning av beviljat sysselsättningsbidrag under kvalifikationsåren 1997–1998	44
Tabell 3.21 Länsvis fördelning av beviljat selektivt sysselsättningsbidrag under budgetåret 1998	44
Tabell 3.22 Uppskattad procentuell fördelning av nedsatta socialavgifter på län och företag budgetåret 1998	45
Tabell 3.23 Uppskattad procentuell fördelning av nedsatta socialavgifter på näringsgrenar och företag budgetåret 1998	45
Tabell 3.24 Beviljat transportbidrag under budgetåren 1994–1998 fördelat på län....	46
Tabell 3.25 Beviljat transportbidrag under budgetåren 1996–1998 fördelat på näringsgrenar	47
Tabell 3.26 Beviljat småföretagsstöd, konsultcheckar och bidrag till projektverksamhet under budgetåren 1994–1998	51
Tabell 3.27 Beräknade skatteavvikelser enligt 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100)	52
Tabell 4.1 Maximala bidragsnivåer fr.o.m. år 2000 enligt EG:s regler om stöd till regionala ändamål.....	58
Tabell 5.1 Anslagsutveckling.....	63
Tabell 5.2 Anslag för regionalpolitiska åtgärder	63
Tabell 5.3 Bemyndiganden	65
Tabell 5.4 Beräkning av anslaget för år 2000.....	67
Tabell 5.5 Anslagsutveckling.....	67
Tabell 5.6 Anslagsutveckling.....	67
Tabell 5.7 Utgiftsutvecklingen budgetåren 1993/94–1998	68
Tabell 5.8 Beräkning av anslaget för år 2000.....	68

Tabell 5.9 Anslagsutveckling	68
Tabell 5.10 Beräkning av anslaget för år 2000	68
Tabell 5.11 Anslagsutveckling	69
Tabell 5.12 Anslagsutveckling	69
Tabell 5.13 Beräkning av anslaget för år 2000	69
Tabell 5.14 Anslagsutveckling	69
Tabell 5.15 Beräkning av anslaget för år 2000	70
Tabell 5.16 Anslagsutveckling	70
Tabell 5.17 Bemyndiganden.....	71
Tabell 5.18 Anslagsutveckling	71
Tabell 5.19 Bemyndiganden.....	72
Tabell 5.20 Anslagsutveckling	73
Tabell 5.21 Beräkning av anslaget för år 2000	73
Tabell 5.22 Anslagsutveckling	73
Tabell 5.23 Anslagsutveckling	73

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter (avsnitt 2),
2. godkänner regeringens förslag om ändrade principer för verksamhetsansvar och utbetalningar avseende EG:s strukturfonder för programperioden 2000–2006 (avsnitt 3.2),
3. godkänner regeringens förslag om nationella stödområden för företagsstöd (avsnitt 4.1),
4. godkänner regeringens förslag om regionalt utvecklingsbidrag (avsnitt 4.2),
5. godkänner regeringens förslag om sysselsättningsbidrag (avsnitt 4.3),
6. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget *A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, ingå ekonomiska förpliktelser som, inklusive tidigare åtaganden, innebär utgifter på högst 1 688 000 000 kronor under åren 2001–2008 (avsnitt 5),
7. godkänner regeringens förslag om användningen av anslaget *A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder* (avsnitt 5),
8. bemyndigar regeringen att under år 2000, ifråga om ramanslaget *A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006*, ingå ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 3 200 000 000 kronor under åren 2001–2008 (avsnitt 5),
9. för budgetåret 2000 anvisar anslagen under utgiftsområde 19 *Regional utjämning och utveckling* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag	Anslagstyp	
A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	ramanslag	1 303 850
A2 Landsbygdsån	ramanslag	30 000
A3 Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken	ramanslag	1 000
A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter	ramanslag	313 734
A5 Transportbidrag	ramanslag	345 000
A6 Glesbygdsverket	ramanslag	24 781
A7 Statens institut för regionalforskning	ramanslag	8 068
A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995-1999	ramanslag	612 000
A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006	ramanslag	360 000
A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed	reservationsanslag	6 000
A11 Regionalpolitiska insatser	reservationsanslag	300 000
A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.	reservationsanslag	6 000
Summa		3 310 433

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:912)¹ om nedsättning av socialavgifter

dels 11, 12 och 13 §§ skall upphöra att gälla,
dels att 1, 3, 4, och 6 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

I denna lag ges föreskrifter om stöd till näringslivet m.m. genom nedsättning av socialavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

Stödet ges i den omfattning som framgår av 6–8 §§ till näringslivet m.m. i Arjeplog, Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Jokkmokks, Kalix, Kiruna, Pajala, Övertorneå kommuner i Norrbottens län, Dorothea, Malå, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner samt Björksele församling i Lycksele kommun i Västerbottens län, Bergs, Härjedalens, Ragunda och Strömsunds kommuner, Håsjö och Hällesjö församlingar i Bräcke kommun, Alsens, Föllinge, Hotagens, Laxsjö och Offerdals församlingar i Krokoms kommun samt Kalls församling i Åre kommun i

Stödet ges i stödområde A, med undantag av Östersunds kommun, förutom Näs och Häggenås församlingar, och med undantag av Aspås, Ås och Rödöns församlingar i Krokoms kommun, i den omfattning som framgår av 6–8 §§.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om stödområden.

¹ Lagen omtryckt 1994:548.

² Senaste lydelse 1996:959.

Jämtlands län, Edsele, Junsele, Ramsesele och Ådalslidens församlingar i Sollefteå kommun samt f.d. Solbergs kyrkobokföringsdistrikt i Örnsköldsviks kommun i Västernorrlands län (stödområde 1).

Stödet ges också i den omfattning som framgår av 11–13 §§ till näringslivet m.m. i Älvsbyns kommun, Edefors och Gunnarsbyns församlingar i Bodens kommun samt f.d. Markebygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun i Norrbottens län, Bjurholms, Norsjö och Vindelns kommuner och Lycksele kommun, med undantag av Björksele församling, samt Fällfors, Jörns och Kalvträskes församlingar i Skellefteå kommun i Västerbottens län, Näs och Häggenås församlingar i Östersunds kommun och Näskotts församling i Krokoms kommun, Bräcke kommun, med undantag av Håsjö och Hällesjö församlingar, Åre kommun, med undantag av Kalls församling, i Jämtlands län, Sollefteå kommun, med undantag av Edsele, Junsele, Ramsesele och Ådalslidens församlingar, och Ånge kommun samt Holms och Lidens församlingar i Sundsvalls kommun och Anundsjö församling, med undantag av f.d. Solbergs kyrkobokföringsdistrikt, och Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar i Örnsköldsviks kommun i Västernorrlands län, Ljusdals kommun i Gävleborgs län, Transtrands och Lima församlingar i Malungs kommun samt Särna och Idre församlingar i Älvdalens kommun i Dalarnas län, Norra Finnskoga, Södra Finnskoga och Dalby församlingar i Torsby kommun i Värmlands län.

3 §³

Lagen tillämpas på socialavgifter som är hänförliga till arbete inom sådan verksamhet som är stödberättigad enligt 6 eller 11 §.

Verksamhet inom stålindustri som

Lagen tillämpas på socialavgifter som är hänförliga till arbete inom sådan verksamhet som är stödberättigad enligt 6 §.

En arbetsgivare eller en försäkrad

³ Senaste lydelse 1995:894. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

omfattas av Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen är inte stödberättigad enligt denna lag.

En arbetsgivare eller en försäkrad vars verksamhet huvudsakligen hänför sig till stödberättigad verksamhet, skall beviljas nedsättning av avgifter för hela sin verksamhet om övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Om verksamheten bara i mindre omfattning hänför sig till sådan verksamhet, får nedsättning beviljas endast om

1. arbetsgivaren eller den försäkrade påverkas på grund av lagens bestämmelser i mer betydande grad av konkurrens, och

2. den del av verksamheten som berättigar till nedsättning kan avgränsas från den övriga.

I fall som avses i *tredje* stycket andra meningen får nedsättning beviljas endast efter särskild prövning av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Nedsättning får beviljas bara för den del av avgifterna som hänför sig till den nedsättningsberättigade verksamheten.

vars verksamhet huvudsakligen hänför sig till stödberättigad verksamhet, skall beviljas nedsättning av avgifter för hela sin verksamhet om övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Om verksamheten bara i mindre omfattning hänför sig till sådan verksamhet, får nedsättning beviljas endast om

1. arbetsgivaren eller den försäkrade påverkas på grund av lagens bestämmelser i mer betydande grad av konkurrens, och

2. den del av verksamheten som berättigar till nedsättning kan avgränsas från den övriga.

I fall som avses i *andra* stycket andra meningen får nedsättning beviljas endast efter särskild prövning av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Nedsättning får beviljas bara för den del av avgifterna som hänför sig till den nedsättningsberättigade verksamheten.

4 §⁴

Lagen tillämpas även på avgifter som är hänförliga till sådant arbete inom ett företag eller inom en organisation som är berättigat till stöd inom ett stödområde enligt 7 eller 12 §.

Nedsättningen får dock beviljas endast om arbetet kan avgränsas från arbetsgivarens eller den försäkrades övriga verksamhet.

Om arbete som sägs i första stycket ingår i stödberättigad verksamhet enligt 6 eller 11 §, tillämpas 3 § i stället för denna paragraf.

Lagen tillämpas även på avgifter som är hänförliga till sådant arbete inom ett företag eller inom en organisation som är berättigat till stöd inom ett stödområde enligt 7 §.

Nedsättningen får dock beviljas endast om arbetet kan avgränsas från arbetsgivarens eller den försäkrades övriga verksamhet.

Om arbete som sägs i först stycket ingår i stödberättigad verksamhet enligt 6 §, tillämpas 3 § i stället för denna paragraf.

6 §⁵

Inom stödområdet är följande verksamheter stödberättigade:

1. *andra gruvor och mineralbrott än malmgruvor, om liknande brytning*

1. uppdrags-, uthyrnings- och reparationsverksamhet,

⁴ Senaste lydelse 1994:548.

⁵ Senaste lydelse 1998:860.

eller utvinning även sker i andra regioner i Sverige,

2. tillverkning, med undantag av tillverkning inom massa- och pappersindustri samt järnverk, stålverk och ferrolegeringsverk,

3. produktionsvaruinriktad parti-handel,

4. uppdrags-, uthyrnings- och reparationsverksamhet,

5. hotell-, pensionats- och campingverksamhet,

6. restaurang- och kaféverksamhet som bedrivs i kombination med hotell-, pensionats- eller campingverksamhet,

7. renhållnings-, städnings- och tvätteri-verksamhet,

8. rekreativ verksamhet och kulturell service verksamhet med undantag av biblioteksverksamhet, eller

9. verksamhet som bedrivs av ideella, kulturella och religiösa organisationer samt intresseorganisationer.

2. hotell-, pensionats- och campingverksamhet,

3. restaurang- och kaféverksamhet som bedrivs i kombination med hotell-, pensionats- eller campingverksamhet,

4. renhållnings-, städnings- och tvätteri-verksamhet,

5. rekreativ verksamhet och kulturell service verksamhet med undantag av biblioteksverksamhet, samt

6. verksamhet som bedrivs av ideella, kulturella och religiösa organisationer samt intresseorganisationer.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

3 Regional utjämning och utveckling

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar medel till bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd. Vidare ingår medel som länsstyrelserna och i vissa län regionala självstyrelseorgan samt Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) förfogar över för projektverksamhet samt medel till en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. Utgiftsområdet omfattar även utbetalningar från EG:s regionalfond som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen. Därutöver ingår Glesbygdsverket (GBV) och Statens institut för regionalforskning (SIR).

För att få en samlad bild av den nya programperioden för EG:s strukturfonder lämnas en redovisning för alla strukturfonder under detta utgiftsområde.

Det sammanlagda återflödet av medel från EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder (dvs. Mål 2, 5b, 6 och gemenskapsinitiativen) beräknas för programperioden 1995–1999 komma att uppgå till ca 5 800 miljoner kronor. Det sammanlagda återflödet för regionalpolitiskt inriktade åtgärder, exkl. gemenskapsinitiativen vilkas fördelning ännu inte är fastställd (dvs. Mål 1 och 2), för programperioden 2000–2006, beräknas uppgå till ca 9 600 miljoner kronor.

Utgiftsområdet brukar benämnas den ”lilla” regionalpolitiken. Med den ”stora” regionalpolitiken avses åtgärder med regionalpolitisk betydelse inom andra utgiftsområden. Åtgärderna inom dessa andra utgiftsområden är sammantaget mer betydelsefulla för den regionala utvecklingen än den ”lilla” regionalpolitiken.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1998	Anslag 1999 ¹	Utgifts- prognos 1999	Förslag anslag 2000	Beräknat anslag 2001	Beräknat anslag 2002
3 437	2 743	3 976	3 310	3 837	3 094

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1999 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Sammanlagda reservationer och anslagssparande uppgick till 3 963 miljoner kronor vid utgången av budgetåret 1998.

Utgiftsprognosen på 3 976 miljoner kronor för budgetåret 1999 inkluderar 1 077 miljoner kronor från äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder och A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn från budgetåret 1998 samt de under tionde huvudtiteln upptagna äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m från budgetåret 1995/96.

Regeringen bedömde i 1999 års ekonomiska vårproposition att verksamheten inom utgiftsområdet skulle kunna genomföras inom en medelsram av 2 675 miljoner kronor för år 2000.

De viktigaste föreslagna förändringarna i förhållande till den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen anges i följande tabell.

Tabell 3.2 Föreslagna anslagsförändringar jämfört med 1999 års ekonomiska vårproposition

Miljoner kronor

Anslag	Förändring	Belopp
A 1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	Överföring till dels U04, dels U024	- 5,15
A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter	Minskat resursbehov	- 26,3
A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden (perioden 2000–2006)	Nytt anslag	360
A11 Regionalpolitiska insatser	Nytt anslag	300
A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.	Nytt anslag	6
Summa ökat resursbehov		634,55

Regeringen föreslår att från anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder omförs 2,5 miljoner kronor till anslaget A1 Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Medlen skall användas till att finansiera ett nytt projekthanteringssystem.

Regeringen föreslår vidare att anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder minskas med 2,5 miljoner kronor för år 2000. Anslaget A1 Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader inom utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås samtidigt ökas med samma belopp. Den verksamhet som bedrivs inom projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor (NRC) avses införlivas i NUTEK:s ordinarie verksamhet.

Regeringen föreslår dessutom att från anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder omförs 150 000 kronor till anslaget B4 Ekobrottsmyndigheten inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Medlen skall användas till att finansiera verksamheten med att bekämpa oegentligheter avseende medel från EG:s strukturfonder.

Anslaget A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter kommer enligt nuvarande beräkning att överskridas under innevarande år. Då föreslagna regelförändringar måste verkställas genom lagstiftning kommer de inte att hinna träda i kraft före den 1 januari år 2000. Regeringen föreslår på tilläggsbudget till budgetpropositionen för 2000 att anslaget för år 1999 höjs med 26,3 miljoner kronor och att anslaget för budgetåret 2000 minskas med 26,3 miljoner kronor.

Regeringen föreslår vidare att ett nytt anslag, A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006, tas upp på statsbudgeten med ett belopp av 360 miljoner kronor. Under detta

anslag föreslås utbetalningarna från Europeiska regionala utvecklingsfonden avseende programperioden 2000–2006 redovisas.

Regeringen föreslår även att ett nytt anslag, A11 Regionalpolitiska insatser, på 300 miljoner kronor tas upp för att finansiera redan beslutade projekt som tidigare finansierades med medel från de under tionde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 upptagna äldreanslagen C1 Lokalisering bidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. Dessa anslag disponeras från och med år 2000 inte längre av regeringen.

Regeringen föreslår dessutom att ett nytt anslag, A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m., på 6 miljoner kronor tas upp för att finansiera redan beslutade projekt som tidigare finansierades med medel från det under tionde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 upptagna äldreanslaget A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder: Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, anslagsposten 4. Detta anslag disponeras från och med år 2000 inte längre av regeringen.

Ramen för utgiftsområdet föreslås för år 2000 till 3 310 miljoner kronor, och beräknas för år 2001 till 3 837 miljoner kronor och för år 2002 till 3 094 miljoner kronor.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Beslut under år 1998 om totalt ca 1 060 miljoner kronor i olika former av regionalpolitiska företagsstöd i samband med investeringar, inkl. programmet Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, beräknas enligt NUTEK bidra till drygt 9 000 nya arbetstillfällen inom främst de regionalpolitiskt prioriterade regionerna. Investeringar i storleksordningen 3 300 miljoner kronor beräknas delfinansieras med dessa stöd.

Härutöver har enligt NUTEK drygt 230 miljoner kronor beviljats i sysselsättningsbidrag för kvalifikationsåret 1997 (enligt äldre bestämmelser). Beviljat bidrag beräknas ha medverkat till att skapa drygt 1 400 nya arbetstillfällen.

Driftstöd i form av nedsatta socialavgifter och transportbidrag till ett sammanlagt belopp av ca 770 miljoner kronor har enligt regeringens bedömning bidragit till att upprätthålla sysselsättningen i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna.

Regeringens program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder på

högst 500 miljoner kronor har inneburit att resurser mobiliserats för främst projekt av strategisk betydelse för den framtida utvecklingen av näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden.

En stor del av den regionala projektverksamheten och EG:s strukturfondsprogram har varit inriktade på åtgärder för att förbättra företagsklimatet, den ekonomiska tillväxten och nyföretagandet. De projekt som har avslutats inom EG:s strukturfondsprogram för regionalpolitiskt inriktade åtgärder bedöms ha bidragit till ca 14 000 nya arbetstillfällen. Strukturfonderna och nationella offentliga finansierare har bidragit med ca 9 600 miljoner kronor till dessa projekt. På grund av brister i statistiken kan effekter av företagsstöden ingå i dessa arbetstillfällen.

Förändringar

Ett nytt ändamål, s.k. såddfinansiering, kan fr.o.m. budgetåret 1999 finansieras med medel från anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Såddfinansiering är en typ av riskfylld finansiering av relativt tidiga utvecklingsprojekt i små teknikbaserade företag.

Förändringar av nationella stödområden avses ske fr.o.m. den 1 januari 2000. Dessa beskrivs närmare i avsnitt 4.1.

En ny programperiod för EG:s strukturfonder startar år 2000 och pågår t.o.m. år 2006. Denna verksamhet beskrivs närmare nedan.

Förändringar av EG:s strukturfondsområden kommer att ske fr.o.m. den 1 januari 2000. Dessa beskrivs närmare nedan.

Förändringar av vissa företagsstöd avses ske fr.o.m. den 1 januari 2000. Dessa beskrivs närmare i avsnitten 4.2–4.4.

Mål

Målen för regionalpolitiken är att den skall skapa förutsättningar för uthållig ekonomisk tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket¹. För att nå målen måste åtgärder vidtas inom många olika utgiftsområden.

Målet för utgiftsområde 19 är att verksamheten främst skall underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken².

Prioriteringar

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté, som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken. Kommittén skall enligt direktiven (Dir. 1999:2) lämna sina förslag senast den 31 augusti 2000.

Det är av särskild betydelse att öka samordningen av och effektiviteten i åtgärderna för utjämning och tillväxt i de regionalpolitiskt utsatta regionerna. Vidare bör de regionalpolitiska åtgärderna förstärkas inom den ”stora” regionalpolitiken bl.a. genom en ökad helhetssyn mellan olika sektorer.

Dessutom prioriteras avslutningen av nuvarande strukturfondsperiod bl.a. för att Sverige skall tillgodogöra sig återflödet från EG:s strukturfonder fullt ut. År 2000 startar den nya strukturfondsperioden och inför denna kommer prioritet att läggas vid framtagande och start av de nya strukturfondsprogrammen samt införande av en organisation som fungerar effektivt vid programperiodens början.

Genomförandet av tillväxtavtalen inom den regionala näringspolitiken innebär att tillgängliga tillväxtfrämjande resurser, bl.a. inom regionalpolitiken och i EG:s strukturfondsprogram, samordnas för att därigenom ge en större effekt på tillväxt och sysselsättning.

¹ Beslutades av riksdagen våren 1995.

² Beslutades av riksdagen hösten 1997.

Förändringar

Den nya programperioden för EG:s strukturfonder

Den nya programperioden för EG:s strukturfonder startar år 2000 och pågår t.o.m. år 2006. EU:s ministerråd (Allmänna rådet) beslutade den 21 juni 1999 om de förordningar som skall gälla för strukturfonderna under den kommande programperioden.

Antalet målområden skall minskas från sju till tre. De nya målen är följande:

– Mål 1: Insatser i områden vars BNP per invånare är mindre än 75 % av gemenskapens genomsnitt och insatser i de mest glesbefolkade områdena samt ett särskilt program för kusten i Norra Sverige. Mål 1 finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (Regionalfonden), Europeiska socialfonden (Socialfonden), utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden och Fonden för fiskets utveckling.

– Mål 2: Områden som genomgår ekonomisk och social omställning inom industri- och tjänstesektorn, landsbygdsområden på tillbakagång, stadsområden med problem samt krisdrabbade områden som är beroende av fiske. Mål 2 finansieras av Regionalfonden och Socialfonden.

– Mål 3: Åtgärder för att utveckla arbetsmarknaden och de mänskliga resurserna, särskilt inom ramen för de årliga nationella handlingsplanerna för sysselsättning. Mål 3 finansieras av Socialfonden.

Antalet gemenskapsinitiativ skall minskas till fyra. De nya initiativen är följande:

– Interreg III: Gränsregionalt, transnationellt och interregionalt samarbete för att stimulera en harmonisk, balanserad och varaktig utveckling över hela gemenskapens område. Interreg finansieras av Regionalfonden.

– Urban: Ekonomisk och social förnyelse av städer och förorter som befinner sig på tillbakagång genom att främja en hållbar stadsutveckling. Urban finansieras av Regionalfonden.

– Leader+: Insatser för landsbygdens utveckling. Leader finansieras av utvecklingssektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifonden.

– Equal: Samarbete mellan medlemsländerna för att främja nya metoder för att bekämpa all slags diskriminering och ojämlikhet i anknytning till arbetsmarknaden. Equal finansieras av Socialfonden.

Därutöver tillkommer ett landsbygdsprogram som innefattar miljö-, struktur- och landsbygdsåtgärder och finansieras av garantisektionen vid Europeiska utvecklings- och garantifon-

den. Fonden för fiskets utveckling finansierar strukturåtgärder inom fiskerinäringen vilken bl.a. omfattar yrkesfisket, vattenbruket och bearbetning och saluföring av näringens produkter.

För Sveriges del omfattar det nya mål 1-området nuvarande mål 6-området samt ett särskilt program för kustområdena i Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län. För programperioden 2000–2006 har mål 1-området i Sverige tilldelats 722 miljoner euro varav 350 miljoner euro avser kustområdet. För mål 2-områdena har Sverige tilldelats 406 miljoner euro för sjuårsperioden (inklusive områden som får stöd under en övergångsperiod). Mål 3 har tilldelats 720 miljoner euro för programperioden. Tilldelningen till fiskerinäringen beräknas till 60 miljoner euro utanför mål 1. Beloppen kommer att indexuppräknas. Medeltilldelningen till medlemsstaterna för gemenskapsinitiativen och landsbygdsprogrammet är inte fastställt. Mål 3-åtgärder, landsbygdsinsatser och strukturåtgärder inom fiskerinäringen skall vara en integrerad del av mål 1-programmen.

Med utgångspunkt från de kriterier som fastställts i strukturfondsforordningen har regeringen lämnat ett förslag till EG-kommissionen om vilka områden i Sverige som skall ingå i mål 2. Kommissionen kommer senare att fastställa mål 2-områdets avgränsning.

För riksdagens information redovisas förslaget här i korthet. Nuvarande mål 2- och 5b-kommuner i Gävleborgs, Dalarnas, Västmanlands, Örebro och Värmlands län ingår i nya mål 2. Nya mål 2-kommuner föreslås bli Kungsör, Arboga, Köping, Eskilstuna, Flen, Laxå, Gullspång, Töreboda, Mariestad och Karlsborg.

Vidare ingår Dalslandskommunerna i mål 2 medan nuvarande områden i norra Bohuslän och Fyrstadsregionen föreslås få stöd under en övergångsperiod. Stöd under en övergångsperiod föreslås också för följande nuvarande stödområden: Blekingekommunerna, Tingsryds kommun i Kronobergs län samt kommunerna i södra Östergötland. Övriga 5b-kommuner i Sydöstra Sverige ingår i nya mål 2, liksom Gotland och nuvarande 5b Skärgården.

De regionala tillväxtavtalen innebär att olika aktörer samarbetar för att nå tillväxt och sysselsättning och för att därmed få bättre utväxling på insatta resurser. Tillväxtavtalen skall utgöra grunden för de nya strukturfondsprogrammen.

Regeringen har lämnat två uppdrag avseende mål 1, dels till länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län att utarbeta förslag till utveck-

lingsplan för dessa län och dels till länsstyrelserna i Jämtlands, Västernorrlands, Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län att utarbeta förslag till utvecklingsplan för Jämtlands och Västernorrlands län samt de delar av de södra länen som idag ingår i mål 6. Uppdragen skall redovisas senast den 1 oktober 1999. Regeringen skall inlämna utvecklingsplanerna till EG-kommisionen senast den 1 november 1999.

Enligt uppdragen skall arbetet med att ta fram förslag till utvecklingsplaner organiseras med utgångspunkt i dels de regionala partnerskap som bildats i samband med utarbetandet av regionala tillväxtavtal, dels de partnerskap som medverkat i de nuvarande programmen.

Enligt riktlinjerna för arbetet skall följande insatsområden särskilt beaktas: Insatser för att överbrygga avstånd genom investeringar i och utnyttjande av modern informationsteknik, främjande av tillkomst och utveckling av små och medelstora företag, forskning och utveckling som medel för att främja regionens utveckling, decentraliserad utbildning på olika nivåer, insatser inom utbildnings- och kompetensutvecklingsområdet, insatser inom jordbruk, skog och fiske, insatser för att utnyttja och utveckla de miljö- och naturresurser samt kultur- och kulturmiljövärden som finns i regionen, insatser för att skydda miljön, effektivisering av användningen av jordens resurser och därmed skapandet av en hållbar försörjning som främjar omställningen till ekologisk hållbarhet och insatser för att främja lokal utveckling.

Regeringen avser att utse länsstyrelserna i Norrbottens och Jämtlands län att vara förvaltningsmyndigheter för respektive mål 1-program enligt den definition av uppgiften som anges i artikel 9 n och 34, Rådets förordning (EG) nr 1260/1999 om allmänna bestämmelser för strukturfonderna. Vid förvaltningsmyndigheterna avses inrättas en strukturfondsdelegation, med ledamöter från samtliga län i respektive mål 1-område som kommer att fatta beslut om stöd. Delegationen skall ledas av chefen för förvaltningsmyndigheten och i övrigt bestå främst av företrädare för de andra länsstyrelserna, landstingen, kommunerna, och arbetsmarknadsmyndigheterna. Huvudprincipen är att förvaltningsmyndigheterna skall vara utbetalningsansvariga myndigheter för respektive program. Förvaltningsmyndigheten får därmed det fulla ansvaret för genomförandet av programmet. Det ansvar som de centrala verken har under nuvarande programperiod för utbetalning av medel från

EG:s strukturfonder flyttas därmed över till de länsstyrelser som utses till förvaltningsmyndigheter. De centrala verken skall dock svara för utbetalningarna för innevarande programperiod.

För vissa stöd inom jordbruk och fiske inom mål 1 kommer länsstyrelserna samt Fiskeriverket och Jordbruksverket att vara beslutande instans avseende mål 1. För insatsområdet för samer kommer Sametinget att vara beslutande instans.

Regeringen avser att inrätta en i princip liknande organisation för mål 2-områdena som för mål 1-områdena.

Regeringen avser även att tillsätta övervakningskommittéer med representanter från centrala, regionala och lokala myndigheter, arbetsmarknadens parter samt vissa andra organisationer.

För genomförandet av mål 3 skall ett separat sekretariat inrättas inom Arbetsmarknadsverket (AMV). Sekretariatet skall ha särskilda beslutsbefogenheter och dess chef utses av regeringen. Sekretariatet skall vara förvaltningsmyndighet för mål 3-programmet. Inom AMV skapas en ny regional organisation under mål 3-sekretariatet inom dess beslutsområde.

EG-kommissionens riktlinjer för gemenskapssinitiativen väntas under hösten 1999 varefter programarbetet och övriga förberedelser kan påbörjas. Programdokumenten för gemenskapssinitiativen väntas fastställas av kommissionen under andra halvåret 2000.

Regeringen avser senare att klargöra berörda myndigheters ansvarsområden i arbetet med strukturfonderna. Regeringen ser det som angeläget att en myndighet, Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK), får ansvaret att i samråd med övriga berörda myndigheter till regeringen rapportera resultatet av de insatser som finansieras med medel från EG:s strukturfonder. I detta ansvar skall även ingå att redovisa vilka ekonomiska konsekvenser det totala utbytet med EG:s strukturfonder får för svenskt vidkommande. NUTEK kommer vidare att ha uppgifter knutna till övervakningskommittéernas arbete. Regeringens utgångspunkt är att förvaltningsmyndigheterna inom mål 1 och 2 skall vara de myndigheter som svarar för utbetalning av stöd från Regionalfonden och Socialfonden. För mål 1 skall förvaltningsmyndigheterna även vara utbetalningsmyndigheter för delar av jordbruksfonden. AMS skall vara den myndighet som svarar för utbetalning av övriga stöd från Socialfonden, vilka återfinns inom mål 3 och Equal. Jordbruksverket skall vara utbetalande

myndighet för delar av Jordbruksfonden och Fiskeriverket för Fiskefonden. Eventuellt kan även andra lösningar komma att aktualiseras i samband med utarbetandet av de olika programmen.

Prioriteringar

Utredning om den framtida regionalpolitiken

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté (Dir. 1999:2) med uppgift att lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken.

Bakgrunden härtill är att det sedan den senast omfattande utredningen om regionalpolitiken skett väsentliga förändringar i förutsättningarna för att bedriva regionalpolitik i Sverige. Bland dessa kan nämnas den accelererande utvecklingen av produktions- och informationstekniken, den alltmer internationaliserade ekonomin och Sveriges anslutning till Europeiska unionen. En annan anledning till den nya utredningen är att den stabilitet i befolkningsutvecklingen som uppnåddes under 1970- och 1980-talen på senare år har bytts till kraftiga befolkningsomflyttningar. Folkmängden har på senare år således minskat kraftigt inte bara i glesbygd samt i små och medelstora kommuner utan även i många stora industriorter och i de flesta av Sveriges län. Samtidigt expanderar storstadsområdena, särskilt Stockholmsregionen, kraftigt.

Kommittén skall särskilt behandla den regionala utvecklingen i glesbygden respektive landsbygden.

Det är viktigt att den tradition av solidaritet och sammanhållning som hittills präglat det svenska samhället inte bryts. Det är också av samhällsekonomiska och fördelningspolitiska skäl viktigt att inte stora regionala obalanser uppstår i Sverige.

3.3 Resultatbedömning

3.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området

Det tidiga 1990-talets svaga ekonomiska utveckling i Sverige, kombinerad med de senaste årens nödvändiga budgetsanering, har verkat i centraliserande riktning. Tillsammans med bl.a. utvecklingen inom den alltmer internationaliserade

ekonomin, som leder till ökad strukturomvandlingstakt, utsätter detta näringslivet i många små och medelstora orter för ökade påfrestningar. Många orter, som t.ex. är beroende av en stor arbetsgivare eller där en stor del av näringslivet fungerar som underleverantörer till stora internationella företag, har blivit alltmer sårbara.

Skillnaderna i sysselsättningsgrader och arbetslöshet mellan olika regioner i Sverige har således ökat under de senaste tio åren. Skillnaderna vad gäller sysselsättning mellan framför allt Stockholmsregionen och resten av landet har ökat. Det är en följd av att expansionen i näringslivet har skett i näringar som är starkt koncentrerade till storstäderna och vissa universitets- och högskoleorter. Sysselsättningen inom traditionell industri och i offentlig sektor, vilket sistnämnda varit en regionalt stabiliserande faktor, har samtidigt sjunkit.

Den långsiktiga befolkningsutvecklingen har följt mycket stabila mönster sedan 1970-talet. Storstadsregionerna, universitets- och högskole-regionerna och i viss mån regionala centra har stadigt ökat sin befolkning. I de minsta orterna har befolkningen minskat. Under de senaste åren har denna utveckling förstärkts och även befolkningen i regionala centra och större industriorter minskar för närvarande. De två viktigaste orsakerna till denna utveckling är kraftigt minskad invandring till landet samt sjunkande födelsetal. Befolkningsminskningen har i vissa regioner blivit självgenererande genom att barnafödandet minskat till följd av stor nettoutflyttning av kvinnor och ungdomar. Befolkningen har under de senaste tjugo åren minskat mest i Norrlands inland, Tornedalen, Bergslagen och delar av sydöstra Sverige. De största befolkningsökningarna har skett i Stockholms- och Uppsalaregionerna, Umeåregionen samt delar av västkustregionen.

De senaste årens kraftiga befolkningsminskning inom regionalpolitiskt prioriterade områden, dvs. de nationella stödområdena 1 och 2 samt tillfälliga stödområden och EG:s struktur-fondsområden, är enligt regeringen av sådan omfattning att den är ett allvarligt hot mot en balanserad regional utveckling och möjligheten att uppnå riksdagens regionalpolitiska mål.

Mot bakgrund härav bedömer regeringen att den långsiktiga regionalpolitiska problembilden är förhållandevis oförändrad. Detta innebär att det är samma områden som under lång tid haft den mest ogynnsamma utvecklingen. För att dessa regioner skall kunna få en bättre utveckling fordras att de får möjligheter att ta till vara sina

egna resurser fullt ut. Därför är det fortfarande bl.a. betydelsefullt att regionalpolitiska insatser riktas till de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

Att de regionala obalanserna i Sverige ökat under senare år är även allvarligt från ekonomisk tillväxtskympunkt. En mycket ojämnt fördelad tillväxt med överhettning i vissa regioner och bristproblem i andra kan skapa obalanser som kan påverka den totala tillväxten negativt. Det finns därför inga ekonomiska motsättningar mellan att stödja vissa åtgärder i de orter/regioner som har goda förutsättningar att utveckla t.ex. tekniskt avancerad produktion som är internationellt konkurrenskraftig och behovet att utveckla regioner vars utvecklingsförutsättningar är beroende av andra för både ekonomi och välfärd lika betydelsefulla varor och tjänster.

Kravet på tillväxt över hela landet innebär just ett krav på regionalt spridd tillväxt, inte ett krav på att alla orter i alla regioner skall växa lika mycket. Tillväxt innebär förändring, och det är ofrånkomligt att detta betyder att vissa orter växer, medan andra går tillbaka, och att människor och företag rör sig mellan orter och regioner, likaväl som över nationella gränser. En balanserad utveckling i dessa avseenden är dock till fördel för hela landet.

Tillväxten kan inte heller ske på samma sätt i alla delar av landet, eftersom olika typer av produktion ställer olika krav och förutsättningarna att möta dessa skiftar. Varje region måste i första hand bygga sin utveckling på sina förutsättningar, något som i sin tur befrämjas av en större regional och lokal handlingsfrihet. För att en ekonomisk tillväxt- och fördelningspolitik skall bli framgångsrik är det också nödvändigt att landets resurser tas tillvara i gles- och landsbygd.

De regionala tillväxtavtalen inom den regionala näringspolitiken, som nu arbetats fram med länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen som sammanhållare bygger bl.a. på en ökad decentralisering. De regionalpolitiska medlen inom utgiftsområdet kan i många län utgöra en betydelsefull resurs i avtalen.

3.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom det regionalpolitiska området

De regionalpolitiska företagsstöden har främst fördelats till små och medelstora företag som är under tillväxt, både omsättnings- och sysselsättningsmässigt. En stor del av den regionala pro-

jektverksamheten och strukturfondsprogrammen har varit inriktade på åtgärder för att förbättra företagsklimatet, den ekonomiska tillväxten och nyföretagandet.

EG:s strukturfonder har sedan Sverige blev medlem i den Europeiska unionen kommit att tillföra stora områden i landet viktiga regionalpolitiska resurser. Strukturfonderna förstärktes inför innevarande programperiod (1994–1999) bl.a. för att motverka de regionala obalanser inom unionen som bl.a. skapandet av den inre marknaden bedöms kunna medföra.

Regeringens särskilda program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder på 500 miljoner kronor startade år 1998 men beslut inom programmet har även fattats under år 1999. Beslut har fattats för i stort sett hela beloppet och programmet genomförs för närvarande över hela landet, men med tyngdpunkten i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Som regeringen och riksdagen på senare tid betonat är det inte i första hand åtgärder inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, som är avgörande för den regionala utvecklingen. Detta utgiftsområde är ett av de mindre i statsbudgeten och regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra utgiftsområden är sammantaget mer betydelsefulla för den regionala utvecklingen. Därför måste det i första hand inom ramen för den ”stora” regionalpolitiken utarbetas lösningar som kännetecknas av ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv. Detta kan t.ex. gälla insatser inom närings-, arbetsmarknadspolitiken, utbildnings- och forskningspolitiken samt investeringar i infrastruktur. Riksdagen har konstaterat att en felaktig grundsyn på regionala frågor inom viktiga samhällssektorer inte kan justeras med regionalpolitiska stöd.

Exempel på områden som är avgörande för den regionala utvecklingen är kommunikationssektorn och utbildningsväsendet. Verksamheterna inom dessa sektorer har varit av väsentlig betydelse för såväl den regionala balansen som den ekonomiska tillväxten i hela landet. Ett annat exempel på viktiga åtgärder inom den ”stora” regionalpolitiken är det statliga bidrags- och utjämningsystemet i kommunsektorn.

3.3.3 Effekter av statliga insatser

Beslut under år 1998 om totalt ca 1 060 miljoner kronor genom olika former av regionalpolitiska företagsstöd i samband med investeringar, inkl.

programmet Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, beräknas enligt NUTEK bidra till drygt 9 000 nya arbetstillfällen inom främst de regionalpolitiskt prioriterade regionerna. Genomsnittlig subvention per arbetstillfälle uppgår till ca 100 000 kr (exkl. selektivt sysselsättningsbidrag). Investeringar i storleksordningen 3 300 miljoner kronor beräknas delfinansieras med dessa stöd. Härutöver har enligt NUTEK drygt 230 miljoner kronor beviljats för kvalifikationsåret 1997 i sysselsättningsbidrag (enligt äldre bestämmelser). Beviljat bidrag beräknas ha medverkat till att skapa drygt 1 400 nya arbetstillfällen.

Driftstöd i form av nedsatta socialavgifter och transportbidrag till ett sammanlagt belopp av ca 770 miljoner kronor har enligt regeringens bedömning bidragit till att upprätthålla sysselsättningen i främst de regionalpolitiskt mest prioriterade regionerna.

Den centrala och regionala projektverksamheten bedöms ha medverkat till att stimulera utvecklingen av näringslivet i framför allt de regionalpolitiskt prioriterade regionerna. De projekt som har avslutats inom EG:s strukturfondsprogram för regionalpolitiskt inriktade åtgärder bedöms ha bidragit till att skapa 14 000 nya arbetstillfällen. På grund av brister i statistiken kan effekter av företagsstöden ingå i dessa arbetstillfällen. Hittills beslutade projekt inom EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder beräknas, enligt uppgifter som redovisats i ansökningarna om stöd, bidra till uppskattningsvis 45 000 nya arbetstillfällen. Enligt regeringens bedömning, som baseras på ett antal utvärderingsrapporter kan detta vara en viss överskattning.

Strukturfondsprogrammen utvärderas före programstart, efter halva tiden och efter programperiodens slut. I strukturfondsarbetet har utvärderingar blivit en viktig del i genomförandet av programmen. I Sverige har även vissa tematiska studier gjorts under programperioden. En mer sammanfattande bedömning av strukturfondsprogrammets effekter lämnas i en slutlig programutvärdering som kommer att redovisas efter programperiodens slut.

Under år 1998 har halvtidsutvärderingarna för Interreg IIA-programmen avslutats. De visar att genomförandet av programmen löper tillfredsställande. Det har även gjorts några tematiska studier inom mål 6 och mål 2 programmen. Sammanfattningsvis visar dessa att måluppfyllelsen avseende antal arbetstillfällen är hög i pro-

jektet. Det finns dock en risk för överskattning av effekterna. Studierna visar också att projekt som syftar till lokal utveckling endast är av mobiliseringskaraktär och inte ger sysselsättnings effekter på kort sikt. Utvärderingarna har också visat på att strukturfondsmedlen varit ett viktigt incitament för företag att arbeta i nätverk kring att utveckla affärer och nätverk.

Regeringens utvecklingsarbete inom uppföljning och utvärdering av den "lilla" regionalpolitiken

Det finns svårigheter med den typ av kvantitativa resultatmätt som främst används vid analyser av måluppfyllelse för vissa företagsstöd. Sysselsättningsökningen i stödföretag är således inte synonymt med den sysselsättningsstillväxt ett visst stöd beräknas ha bidragit till. Regeringen har således konstaterat att det råder bristande kunskap om de regionalpolitiska stödernas effekter, både på företagsnivå och på en samhälls nivå. Regeringen har därför tillsatt flera utredningar och gett uppdrag till olika aktörer för att i framtiden få ett bättre beslutsunderlag.

De uppföljningsmätt som för närvarande används för vissa företagsstöd är framförallt antalet nya arbetstillfällen (årsarbetskrafter) de beräknas bidra till fördelat på kvinnor och män samt den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle. Målen för vissa företagsstöd är, förutom att skapa sysselsättning, att bidra till ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen. För närvarande pågår ett utvecklingsarbete för att ta fram bättre uppföljningsmätt. Avsikten är att det i framtiden skall vara möjligt att mäta om stöden leder till ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen. NUTEK har fått i uppdrag att sammanställa redovisningar av förväntad sysselsättningsförändring samt omsättnings-, vinstmarginals- och förädlingsvärdesförändringar hos företag som beviljats regionalt utvecklingsbidrag. NUTEK skall även följa upp hur dessa nya uppföljningsmätt påverkar NUTEK:s, länsstyrelsernas och självstyrelseorganens stödgivning.

Regeringen har vidare givit NUTEK i uppdrag att utvärdera vilka effekter som regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd och småföretagsstöd har haft på företagets utveckling beträffande sysselsättning och ekonomisk tillväxt.

Som ett första steg har NUTEK inkommit med rapporterna *Analys av resultatmätt (1998)* och *Resultatmätt i stödföretag och i näringslivet (1999)*. Rapporternas huvudsakliga syfte har varit att ta fram förslag till nya relevanta resultatmätt som komplement till sysselsättningsmättet. I

rapporten *Analys av resultatmått* har NUTEK visat att förväntad sysselsättningsökning i företag, som beviljats regionalt utvecklingsstöd, landsbygdsstöd och småföretagsstöd, i mycket stor utsträckning sammanfaller med faktisk sysselsättningsökning på aggregerad nivå. Detta är en viktig slutsats eftersom regeringen i allt väsentligt i resultatinformationen för utgiftsområde 19, använder sig av måttet förväntad och inte faktisk sysselsättningsökning.

I rapporten *Resultatmått i stödföretag och i näringslivet* studeras och jämförs sysselsättningsutvecklingen samt omsättnings- och förädlingsvärdesförändringen i det genomsnittliga svenska näringslivet med utvecklingen i företag som beviljats regionalt utvecklingsbidrag och småföretagsstöd. En viktig slutsats i rapporten är att sysselsättningen har utvecklats mer positivt i stödföretag än den genomsnittliga utvecklingen i svenskt näringsliv. När det gäller måtten förädlingsvärde och omsättning per anställd är inte bilden lika entydig. I några fall, framför allt i den kunskapsintensiva industrin, har den procentuella förändringen varit lägre i stödföretagen jämfört med den genomsnittliga utvecklingen inom olika sektorer. I andra fall, framför allt i den arbetsintensiva industrin men till viss del även inom arbetsintensiva tjänster, har den procentuella förändringen varit högre i stödföretagen jämfört med den genomsnittliga utvecklingen inom olika sektorer. NUTEK kan dock inte fastslå om de skillnader som framkommer mellan stödföretagen och näringslivet är en effekt av stödet eller inte, bl.a. eftersom en kontrollgrupp (dvs. en jämförelsegrupp av företag som inte har fått stöd) inte har tagits fram.

NUTEK fick år 1998 i uppdrag att närmare analysera möjligheterna att uppnå könskvoteringsvillkoret samt hur antalet kvinnor i traditionellt mansdominerade branscher, men också antalet män i kvinnodominerade branscher kan öka inom det regionalpolitiska stödområdet. I januari 1999 redovisade NUTEK uppdraget och presenterade en rapport, *Könskvotering i regionalpolitiken – förslag till framtida åtgärder*. I rapporten konstaterar NUTEK bl.a. att antalet arbetstillfällen som tillföll kvinnor under tvåårsperioden 1997–1998 var mycket nära villkoret på minst 40 %, nämligen 37 %. För år 1998 uppgår motsvarande siffra till 39 %. Dock finns stora regionala skillnader. Analysen på regional och branschmässig nivå visar att resultatet i vissa län är betydligt bättre än genomsnittet. I stödområde 1 har under tvåårsperioden 1997–1998 upp-

nåtts en kvinnoandel på 42,6 %, vilket överträffar målsättningen. I stödområde 2 uppgår andelen till 34,2 %. Samma sak gäller branschvisa analyser. I vissa branscher har man lyckats mycket bra, medan man i andra, de mest mansdominerade, inte lyckats lika väl. I rapporten föreslås bl.a. att regioner och branscher där könsfördelningen är mest ojämn identifieras så att åtgärder som är anpassade för just dessa kan utarbetas. Sådana åtgärder torde gå att utforma inom ramen för tillväxtavtalen. Vidare föreslås i rapporten att ett län som redan visat sig framgångsrikt på jämställdhetsområdet skall få bli ”pilotlän för jämställdhet” med speciella resurser för att kunna vidareutveckla jämställdheten. Ett sjupunktsprogram med följande åtgärder föreslås för jämställd tillväxtpolitik: inventering, jämställdhetsplan, huvudräkning, kvotering, kvalitativa mål, en checklista och pilotverksamhet. Frågan kommer att beredas vidare inom regeringskansliet.

NUTEK har gjort en utvärdering av innehåll och utfall av länsstyrelsernas regionala projektverksamhet under budgetåren 1990/91–1997. Denna har uppgått till ca 500 miljoner kronor årligen. Utvärderingen visar bl.a. att projekt som beviljats bidrag till stor del genomförts och att måluppfyllelsen för enskilda projekt varit hög. Det kvarstår emellertid osäkerhet om de faktiska effekterna på den regionala utvecklingen. För att möjliggöra en ytterligare förbättring av projektverksamheten är det enligt regeringens bedömning viktigt att NUTEK arbetar vidare med bl.a. uppföljning och utvärdering. I detta sammanhang är det viktigt att NUTEK säkerställer nära kopplingar till den uppföljning och utvärdering som kommer att ske av regionala tillväxtavtal och strukturfonder (se avsnitt 3.4.3). Regeringen avser att lämna ytterligare riktlinjer till NUTEK om detta.

Statens institut för regionalforskning (SIR) har på uppdrag av regeringen utvärderat stödformen nedsatta socialavgifter samt kartlagt vilka avståndsberoende merkostnader tjänsteföretag i olika stödområden har jämfört med motsvarande företag i Stockholmsområdet. SIR bedömer att tjänsteföretagen i stödområden har väsentligt högre avståndsberoende kostnader än motsvarande företag i Stockholmsområdet. SIR:s slutsats av utvärderingen i övrigt är att stödformen nedsatta socialavgifter är minst lika effektiv som övriga stödformer, framför allt för tjänsteföretagen (se avsnitt 3.4.3).

Regeringen har tidigare konstaterat att det råder bristande kunskaper om transportmarknaden

i stödområden och dess villkor. Det finns idag begränsade möjligheter att bedöma transportbidragets effekter. Som ett led att öka kunskaperna skall kommittén med uppdrag att utreda den framtida regionalpolitiken (Dir. 1999:2) bl.a. överväga den framtida användningen av driftstöd, exempelvis transportbidraget, ur effektivitets- och konkurrenssynpunkt. Även en resultatbedömning av olika former av företagsstöd skall göras inom ramen för kommitténs arbete. Kommittén skall särskilt ta tillvara erfarenheter av tidigare utvärderingar av regionalpolitik och om det bedöms nödvändigt också initiera metodutveckling på detta område.

De företagsinriktade åtgärderna inom regionalpolitiken kan även komma att beröras av en bredare översyn av näringspolitiska instrument som Näringsdepartementet initierat och som bl.a. syftar till att effektivisera och förenkla stöd- givningen ur företagens perspektiv.

3.3.4 Regeringens slutsatser

Som regeringen senast framhöll i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) har den svenska regionalpolitiken framgångsrikt medverkat till att bevara den i jämförelse med andra länder viktiga tradition av solidaritet och sammanhållning som hittills har präglat det svenska samhället. Det är viktigt att denna tradition inte bryts. Regionalpolitiken står nu åter, liksom när den infördes under 1960-talet, inför stora utmaningar vilket bl.a. den negativa befolkningsutvecklingen de senaste åren i de regionalpolitiskt prioriterade områdena visar.

Regeringen bedömer att verksamheten inom den "lilla" regionalpolitiken dvs. utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling under år 1998 har bidragit till en positiv utveckling av näringslivet i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Denna bedömning grundar sig bl.a. på den uppföljning som NUTEK gör av företagsstöden och den uppföljning som hittills har gjorts av projekt inom EG:s strukturfonder för regionalpolitiskt inriktade åtgärder. Bedömningen grundar sig även på den utvärdering som har gjorts av SIR där det bl.a. framkommer att för hälften av de företag som etablerat sig i stödområde var nedsättning av socialavgifter av stor, eller avgörande, betydelse för val av lokaliseringsort. Detta gäller framför allt för tjänsteföretag.

Regeringen gör vidare bedömningen att åtgärderna inom den "stora" regionalpolitiken på ett

avgörande sätt har bidragit till strävandena att uppnå de regionalpolitiska målen. Bland annat har åtgärder inom kommunikationsområdet och utbildningsområdet, både inom politikens huvudinriktning och särskilda insatser, varit av stor vikt för de prioriterade områdena.

Det finns anledning att ytterligare förbättra och förstärka regionalpolitiken på flera områden. De regionalpolitiska åtgärderna bör förstärkas inom den "stora" regionalpolitiken bl.a. genom en ökad helhetssyn mellan olika sektorer.

Regeringen bedömer att ett fortsatt utvecklingsarbete, bl.a. inom ramarna för de uppdrag som regeringen har givit till olika aktörer, kommer att underlätta den framtida resultatbedömningen av de regionalpolitiska insatserna. Länsstyrelsernas, självstyrelseorganens och NUTEK:s utvecklingsarbete bedöms också komma att bidra positivt till detta. Arbetet inom den regionala näringspolitiken med att ta fram regionala tillväxtavtal och genomföra en regional näringspolitik kommer enligt regeringens bedömning även att leda till ett nytänkande och en effektivare regionalpolitik.

Den parlamentariska kommitténs arbete, förslag och slutsatser som skall lämnas in under år 2000, kommer vidare säkerligen att vara ett viktigt beslutsunderlag vid utformningen av den framtida regionalpolitiken.

3.4 Resultatinformation

I detta avsnitt ges en mer detaljerad resultatinformation än i det föregående avsnittet.

Avsnittet (avsnitt 3.4.1) inleds med en resultatinformation uppdelad på beslutsfattare, dvs. länsstyrelserna och självstyrelseorganen, Närings- och teknikutvecklingsverket, Glesbygdsverket och Statens institut för regionalforskning. I följande avsnitt ges en resultatinformation avseende EG:s strukturfonder perioden 1995–1999 (avsnitt 3.4.2) Därefter ges en mer ingående resultatinformation för år 1998 uppdelad på löpande åtgärder (avsnitt 3.4.3). Detta följs av en resultatinformation för vissa tidsbegränsade övriga åtgärder under år 1998 (avsnitt 3.4.4). I avsnittet därefter ges en resultatredovisning för viktiga regionalpolitiska åtgärder utanför utgiftsområdet under år 1998 (avsnitt 3.4.5). I de avslutande avsnitten redovisas skatteavvikelser (avsnitt 3.4.6) och revisionens iakttagelser (avsnitt 3.4.7).

I sammanställningen nedan återfinns en förteckning över de åtgärder som redovisas i denna resultatinformation och som bedrevs framför allt under år 1998 inom utgiftsområdet samt i vissa fall utanför utgiftsområdet. Av sammanställningen framgår även med vilka anslag åtgärden finansieras, beslutande myndighet och vilket geografiskt område åtgärden avser.

Tabell 3.3 Åtgärder som finansieras av anslag inom utgiftsområde 19 samt vissa andra utgiftsområden under år 1998

Åtgärd	Finansierades av anslag	Beslutsfattare	Geografisk omfattning
Central projektverksamhet	C6 ¹ och A1	NUTEK och regeringen	Regionalpolitiskt prioriterade områden
Regional projektverksamhet	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet med tyngdpunkt på regionalpolitiskt prioriterade områden
EG:s strukturfonder	A8	Beslutsgrupper m.fl.	Målområde 2, 5b och 6 samt vissa gemenskaps-initiativ
Regionalt utvecklingsbidrag	A1	Länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen	Stödområde 1 och 2 samt tillfälliga stödområden
Regionalpolitisk låneverksamhet	A2	Länsstyrelserna och NUTEK	Stödområde 1 och 2 samt tillfälliga stödområden
Landsbygdsbidrag	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Stöd till kommersiell service	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Gles- och landsbygd enligt länsstyrelsernas avgränsning
Småföretagsstöd	A1	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken ²	A3	Riksgäldskontoret	Gles- och landsbygd
Nedsatta socialavgifter	A4	Riksförsäkringsverket	Stödområde 1 och del av stödområde 2
Transportbidrag	A5	NUTEK	Transportbidragssonerna
Glesbygdsverket	A6	Glesbygdsverket	
Statens institut för regionalforskning	A7	Statens institut för regionalforskning	
Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	A9	Regeringen	Söderhamns kommun
Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt	A16 ³	Länsstyrelserna och självstyrelseorganen	Hela landet
Stiftelsen Norrlandsfonden	Självfinansierade	Stiftelsen Norrlandsfonden	Norrbottnens, Västerbottnens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län
Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska projekt	A1	Regeringen	Hela landet med tyngdpunkt på regionalpolitiskt prioriterade områden

¹ Tionde huvudtitelns anslag C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m., budgetåret 1994/95.

² För en resultatredovisning se avsnitt 5.

³ Tofte huvudtitelns anslag A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt, budgetåret 1995/96.

3.4.1 Resultatinformation för år 1998 uppdelad på beslutsfattare

Länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen

Länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen i försökslänen Kalmar, Gotland och Skåne, har under året utvecklat arbetet med den långsiktiga länsstrategin. Denna sektorsövergripande strategi för länen inriktas mot utvecklingen av det lokala näringslivet, uthållig tillväxt, ökad sysselsättning och inomregional balans. Arbetet med framtagandet av regionala tillväxtavtal inom den regionala näringspolitiken och analyser för strukturfondsarbetet har förbättrat sambandet mellan analyser och strategier. Arbetet har även medfört att ett ökat samarbete mellan olika parter på både regional och central nivå.

Det arbete som startade år 1998 i länen genom framtagandet av de regionala tillväxtavtalen, där en bred uppslutning i partnerskap är en väsentlig del, har dessutom förbättrat delaktigheten och förankringen av länsstrategin. Dessutom har näringslivet, inte bara i form av företrädare från olika näringslivsorganisationer, varit delaktiga i arbetet på ett sätt som inte skett tidigare.

Flertalet länsstyrelser och självstyrelseorgan har utvecklat formerna för uppföljning och utvärdering av verksamheten. Några länsstyrelser har dock inte kunnat prioritera detta på grund av resursbrist.

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen beslutade under budgetåret 1998 om framför allt stöd för sammanlagt ca 1 450 miljoner kronor. Fördelningen mellan huvudändamålen framgår av följande tabell.

Tabell 3.4 Länsstyrelsernas och självstyrelseorganens fördelning av beslutade medel uppdelad på ändamål budgetåren 1997 och 1998

Miljoner kronor

Ändamål	1997	1998
Regionala utvecklingsbidrag	285,7	222,9
Landsbygdsbidrag	358,4	330,6
Stöd till kommersiell service	48,4	38,0
Småföretagsstöd	ej aktuellt	28,2
Sysselsättningsbidrag (selektivt)	ej aktuellt	113,3
Regional projektverksamhet	301,3	257,8
Medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram	411,7	434,7
Uppföljning och utvärdering	13,0	17,6
Vissa utgifter för beslutsgrupper knutna till strukturfondsprogram	12,0	9,0
Summa	1 430,5	1452,1

Tabell 3.5 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och landsbygdsstöd under år 1998

Stöd	Antal arbetsställen	Beviljade medel (mkr)	Varav bidrag (mkr)	Varav lån (mkr)	Investeringskostn. (mkr)	Andel nystartade företag %	Beräknad sysselsättningsökning	Andel kvinnor %	Genomsnittlig subv./arb. tillfälle (tkr)
Regionalt utvecklingsstöd ¹	188	253,8	222,9	30,9	901	11 %	1 350	37 %	165
Landsbygdsstöd ²	2 563	351,8	330,6	20,9	1 356,7	23 %	4 282	35 %	77

¹ Dvs. regionalt utvecklingsbidrag och regionalt utvecklingslån.

² Dvs. landsbygdsbidrag och regionalt utvecklingslån.

Källa: NUTEK

Det regionala utvecklingsstödet beräknas enligt NUTEK bidra till ca 1 350 nya arbetstillfällen. Genomsnittliga subventionen per arbetstillfälle (i stödområde 1, 2 och i tillfälliga stödområden) var ca 165 000 kronor, vilket är ett lägre belopp än budgetåret 1997, 178 000 kronor. Därmed har länsstyrelserna och självstyrelseorganen nästan uppnått regeringens mål som var 160 000 kronor. Andelen arbetstillfällen till kvinnor beräknas till 37 % och därmed är regeringens 40-procentiga villkor i det närmaste uppfyllt.

Landsbygdsstödet beräknas enligt NUTEK bidra till ca 4 280 nya arbetstillfällen. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle (i glesbygdsområde, stödområde 1, 2 och i tillfälliga stödområden) var ca 77 000 kronor, vilket är en ökning jämfört med budgetåret 1997, 68 000 kr. Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har uppnått regeringens mål som var 180 000 kronor.

Småföretagsstödet är fr.o.m. år 1998 ett nytt ändamål inom anslaget och det beräknas enligt NUTEK bidra till 287 nya arbetstillfällen. Andelen arbetstillfällen till kvinnor beräknas till ca 28 % och därmed är inte regeringens 40-procentiga villkor uppfyllt. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle var ca 98 000 kronor. Därmed har länsstyrelserna och självstyrelseorganen uppnått regeringens mål som var 100 000 kronor.

Sysselsättningsbidraget är också fr.o.m. år 1998 ett nytt ändamål inom de regionalpolitiska medlen. Bidraget var tidigare ett generellt bidrag men är numera selektivt. Sysselsättningsbidraget främjar expansion och ökad sysselsättning i företag i regionalpolitiskt prioriterade områden. Länsstyrelserna och självstyrelseorganen fattade år 1998 beslut om ca 113 miljoner kronor i selektivt sysselsättningsbidrag som beräknas bidra till uppskattningsvis 770 nya arbetstillfällen.

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har med hjälp av bl.a. stöd till kommersiell service

med 38 miljoner kronor bidragit till att upprätthålla en god servicenivå i gles- och landsbygd.

Genom den regionala projektverksamheten har länsstyrelserna och självstyrelseorganen givit stöd till ett brett spektrum av näringslivsfrämjande aktiviteter. Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har vidare under budgetåret 1998 varit en viktig aktör för att medfinansiera och genomföra olika strukturfondsprojekt. Eftersom de olika strukturfondsprojekten utvärderas av externa utvärderare sker här ingen särredovisning av länsstyrelsernas bidrag i de olika strukturfondsprojekten.

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har dessutom under budgetåret 1998 medverkat till bl.a. viktiga regionala investeringar genom det småföretagsstöd, som finansierats med medel från framför allt anslaget A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt. Eftersom detta är medel som inte har anvisats inom utgiftsområdet sker en separat resultatredovisning i avsnitt 3.4.5.

Slutsatser

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har enligt regeringens bedömning uppfyllt målen för verksamheten. Detta har skett genom att länsstyrelserna och självstyrelseorganen har samlat de regionala aktörerna för att gemensamt komma fram till en strategi för bl.a. tillväxt och sysselsättning. Detta arbete förväntas successivt leda till att länen får en mer samordnad strategi för utvecklingsarbetet och därmed bör de regionala aktörerna bl.a. utnyttja sina resurser mer effektivt. Kopplingen mellan analys och strategier har förbättrats, men behöver utvecklas vidare.

Genom den regionala projektverksamheten, inkl. medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram, bedöms länen ha genomfört olika typer av

betydelsefulla projekt som syftat till att uppnå de prioriteringar som angivits i strategin. Genom beslut om olika typer av företagsstöd som beräknas bidra till nyinvesteringar i små och medelstora företag förväntas verksamheten bidra till att öka den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen. Villkoret att minst 40 % av nya arbetstillfällen skall tillfalla kvinnor har i det närmaste uppfyllts för regionalt utvecklingsbidrag men inte för småföretagsstöd.

Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle för regionalt utvecklingsstöd uppgår i princip till regeringens fastställda mål. För landsbygdsstödet och småföretagsstödet ligger resultatet lägre än regeringens mål. Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har därmed på ett tillfredsställande sätt uppnått regeringens mål. Sysselsättningsbidraget bedöms enligt regeringen bidra till en positiv utveckling av näringslivet i de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

Länen bedöms vidare med sin verksamhet ha bidragit till att upprätthålla den inomregionala balansen.

Enligt regeringens bedömning är länsstyrelsernas och självstyrelseorganens prioriteringar mellan de olika ändamålen väl avvägda och de har bidragit till att uppnå målen för verksamheten.

Det är ännu för tidigt att dra några mer långtgående slutsatser av förändringen av de regionala ansvarsförhållandena i försökslänen Kalmar, Gotland och Skåne. Regeringen har tillkallat en parlamentarisk kommitté, PARK, med uppgift att dels följa upp och utvärdera försöksverksamheten, dels utforma vissa förslag om den regionala organisationen (Dir. 1997:80). Kommittén skall redovisa sina överväganden och förslag senast den 1 oktober 2000.

Närings- och teknikutvecklingsverket

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) har under budgetåret 1998 fattat beslut om totalt 548,5 miljoner kronor för den regionala utvecklingsverksamheten fördelade på följande ändamål (förutom medel för förvaltningskostnader):

- 168,1 miljoner kronor för regionala utvecklingsstöd,
- 351,8 miljoner kronor för transportbidrag, samt
- 28,6 miljoner kronor för projektverksamhet. Av dessa har beslut fattats om totalt 19,6 miljoner kronor till projektet Nationellt resurs-

centrum för kvinnor (NRC) och till projekt vid regionala och lokala resurscentra för kvinnor. NUTEK har vidare fattat beslut om 9 miljoner kronor till olika typer av projekt som stärker näringslivets utveckling främst i de regionalpolitiska stödområdena.

NUTEK fattade beslut om 5 miljoner kronor i sysselsättningsbidrag, som återfördes på grund av att företaget gick i konkurs.

NUTEK:s verksamhet med regional utjämning och utveckling under år 1998 kan delas upp i tre resultatområden: Regionalt strategi- och programarbete, Regionalpolitiskt företagsstöd och EG:s strukturfonder.

Resultatområdet regionalt strategi- och programarbete

NUTEK har under budgetåret 1998 arbetat med underlag för strategi- och metodutveckling. NUTEK har genomfört ett antal utredningar och analyser om betydelsen av rörlighet på arbetsmarknaden och betydelsen av infrastruktur för den regionala utvecklingen. NUTEK har även stöttat länen i deras regionala strategiarbete.

NUTEK har vidare fortsatt utvecklingen av ett regionalt analys- och prognosystem (RAPS). Systemet kommer att införas år 2000.

NUTEK har genomfört konferenser om tillväxt och tillväxtens drivkrafter samt försett länen med basdata som underlag för länenas förslag till tillväxtavtal inom den regionala näringspolitiken. NUTEK har även föreslagit modeller för hur tillväxtavtalen kan utformas. Genom analyser, kunskap och metodstöd för programarbetet har de bidragit till att höja kvaliteten i regionernas utvecklingsprogram.

Ett forsknings- och utvecklingsprogram som löper under perioden 1995–1999 med företagskonsortier i regionalpolitiskt prioriterade områden har fortskridit under budgetåret 1998 (se avsnitt 3.4.3).

NUTEK har utvecklat uppföljningen av projektverksamhet m.m. vid länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan. NUTEK har bl.a. tagit fram metoder för att möjliggöra uppföljning av hur de regionala projektmedlen fördelas mellan män och kvinnor. NUTEK har vidare på uppdrag av regeringen gjort en utvärdering av innehåll och utfall av länsstyrelsernas regionala projektverksamhet under budgetåren 1990/91–1997 (se avsnitt 3.4.3).

I syfte att stödja uppbyggnaden och utvecklingen av verksamheten vid regionala och lokala resurscentra för kvinnor har NUTEK ansvarat

för projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor (NRC).

Resultatområdet regionalpolitiskt företagsstöd

NUTEK är huvudman för de samlade regionalpolitiska företagsstöden. Det innebär att NUTEK svarar för information till företag, utbildning m.m. av personal vid länsstyrelserna och självstyrelseorganen som beslutar om stöden samt genomför utvärderingar av stöden. NUTEK ansvarar även för uppföljning av stöden i form av statistik om stödgivning, uppföljning av att gällande villkor uppfylls m.m.

De stödformer NUTEK beslutar om är regionalt utvecklingsbidrag, regionalt utvecklingslån (t.o.m. 1998), sysselsättningsbidrag och transportbidrag.

NUTEK har under budgetåret 1998 utvecklat formerna för hur det regionala utvecklingsbidraget i framtiden bör följas upp och utvärderas. Ambitionen är att det skall vara möjligt att förutom sysselsättningseffekter även mäta stödets tillväxtaspekter. Arbetet har fortsatt under första halvåret 1999 och bl.a. resulterat i att NUTEK har tagit fram riktlinjer för hur länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen skall redovisa stödets tillväxtaspekter.

Tabell 3.6 Beviljat regionalt utvecklingsstöd under år 1998

Stöd	Antal arbetsställen	Beviljade medel (mkr)	Varav bidrag (mkr)	Varav lån (mkr)	Investeringskostn. (mkr)	Beräknad sysselsättningsökning	Andel kvinnor %	Genomsnittlig subv./arb. tillfälle (tkr)
Regionalt utvecklingsstöd	39	168,1	149,3	18,7	710,4	843	43 %	177

Källa: NUTEK

NUTEK beviljade regionalt utvecklingsstöd till 39 arbetsställen. Beloppen för beviljat regionalt utvecklingsstöd minskade under budgetåret 1998 (168 miljoner kronor) jämfört med budgetåret 1997 (249 miljoner kronor). Med hjälp av regionalt utvecklingsstöd beräknas investeringar på ca 710 miljoner kronor komma att genomföras. Sysselsättningsökningen i stödföretagen beräknas till ca 840 personer. Andelen arbetstillfällen till kvinnor beräknas till 43 % och därmed har NUTEK uppfyllt regeringens villkor på 40 %. Genomsnittskostnaden per arbetstillfälle beräknas uppgå till 177 000 kronor (i stödområde 1 och i stödområde 2) och därmed har NUTEK inte uppnått regeringens mål som var 160 000 kronor.

Beviljat transportbidrag uppgick till 351,8 miljoner kronor budgetåret 1998 vilket i princip är samma belopp som året innan. Transportbidraget främjar enligt NUTEK expansion och ökad sysselsättning i företag i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Resultatområdet EG:s strukturfonder

NUTEK har fondansvar för den europeiska regionala utvecklingsfonden, vilket bl.a. innebär att utbetala medel. NUTEK är även sekretariat åt övervakningskommittéerna för målen 2 och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ. NUTEK svarar för den samordnade avrapporteringen av genomförandet av samtliga strukturfonder till regeringen.

Under år 1998 behandlades 1 817 utbetalningsärenden avseende den europeiska regionala utvecklingsfonden, vilket är en fördubbling sedan år 1997. Handläggningstiden av ett utbetalningsärende har i genomsnitt inte överstigit två veckor.

NUTEK har tillsammans med AMS och Jordbruksverket haft ett regeringsuppdrag att se över de administrativa rutinerna för genomförandet av vissa strukturfondsprogram. Uppdraget med förslag till planerade åtgärder redovisades i december 1998. NUTEK har i samarbete med Glesbygdsverket genomfört utbildningsinsatser för personal som arbetar med strukturfonderna. Utbildningen har bl.a. omfattat seminarier om EG:s strukturpolitik, programarbetsformen och administrationen.

NUTEK anordnade under hösten 1998 tillsammans med EG-kommissionen en konferens om hur strukturfondsprogrammen skall avslutas. Vidare har en arbetsgrupp tillsatts på initiativ av NUTEK och EG-kommissionens DG XVI för att se över hur indikatorerna fungerat under innevarande programperiod och ge förslag på nya indikatorer.

Slutsatser

Regeringen gör bedömningen att NUTEK, utifrån de möjligheter regeringen idag har att mäta effekter av verksamheten, har uppfyllt uppställda mål. NUTEK har medverkat till att genomförandet av program inom EG:s strukturfonder sker effektivt. NUTEK bedöms även i allt väsentligt ha byggt upp en fungerande administration av de uppgifter som ålagts den för administration av EG:s strukturfonder.

NUTEK har vidare genom framför allt olika typer av företagsstöd och övrig projektverksamhet bidragit till en uthållig ekonomisk tillväxt, ökade investeringar och ökad sysselsättning i syfte att uppnå en balanserad regional utveckling mellan landets olika delar.

Villkoret att minst 40 % av nya arbetstillfällen skall tillfalla kvinnor har inte uppfyllts för sysselsättningsbidraget men däremot uppfyllts för regionalt utvecklingsbidrag.

NUTEK har tagit fram metoder och riktlinjer för hur tillväxtaspekterna av regionalt utvecklingsbidrag bör redovisas. Detta kommer enligt regeringen i framtiden att innebära att möjligheterna att utvärdera stödformens effekter kommer att förbättras.

För att regeringen på ett bättre sätt skall kunna bedöma NUTEK:s, länsstyrelsernas och de regionala självstyrelseorganens regionalpolitiska verksamhet i framtiden bör NUTEK fortsätta arbetet med att följa upp och ta initiativ till utvärderingar av verksamheten. Det är även mycket betydelsefullt att som ett led i detta på ett bättre sätt än tidigare sprida goda exempel till länen av verksamhet som t.ex. bedrivs inom projektverksamheten samt inom arbetet med att ta fram länsstrategier.

Glesbygdsverket

Det övergripande målet för Glesbygdsverket är att främst genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkten i skogslänens inre delar samt i skärgårdsområdena.

Resultatbedömning

Glesbygdsverket har under år 1998 inom ramen för sina verksamhetsmål haft en dialog med statliga verk, myndigheter och organisationer vars verksamheter har betydelse för den regionala och lokala utvecklingen för att samordna insatserna till gles- och landsbygd.

Glesbygdsverket har vidare producerat analyser över olika aspekter av den regionala utvecklingen, arbetat med remissvar och uppföljning av projekt.

Verket har samrått med länsstyrelser om avgränsning av gles- och landsbygdsområden enligt förordningen (1994:557) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service.

Genom information och rådgivning har verket understött genomförandet av landsbygdsutvecklingsarbete på regional och lokal nivå. Studier av Glesbygdsverkets informationsservice visade på ökad efterfrågan.

Inom verksamhetsmålet pilotprojekt syftade arbetet till att generera nya kunskaper inom landsbygdsutvecklingen. Verksamheten med pilotprojekt har dock fasats ut med undantag för projektet Metodledaren.

Resurserna för sekretariatsuppgifter åt vissa övervakningskommittéer har minskat jämfört med föregående budgetår.

Glesbygdsverket har vidare, i samarbete med Konsumentverket, under året lämnat en delrap-

port avseende en servicedatabas som skall innehålla uppgifter om hushållens tillgång till service och hur den utvecklas.

Under slutet av år 1998 förde regeringen en dialog med Glesbygdsverket om att precisera verkets mål. Detta ledde till en delvis förändrad inriktning av verksamheten med bl.a. ökad tydlighet vad gäller myndighetens expert- och myndighetsroll.

Under hösten 1998 tillträdde en ny generaldirektör.

Slutsatser

Glesbygdsverket har på ett tillfredsställande sätt uppnått målen för verksamheten. Glesbygdsverket har utgjort en viktig resurs för att sprida kunskap om villkoren i gles- och landsbygd samt i skärgårdarna och har bidragit till sektorssamordning för insatser som har betydelse för framför allt glesbygden.

Statens institut för regionalforskning

Statens institut för regionalforskning (SIR) har som mål att initiera och samordna forskning om regional utveckling och att se till att forskningsresultaten, kunskaperna och erfarenheterna därav sprids och blir tillgängliga för olika intressenter.

Resultatbedömning

SIR har under år 1998 utgivit ett antal böcker, rapporter och "working papers". Dessutom har SIR:s forskare publicerats i ett antal tidskrifter, deltagit i ett tiotal seminarier och konferenser samt arrangerat tre egna. SIR har utvecklat samarbete med olika institut och organisationer. Två stora projekt avslutades under 1998 – "Mittskandinavienprojektet" och "Barentsprojektet".

SIR hade under budgetåret 1998 som mål att ha genomfört två tredjedelar av ett forskningsprogram om konsekvenserna av EU-medlemskapet ur ett regionalt/regionalpolitiskt perspektiv och två tredjedelar av ett program som avser de regionala utvecklingsprocesserna ur ett könsperspektiv. Detta har institutet inte lyckats med. Arbetet med forskningsprogrammen försenades redan under det inledande året 1997 men förväntades bli kompenserat under år 1998.

Under år 1998 hade emellertid institutet organisatoriska problem varför forskningsprogrammen försenades ytterligare. Regeringen bedömer att forskningsprogrammen kommer att avslutas under år 2000.

SIR hade även till uppgift att, tillsammans med Forskningsrådsnämnden och Glesbygdsverket, se till att det forskningsprogram om landsbygdsutveckling som tagits fram, genomförs.

Regeringens bedömning med anledning av revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har lämnat en invändning i revisionsberättelsen då verket bedömer att resultatredovisningen har väsentliga brister i förhållande till krav i regleringsbrev och förordningen om myndigheters årsredovisning. Redovisningens finansiella delar är dock enligt verket i allt väsentligt rättvisande.

Regeringen har bl.a. med anledning av revisionens iakttagelser inom ramen för myndighetsdialogen påbörjat ett arbete tillsammans med myndigheten för att klara ut de aktuella kraven, vilket även kan innebära att mål och återrapporteringskrav konkretiseras eller förändras.

Slutsatser

Regeringen instämmer i Riksrevisionsverkets kritik kring resultatredovisningen och konstaterar att institutet sedan en tid tillbaka haft vissa ledningsproblem. Regeringen bedömer dock att institutet, som under 1999 fått en ny ledning, i framtiden kommer att ha förutsättningar att bedriva verksamheten tillfredsställande.

3.4.2 Resultatinformation avseende EG:s strukturfonder perioden 1995–1999

Sverige omfattas sedan år 1995 av EG:s gemensamma regional- och strukturpolitik. Det innebär att Sverige för perioden 1995–1999 tillförs sammanlagt 1,42 miljarder euro eller ca 12 miljarder kronor från EG:s strukturfonder. Medlen indexuppräknas varje år. Dessa medel skall användas för åtgärder i vissa regioner inom målen 2, 5b och 6, för arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom målen 3 och 4, för vissa åtgärder i jordbruks- och fiskerisektorerna inom mål 5a samt

för gemenskapsinitiativen och för pilotprojekt. En redogörelse för respektive fond lämnas också under dels anslaget A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999, dels anslaget A4 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995–1999 inom utgiftsområde 14, dels Jordbruksdepartementets anslag avseende jordbruks- och fiskefonderna inom utgiftsområde 23.

Tabell 3.7 Tilldelade medel från strukturfonderna, medel intecknade genom beslut och utbetalade medel per målområde och gemenskapsinitiativ

Målområde och gemenskapsinitiativ	Medel (ram) från strukturfonderna 1995-1999 (mkr)	Beslutade medel april 1999 % av ram	Utbetalade medel april 1999 % av ram
Mål 2	1 431	94	35
Mål 5b	1 275	86	35
Mål 6	2 581	88	44
Mål 3	3 096	100	74
Mål 4	1 568	89	47
Mål 5a jordbruk	963	78	66
Mål 5a fiske	363	74	55
Interreg II A	346	75	20
Övriga gemenskapsinitiativ	711	85	35
Totalt	12 334	92	51

Källa: Bearbetat material från NUTEK. Omräkningskurs från Euro – 8,50 kr.

Av tabellen framgår att fram till april 1999 hade 92 %, motsvarande 11,4 miljarder kronor, av strukturfondsmedlen intecknats genom beslut om stöd till olika projekt. Motsvarande siffra i april 1998 var 63 %. Den nationella offentliga medfinansieringen för beslutade projekt uppgår till ca 14,4 miljarder kronor för perioden 1995 till april 1999. Besluten beräknas medföra privat finansiering med ca 10,8 miljarder kronor. Totalt beräknas besluten således medföra åtgärder för ca 36 miljarder kronor.

Den nationella offentliga medfinansieringen för de geografiskt avgränsade målen 2, 5b och 6 exklusive socialfonden har till 26 % skett från länsstyrelsens och självstyrelseorganens regionalpolitiska medel, 28 % från kommuner, 7 % från landsting och 39 % från övriga statliga medel.

Nivån på utbetalningarna är lägre än det som beslutats, eftersom medel till projekten endast kan utbetalas efter redovisning av upparbetade

kostnader. I april 1999 hade 6,3 miljarder kronor betalats ut från strukturfonderna till de enskilda projekten, vilket motsvarar 51 % (31 % i juni 1998) av medlen för hela programperioden. Störst andel har betalats ut till projekt inom de horisontella målen 3 och 5a. Prognosen är att 70 % av strukturfondsmedlen skall vara utbetalade till årets slut. Resterande strukturfondsmedel kommer att betalas ut under åren 2000–2001.

För de geografiskt avgränsade målen 2, 5b och 6 inriktas åtgärderna främst på att förbättra företagsklimatet, den ekonomiska tillväxten och nyföretagandet. Med denna inriktning av programmen är bl. a. tillkomsten av nya arbetstillfällen en viktig indikator. De geografiskt avgränsade målen skall enligt målsättningen i respektive program bidra till att skapa sammanlagt ca 40 000 arbetstillfällen. De projekt som hittills beslutats förväntas, enligt uppgifter som redovisats i ansökningarna om stöd, bidra till att skapa ca 45 000 nya arbetstillfällen. Vissa utvärderingar pekar dock på att detta kan vara en viss över-skattning. De projekt som hittills har slutredovisats bedöms ha bidragit till att skapa ca 14 000 nya arbetstillfällen.

Strukturfondsprogrammen utvärderas före programstart, efter halva tiden och efter programperiodens slut. I strukturfondsarbetet har utvärderingar blivit en viktig del i genomförandet av programmen. I Sverige har även vissa tematiska studier gjorts under programperioden. En mer sammanfattande bedömning av strukturfondsprogrammets effekter lämnas i en slutlig programutvärdering som kommer att redovisas efter programperiodens slut.

Halvtidsutvärderingarna för Interreg IIA-programmen redovisades under år 1998 och visar att genomförandet av programmen löper tillfredsställande trots den korta genomförandeperioden på tre år. De övergripande målen med programmen är att främja regional integration och samarbete över gränserna. Interreg har inneburit en kraftsamling kring gränsregionalt samarbete och många nya aktörer har mobiliserats. Utvärderarna pekar på att Interreg fått igång samverkansprocesser över gränserna, men det är svårt att visa på kvantitativa resultat idag. Dessa kan bedömas först på längre sikt.

Inom vissa av strukturfondsprogrammen har några tematiska utvärderingar gjorts. I mål 6-programmet har två studier genomförts, "Utvärdering av mål 6-programmets sysselsättningseffekter" och "Effekter av stöd till lands- och glesbygden i Norra Sveriges inland". Studien

om sysselsättningseffekter visar att projekten har hög måluppfyllelse avseende antal arbetstillfällen. Det finns dock en risk för en överskattning av effekterna, eftersom många projektledare även redovisar arbetstillfällen som skapats genom andra medel än strukturfondsmedlen. Endast en tredjedel av arbetstillfällena har skapats för kvinnor och ungdomar, trots att denna målgrupp är prioriterad i mål 6-programmet. Inför nästa programperiod bör det utvecklas metoder för att bättre mäta kvantitativa resultat. Utvärderingen av projekt i gles- och landsbygden slår fast att projekt som syftar till lokal utveckling endast ger begränsade sysselsättningseffekter på kort sikt. Projekten är mer av mobiliseringskaraktär för att stödja lokalt samarbete, vilket bedöms ge effekter på längre sikt. Studien visar att de kompetenshöjande åtgärderna varit framgångsrika.

I mål 2-programmen har tematiska utvärderingar gjorts dels om nätverk, samverkansprojekt och dels om ramprogram i Fyrstad. I studien om samverkansprojekt framkommer att företagen anser att mål 2 har varit ett viktigt incitament till att arbeta i nätverk. Företagen framhåller att det är möjligheten till att utveckla affärer och produkter som är den viktigaste faktorn för att delta i olika projekt. Utvärderingen av ramprogram i Fyrstad visar att man lyckats med målet att skapa en enkel organisation för företagen med "en dörr in" till myndigheter och organisationer som arbetar för företagare.

Slutsatser

Regeringen bedömer att genomförandet av de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen målen 2, 5b och 6 samt vissa av gemenskap-sinitiativen har utvecklats väl. I dessa program har per april 1999 mellan 75 % och 94 % av EU-medlen in-tecknats genom beslut. Sammantaget med att utbetalningarna stadigt ökat tyder det på att Sverige vid avslutandet av programmen kommer ha uppnått ett högt utnyttjande av tillgängliga strukturfondsmedel. De utvärderingsstudier som gjorts under år 1998 visar att målen med programmen är på väg att uppfyllas.

3.4.3 Resultatinformation för år 1998 uppdelad på löpande åtgärder

Central projektverksamhet

För central projektverksamhet har på senare år bl.a. använts medel från anslagen C6 Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. (fr.o.m. budgetåret 1998 anslaget A11 Regionalpolitiska infrastrukturprojekt m.m.) och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. (För år 2000 det föreslagna anslaget A11 Regionalpolitiska insatser). Bland större pågående projekt finns ett forsknings- och utvecklingsprogram som nu löper under perioden 1995–1999. Regeringen har avsatt 170 miljoner kronor till NUTEK för att stödja regionala utvecklingskonsortier som består av små och medelstora företag inom regionalpolitiskt prioriterade områden. Målet med projektet är att företagen i samarbete skall öka sin kompetens och teknologiska kapacitet samt att skapa nya länkar mellan små och stora företag, forskningsinstitut och högskolor. Detta skall i förlängningen leda till ökad ekonomisk tillväxt och sysselsättning. I en första utvärdering år 1997 av projektresultaten konstateras bl.a. att försöksverksamheten är ett nytt sätt att främja mindre företags utvecklingskraft. Den generella slutsatsen är att resultaten hittills pekar på att stöd via konsortier i många avseenden ger större effektivitet än konventionellt utvecklingsstöd till företag. En slutlig utvärdering kommer att ske efter programperiodens slut.

Härutöver har regeringen och NUTEK bedrivit central projektverksamhet med medel från framför allt anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder. Bland större projekt som regeringen beslutat om kan nämnas medel till ALMI Företagspartner AB, Folkrorelserådet Hela Sverige skall leva, Sveriges Exportråd, Delegationen för utländska investeringar i Sverige (ISA) och Statens geologiska undersökningar för särskilda regionalpolitiska insatser och delfinansiering av utbyggnad av landningsbana vid Luleå/Kallax flygplats.

För att samordna och stödja regionala och lokala resurscentra för kvinnor har NUTEK bedrivit projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor (NRC) under året. NRC har bl.a. bedrivit utbildningar, spridit information och tillhandahållit mötestillfällen för verksamma vid resurscentra runt om i landet. NUTEK har också beslutat om medel till medfinansiering av projekt vid lokala och regionala resurscentra för kvinnor.

Slutsatser

Genom den centrala projektverksamhet som NUTEK och regeringen har bedrivit har viktiga regionalpolitiska projekt, som har stimulerat bl.a. näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade regioner, genomförts. Regeringen anser vidare att forsknings- och utvecklingsprogrammet hittills har varit framgångsrikt men avser att återkomma med en slutlig bedömning efter programperiodens slut.

Regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprojekt

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har från de medel de disponerar för regionalpolitiska åtgärder möjlighet att, förutom till företagsstöd, bl.a. bevilja medel till andra projekt som skall gynna den regionala utvecklingen. Medfinansiering av strukturfondsprojekt och regional projektverksamhet svarar tillsammans för nästan hälften av dessa medel.

Alla län har möjlighet att medfinansiera strukturfondsprojekt, men endast inom de delar av länen som ingår i strukturfondsområden. Skillnaden mellan regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram är att sistnämnda projekt skall följa riktlinjerna i de samlade programdokumenten (s.k. SPD) och får en del av finansieringen från EU. Den regionala projektverksamhetens inriktning skall däremot utgå från en långsiktig strategi, den s.k. länsstrategin, och kan till skillnad mot strukturfondsprojekt bedrivas inom hela landet. Den regionala projektverksamheten skall inriktas mot ekonomisk tillväxt och inomregional balans.

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen lämnar med sina medel för regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram stöd till vitt skilda aktiviteter. Näringslivsinriktade verksamheter som t.ex. insatser för att stimulera nyföretagande och företagsförnyelse utgör en stor del av projektverksamheten, men även verksamheter som bl.a. utredningar (t.ex. om lokala förutsättningar och hinder för utveckling), försöksverksamhet (t.ex. i nätverk, vid teknikcentra och högskolor) och informationsinsatser (t.ex. turismkampanjer och mässor). Även om den regionala projektverksamheten och medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram inte innefattar direkt stöd till enskilda företag inriktas en stor del av verksam-

heten på att skapa en god miljö för näringslivet. Utmärkande för verksamheten är också det stora antalet deltagande aktörer, vilket är ett av syftena med verksamheten.

Projektverksamheten är mycket skiftande över landet både i antal projekt och i beviljade medel. Projektens storlek har likaså en mycket stor spännvidd, från 10 000 kr till flera miljoner kr.

Beslut om bidrag till regional projektverksamhet minskade i omfattning under år 1998 i jämförelse med år 1997 från 301 till 258 miljoner kronor. I och med möjligheten till medfinansiering av strukturfondsprojekt har den regionala projektverksamheten minskat. Detta märks tydligt i de flesta län som ingår i strukturfondsområden. Medfinansieringen av strukturfondsprojekt ökade däremot i omfattning under år 1998 i jämförelse med år 1997, från 412 till 435 miljoner kronor. Under år 1998 uppgick den totala projektverksamheten dvs. inklusive medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram till drygt 690 mkr jämfört med år 1997, drygt 710 miljoner kronor.

De nordligaste länen Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten svarade under budgetåret 1998 för 41 % av den totala regionala projektverksamheten jämfört med 44 % under år 1997. Samma län svarade under år 1998 för 47 % av den totala medfinansieringen av strukturfondsprojekt jämfört med 37 % under budgetåret 1997.

Tabell 3.8 Regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram fördelat på län under budgetåren 1994/95–1998

Miljoner kronor

Län	1994/95			1995/96 (12 mån) ¹			1997			1998		
	Regional projektv.	Regional projektv.	Med- finans. ²	Totalt	Regional projektv.	Med- finans.	Totalt	Regional projektv.	Med- finans.	Totalt		
Stockholm	6,1	7,5	2,7	10,2	3,8	4,3	8,1	1,9	0,0	1,9		
Uppsala	15,0	1,9	1,1	3,0	1,8	0,0	1,9	4,6	0,1	4,7		
Södermanland	13,3	9,8	0,0	9,8	12,0	0,4	12,5	6,0	0,7	6,7		
Östergötland	8,5	4,1	1,1	5,2	3,2	4,9	8,1	5,1	2,8	7,9		
Jönköping	9,6	5,7	5,0	10,7	8,8	20,1	28,9	5,2	10,8	16,0		
Kronoberg	10,4	2,0	5,1	7,1	1,8	3,5	5,3	1,1	3,0	4,1		
Kalmar	15,5	9,0	3,1	12,1	6,5	26,2	32,7	3,9	0,1	4,0		
Regionförbundet i Kalmar				0,0				8,1	17,7	25,8		
Gotland	15,5	2,0	13,3	15,3	2,2	19,6	21,8	0,0	0,3	0,3		
Gotlands kom- mun				0,0				6,4	17,0	23,4		
Blekinge	9,3	7,6	21,8	29,4	6,9	24,6	31,5	5,7	23,3	29,0		
Skåne	21,2	11,8	0,9	12,7	9,9	1,6	11,5	0,1	0,0	0,1		
Regionförbundet i Skåne								16,3	1,8	18,1		
Halland	6,1	4,6	0,7	5,3	4,4	0,0	4,4	2,4	0,0	2,4		
Västra Götaland	35,3	21,0	35,8	56,8	34,4	48,2	82,6	23,0	42,5	65,5		
Värmland	28,9	17,6	16,1	33,7	19,0	15,8	34,8	19,2	26,0	45,1		
Örebro	16,8	15,1	7,4	22,5	17,0	12,6	29,6	8,2	11,5	19,7		
Västmanland	19,4	4,0	12,7	16,7	8,6	14,8	23,4	10,4	2,8	13,2		
Dalarna	39,6	11,6	40,6	52,2	16,2	31,3	47,5	17,2	29,2	46,4		
Gävleborg	26,8	15,2	42,4	57,6	11,5	30,2	41,7	8,1	40,8	48,9		
Västernorrland	47,5	23,0	31,6	54,6	22,6	42,5	65,1	32,8	52,2	85,0		
Jämtland	45,3	22,6	16,8	39,4	17,9	32,0	49,9	15,8	42,0	57,8		
Västerbotten	39,0	29,0	56,7	85,7	57,1	43,0	100,1	32,3	47,0	79,3		
Norrbottnen	73,5	16,0	61,1	77,1	35,9	36,1	72,0	23,9	63,1	87,0		
Summa	502,6	241,1	376,0	617,1	301,3	411,7	713,0	257,8	434,7	692,5		

¹ Beräknat på en 12-månaders period.² Med medfinans. menas medfinansiering av strukturfondsprojekt.

Kommentarer: för kolumnen budgetår 1998 kan det förkomma en viss eftersläpning i registrering, vilket kan innebära för låga värden.

Källa: NUTEK

Under budgetåret 1998 fördelade sig den totala projektverksamheten, dvs. inkl. medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram, främst på områdena näringslivsutveckling 23 % samt till områdena turism, kommunikationer (inkl. IT) och kunskaps- och kompetensutveckling, drygt 10 % vardera.

Tabell 3.9 Regional projektverksamhet och medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram under budgetåren 1994/95–1998 fördelat på programområde/ändamål

Miljoner kronor

Programområde/ ändamål	1994/95 Regional projektv.	1995/96 Regional projektv. (12 mån) ¹	1997 Regional projektv.	1998 Regional projektv.	Med- finans. ²	Totalt
Industri	74,6	47,5	11,8	7,0	0,0	7,0
Privata tjänster	22,4	10,1	2,5	0,0	0,0	0,0
Jord och skog inkl. lands- bygdsutveckling	23,2	5,1	9,3	11,3	47,5	58,8
Energi	6,7	5,1	4,9	1,1	2,6	3,8
Kommunikationer inkl. IT	29,4	9,6	36,7	21,6	52,5	74,1
Handel	8,7	3,0	1,1	2,2	0,0	2,2
Turism	57,2	20,0	22,1	15,5	57,7	73,2
Kunskaps- och kompe- tensutveckling	76,7	28,8	39,2	17,5	51,7	69,4
Forskning och utveckling	57,6	27,3	24,1	26,9	24,5	51,4
Teknikspridning	17,3	13,1	2,8	11,5	10,1	21,6
Jämställdhet	28,5	16,3	23,0	15,2	7,6	22,8
Sektorssamordning	44,0	23,6	17,8	5,0	0,0	5,0
Övrig offentlig förvaltning	19,0	16,8	10,1	6,5	0,5	7,0
Kultur	37,0	14,8	20,8	16,0	16,7	32,6
Nya områden och ändamål						
Näringslivsutveckling			47,6	51,8	111,3	163,1
Information/Marknads- föring			7,6	21,2	5,2	26,4
Miljö			3,8	4,0	10,4	14,4
Samverkansprojekt			5,1	7,2	19,3	26,5
Internationella projekt			6,6	7,8	8,2	16,0
Ospecificerat/Övrigt			4,2	8,5	8,8	17,3
Summa	502,3	241,1	301,3	257,8	434,7	692,5

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.² Med medfinans. menas medfinansiering av strukturfondsprojekt.

Källa: NUTEK

Länsstyrelsernas och självstyrelseorganens insatser genom medfinansieringen av strukturfondsprojekt utvärderas inte separat utan utvärderingen av strukturfondsprogrammen sker dels efter halva tiden och dels samlat efter programperiodens slut.

NUTEK har på uppdrag av regeringen genomfört en utvärdering av den regionala projektverksamheten under budgetåren 1990/91–1997. NUTEK anlidade konsultföretaget Inregia. Syftet med uppdraget var dels att redovisa effekterna av verksamheten, dels möjliggöra en förbättring av verksamheten. Slutsatser av utvärderingen är att beviljade projekt till stor del genomförts och att måluppfyllelsen för enskilda

projekt har varit hög. För de flesta projekten är inriktningen mot regional tillväxt tydlig och verksamheten förefaller ha en god utvecklingspotential. Utredaren anser emellertid att det kvarstår osäkerhet om de faktiska effekterna på den regionala utvecklingen. Detta beror bl.a. på projektverksamhetens vitt skilda karaktär, dess ofta indirekta effekt på den regionala utvecklingen samt att otillfredsställande dokumentation gör den svårt att utvärdera.

Utifrån rapporten drar NUTEK slutsatsen att större kraft bör ägnas åt förbättrad uppföljning och utvärdering för att effekterna av verksamheten lättare skall kunna bedömas. Vidare föreslår NUTEK krav på en skriftlig slutrapport, i

likhet med vad som gäller för strukturfondsprogram, även för den regionala projektverksamheten. Dessutom föreslår NUTEK att arbetet med erfarenhetsspridning av goda exempel bör förbättras.

Slutsatser

Regeringen anser att projektverksamheten år 1998 positivt bidragit till regional näringslivsutveckling. Den ökade medfinansieringen har dessutom inneburit ett mer effektivt utnyttjande av medlen i EG:s strukturfonder.

Projektverksamheten under perioden 1990/91–1997 bedöms i stort uppfyllt regeringens mål för verksamheten. För att möjliggöra en ytterligare förbättring av verksamheten är det viktigt att NUTEK arbetar vidare med projekthantering, uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning samt säkerställer nära kopplingar till den uppföljning och utvärdering som kommer att ske av regionala tillväxtavtal och strukturfonder.

Regionalt utvecklingsstöd

Regionalt utvecklingsstöd skall främja ekonomisk tillväxt och en samhällsekonomisk och i övrigt lämplig lokalisering av näringslivet. Stödet lämnas till företag som bedöms få en tillfredsställande tillväxt och lönsamhet samt ge de anställda varaktig sysselsättning.

Regionalt utvecklingsstöd (regionalt utvecklingsbidrag och regionalt utvecklingslån) beviljas i samband med "hårda" (t.ex. byggnader och maskiner) och "mjuka" investeringar (t.ex. patent och licenser) i stödområde 1 med sammanlagt högst 70 % av godkänt stödunderlag och i övriga områden (tillfälligt stödområde och stödområde 2) med högst 50 % av godkänt stödunderlag.

Följande redovisning avser stöd beviljade av länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen.

Under budgetåret 1998 beviljades 228 arbetsställen stöd. Ca 90 % av dessa var små och medelstora företag, dvs. mellan 0–199 anställda. Det sammanlagda stödbeloppet uppgick till 431,8 miljoner kronor, varav 377,4 miljoner kronor i regionalt utvecklingsbidrag, drygt 49,6 miljoner kronor i regionalt utvecklingslån och 4,8 miljoner kronor i villkorlån. Den totala investeringskostnaden för stödprojekten var närmare 2 mil-

jarder kronor. Investeringarna beräknas sammanlagt bidra till ca 2 200 nya arbetstillfällen varav 39 % för kvinnor. Villkoret för stödet var att minst 40 % av antalet nya arbetstillfällen skulle avse vardera könet och därmed är villkoret i det närmaste uppfyllt.

Könskvoteringsvillkoret har under de flesta tidigare år inte uppfyllts. NUTEK har således redovisat att andelen nya arbetstillfällen som tillfallit kvinnor i de företag som beviljats regionalt utvecklingsstöd under flertal år har uppgått till en lägre nivå än det fastställda villkoret. Regeringen gav NUTEK i uppdrag att föreslå åtgärder beträffande könskvoteringsvillkoret för regionalt utvecklingsstöd och sysselsättningsbidrag. NUTEK redovisade uppdraget i januari 1999. Slutsatserna i rapporten redovisas i avsnitt 3.3.3.

Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle år 1998 beräknas till 174 000 kr. Detta framgår av följande tabell, i vilken utfallet under budgetåren 1993/94–1998 redovisas.

Tabell 3.10 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och utvecklingsbidrag av länsstyrelserna, självstyrelseorganen NUTEK och regeringen under budgetåren 1993/94–1998

	1993/94	1994/95	1995/96 (12 mån) ¹	1997	1998
Antal arbetsställen	769	665	358	291	228
Beviljat stöd (mkr)					
Regionalt utvecklingsbidrag	439,8	500,0	407	519,0	377,4
Regionalt utvecklingslån	124,7	103,3	94	99,4	49,6
Villkorlån			15,1	8,5	4,8
Utvecklingsbidrag	227,7	202,3	81		
Summa	792,2	805,6	597,1	626,9	431,8
Beräknad sysselsättnings- ökning (antal)	3 865	3 883	2 508	2 835	2 192
Andel kvinnor	32 %	35 %	33 %	34 %	39 %
Subvention per nytt arbetstillfälle (tkr)	173	181	201	186	174

¹ Beräknat på en 12-månaders period.
Källa: NUTEK

Beviljat stöd har minskat från knappt 627 miljoner kronor år 1997 till knappt 432 år 1998. Antal arbetsställen som beviljats stöd har också minskat.

Tabell 3.11 Beviljat regionalt utvecklingsstöd och utvecklingsbidrag av länsstyrelserna, självstyrelseorganen, NUTEK och regeringen under budgetåret 1998, fördelat på län

Län	Antal arbets- ställen	Inv. kostnad (mkr)	Regionalt utv. bidrag (mkr)	Regionalt utv. län (mkr)	Villkorlån (mkr)	Beräknad syssels.ökn.	Andel kvinnor %	Subv./ arb. tillfällen (tkr)
Östergötland	0	0	0	0	0	0	0	0
Regionför- bundet i Kal- mar	2	67,5	6,5			11	45	590,9
Blekinge	7	29,2	5,8			70	37	82,9
Västra Göta- land	6	66,5	13,5	6,3		96	29	140,6
Värmland	19	183,6	31,7			300	40	105,7
Örebro	24	145,9	32,5	5,1		131	37	248,1
Västmanland	4	83,3	9,4			116	44	81,0
Dalarna	17	96,9	17,9	0,5		89	34	201,1
Gävleborg	17	128,6	34	2		197	39	172,6
Västernorrland	23	139,8	32,5	9,7		124	28	262,1
Jämtland	39	617,3	88,3	5		250	49	353,2
Västerbotten	19	173,1	32,4	5	3,8	209	25	173,2
Norrbotten	51	247	72,9	16	1	599	45	123,4
Summa	228	1 978,7	377,4	49,6	4,8	2 192	39	174,4

Källa: NUTEK

Under budgetåret 1998 ingick 13 län helt eller delvis i nationella stödområde. Delar av Sverige är indelade i stödområde 1 och 2, samt tillfälligt stödområde. Huvuddelen av stödområdena ligger i landets norra delar. Företag i de fyra nordligaste länen, Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland, erhöll ca 60 % av utvecklingsbidragen och nästan 72 % av de regionala utvecklingslånen. Tillsammans med de övriga tre skogslänen (Värmland, Dalarna och Gävleborg) har företag i dessa sju län tillsammans erhållit 82 % av bidragen och 77 % av lånen. I Värmland har dock inte några regionala utvecklingslån beviljats under år 1998.

Tabell 3.12 Genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för regionalt utvecklingsbidrag budgetåret 1998

Tusental kronor

Stödområde	Regeringens mål	Utfall 1997	Utfall 1998
Stödområde 1 samt i de delar av stödområde 2 och i de tillfälliga stödområden där högre bidrag än normalt kan lämnas	200	225	165
Övriga delar av stödområde 2	150	165	189
Övriga delar av tillfälliga stödområden	125	110	127

Källa: NUTEK

Av ovanstående tabell framgår att regeringens mål vad gäller genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft i princip har uppnåtts i alla stödområden utom i Övriga delar av stödområde 2.

Tabell 3.13 Genomsnittligt regionalt utvecklingsstöd fördelat på företagsstorlek budgetåret 1998

Antal anställda	Antal företag	Totalt stöd (mkr)	Genomsnittligt stöd (mkr)
0-19	111	164,3	1,48
20-49	51	74,5	1,46
50-199	41	112,4	2,74
200-	20	46,2	2,31
Ej sorterade	5	34,4	6,88
Totalt	228	431,8	1,89

Uppgift om antal anställda saknas på 5 företag vilka är under bildande.
Källa: NUTEK

Av tabellen ovan framgår att de företag som tillhör storleksklassen 0–19 anställda erhållit ett något högre genomsnittligt regionalt utvecklings-

stöd än företag i storleksklassen 20–49 anställda. Samma sak gäller för storleksintervallet 50–199 anställda som erhållit ett högre genomsnittligt stöd än företag med över 200 anställda. Av de företag som sorterats i storleksordning har de små och medelstora företagen, 0–199 anställda, beviljats 81 % av det totalt beviljade regionala utvecklingsstödet.

De uppföljningsmått som för närvarande används för regionalt utvecklingsbidrag är framförallt antalet nya arbetstillfällen (årsarbetskrafter) som de beräknas bidra till, den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle samt antalet nya arbetstillfällen för kvinnor respektive män. Målen för företagsstöden är, förutom att skapa sysselsättning, att bidra till ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen. Det finns för närvarande inget uppföljningsmått för detta. Det pågår ett utvecklingsarbete och avsikten är att det i framtiden skall vara möjligt att även mäta om stöden leder till ökad ekonomisk tillväxt i stödföretagen. NUTEK har därför fått i uppdrag att redovisa förväntad sysselsättningsförändring samt omsättnings-, vinstmarginals- och förädlingsvärdesförändring hos företag som beviljats regionalt utvecklingsbidrag. NUTEK skall även följa upp hur de nya uppföljningsmåten påverkar NUTEK:s, länsstyrelsernas och självstyrelseorganens stödgivning.

Slutsatser

Regionalt utvecklingsstöd har bidragit till att många nya arbetstillfällen beräknas tillkomma i framför allt små och medelstora företag i regionalpolitiska stödområden.

Regeringens mål har, vad avser genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft, uppnåtts i stödområde 1 samt i de delar av stödområde 2 och i de tillfälliga stödområdena där högre bidrag än normalt kan lämnas. I övriga områden är målet inte uppnått.

Villkoret att minst 40 % av nya arbetstillfällen skall tillfalla kvinnor har i princip uppfyllts.

Landsbygdsstöd

Landsbygdsstödet kan delfinansiera investeringar i små och medelstora företag (mindre än 250 anställda), för att främja sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Landsbygdsstödet består av dels landsbygdsbidrag, dels landsbygds lån.

Utöver glesbygdsområden finns det även landsbygdsområden som stödberättigade områden med lägre maximal stödnivå än i glesbygdsområden. I glesbygdsområden är stödnivån högst 50 % och i landsbygdsområden är stödnivån högst 20 % av godkänt stödunderlag.

Tabell 3.14 Beviljat landsbygdsstöd under budgetåret 1998 fördelat på län

Län	Antal arbetsställen	Inv.kostn. totalt (mkr)	Landsbygdsstöd (mkr)	Landsbygdsbidrag (mkr)	Mikrostöd (mkr)	Konsultcheck (mkr)	Landsbygds lån (mkr)	Beräkn. syssels. ökn.	Andel kvinnor %	Subv./arb. tillfälle (tkr)
Stockholm	20	13,8	1,4	1,1	0,1	0,0	0,2	1	100	1 200
Södermanland	6	1,1	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	6	50	67
Östergötland	77	34,7	7,6	6,1	0,1	1,3	0,0	109	42	69
Kronoberg	96	40,6	6,6	5,6	0,6	0,2	0,2	104	31	62
Regionförbundet i Kalmar	73	66,1	11,4	6,1	0,2	0,4	4,7	176	35	38
Regionförbundet i Skåne	73	10,5	3,7	0,4	0,5	2,8	0,0	65	34	57
Halland	39	5,1	1,8	0,5	0,3	1,0	0,0	56	55	30
Västra Götaland	220	91,4	19,7	12,7	0,4	6,6	0,0	405	26	49
Gotlands kommun	56	38,7	7,0	6,7	0,0	0,3	0,0	65	46	108
Blekinge	83	62,7	14,3	12,8	0,0	1,5	0,0	155	23	92
Örebro	149	75,5	24,9	18,3	0,9	3,3	2,4	203	28	111
Värmland	153	92,8	20,7	19,6	0,0	1,1	0,0	273	26	76
Västmanland	67	65,4	11,5	10,7	0,3	0,5	0,0	167	51	69
Dalarna	256	126,5	29,1	25,5	1,1	2,2	0,3	350	39	82
Gävleborg	288	192,4	41,8	38,5	0,5	2,8	0,0	688	38	61
Västernorrland	223	93,3	31,4	25,9	1,3	0,7	3,5	193	32	145
Jämtland	203	88,1	32,8	28,5	0,9	1,4	2,0	303	28	102
Västerbotten	259	164,0	50,4	40,8	0,6	1,3	7,7	450	37	95
Norrbotten	222	94,0	35,5	31,5	0,1	3,9	0,0	513	39	69
Summa	2 563	1 356,7	351,8	291,6	7,7	31,3	21,0	4 282	35	77

Källa: NUTEK

Länsstyrelserna och självstyrelseorganen har totalt beviljat landsbygdsstöd till ca 2 560 arbetsställen. Cirka 23 % av de företag som beviljats stöd var nystartade. Beviljat landsbygdsstöd uppgår till ca 350 miljoner kronor och den totala investeringskostnaden för stödprojekten var närmare 1 360 miljoner kronor. Landsbygdsstödet beräknas bidra till ca 4 280 nya arbetstillfällen. I genomsnitt beräknas 35 % av de nya arbetstillfällena tillfalla kvinnor.

Resultatet för år 1998 visar att den genomsnittliga subventionen per förväntad ny årsarbetskraft för landsbygdsbidraget uppgick till 77 000 kr.

Tabell 3.15 Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft för landsbygdsbidraget

Tusental kronor

Stödområde	Regeringens mål	Utfall 1997	Utfall 1998
Glesbygdsområde	250	98	96
Övriga delar av stödområde 1 samt i delar av stödområde 2 och tillfälligt stödområde där högre bidrag än normalt kan lämnas	200	94	91
Övriga delar av stödområde 2 samt i landsbygdsområden	150	59	65
Övriga delar av tillfälligt stödområde samt i övriga delar av EG:s strukturfundsområden	125	56	66

Källa: NUTEK

Av ovanstående tabell framgår att resultatet vad avser genomsnittliga bidraget per förväntad ny årsarbetskraft för år 1998 ligger väsentligt lägre än regeringens mål.

Slutsatser

Enligt regeringens bedömning har landsbygdsstödet bidragit till att ett stort antal nya arbetstillfällen i små och medelstora företag tillkommit i glesbygds- och landsbygdsområden.

Regeringens mål har uppnåtts genom att resultatet, vad avser genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft, är lägre än de fastställda målen.

Stöd till kommersiell service

Stöd till kommersiell service kan lämnas för att upprätthålla en tillfredsställande försörjning med dagligvaror och drivmedel i glesbygder.

Stöd till kommersiell service kan lämnas för investeringar, för att upprätthålla en viss service-nivå i glesbygd samt som hemsändningsbidrag. Hemsändningsbidraget skall underlätta hemsändningen av varor i glesbygd där avståndet är betydande mellan butik och boende. Om det är av särskild betydelse för konsumenterna kan stöd beviljas även till fackhandelsservice och varubussar.

Nya stödmöjligheter har tillkommit inom stödformen fr.o.m. den 1 januari 1998. Avskrivningslånet har namnändrats till investeringsbidrag. Investeringsbidrag kan nu lämnas med högst 85 % av utgifterna för vissa investeringar i dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner. Servicebidrag kan även lämnas med högst 200 000 kronor till nämnda verksam-

heter. Investeringsbidrag kan även lämnas med högst 50 % av utgifterna för vissa utbildningsåtgärder för butiksägare och anställda.

Det tidigare investeringslånet har upphört och ersatts med landsbygdslån.

Hemsändningsbidraget har förbättrats bl.a. genom att det numera kan lämnas med högst 45 kronor per hushåll och inköpstillfälle förutsatt att respektive kommun bidrar med ett minst lika stort belopp.

Tabell 3.16 Beviljat stöd till kommersiell service under budgetåren 1993/94–1998

Budgetår	1993/94	1994/95	1995/96 (18 mån)	1995/96 (12 mån) ¹	1997	1998
Antal ärenden (investeringsbidrag samt servicebidrag)	393	706	699	466	505	394
Investeringsbidrag (mkr)	28,1	54,8	43,5	29	31,4	22,7
Servicebidrag (mkr)	10,5	19,5	21,5	14,3	12,7	10,1
Hemsändningsbidrag (mkr)	5,7	5,9	9,5	6,3	4,3	5,2
Summa (mkr)	44,3	80,2	74,5	49,7	48,4	38,0

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.
Källa: NUTEK och Konsumentverket

Under den första hälften av 1990-talet låg det statliga stödet till kommersiell service på nivån 40–45 miljoner kronor per år. Budgetåret 1994/95 ökade stödvolymen till ca 80 miljoner kronor som en följd av möjligheten att lämna upp till 85 % i avskrivningslån till investeringar som genomförs för att uppfylla krav som har ålagts verksamheten genom föreskrifter i lag eller i förordning. Denna form av stöd har använts för att underlätta för butiker och bensinstationer att ersätta miljöfarliga köldmedia i kyl- och frysanläggningar samt för att förse bensinanläggningar med utrustning för bensingasåtervinning. Till sådana investeringar beviljades under budgetåren 1994/95, 1995/96 och 1997 ca 28, 13 och 16 miljoner kronor samt 6 miljoner kronor under år 1998.

Under år 1998 uppgick det totala stödet till kommersiell service till 38 miljoner kronor.

Under år 1998 beviljades totalt 394 ansökningar om investeringsbidrag och servicebidrag vilket är en minskning jämfört med föregående år. Minskningen av beviljat stöd mellan åren 1997 och 1998 beror i huvudsak på minskad efterfrågan på investeringsbidrag till bl.a. freonavveckling och en hårdare bidragsprövning hos beslutsorganen.

Det statliga hemsändningsbidraget uppgick år 1998 till ca 5,2 miljoner kronor.

Stöd till kommersiell service har bidragit till att bevara butiker som är särskilt viktiga för hushållens dagligvaruförsörjning på landsbygden och i glesbygd. Sedan stödets tillkomst har stöd till dagligvaruförsörjningen beviljats till företag på totalt 1 500 orter. Dessa beslut har grundat sig på att kommuner och länsstyrelser och (fr.o.m år 1998) självstyrelseorganen bedömt att de berörda butikernas finansiella ställning varit sådan att det varit nödvändigt med statligt stöd för att försäkra en rimlig varuförsörjning för konsumenten.

Av de berörda orterna hade vid utgången av år 1998 ca 1 100 stycken (72 %) fortfarande kvar en fungerande dagligvaruförsörjning.

Slutsatser

Regeringens bedömning är att stöd till kommersiell service starkt bidragit till att upprätthålla servicenivån i gles- och landsbygd.

Småföretagsstöd

Småföretagsstöd är ett investeringsbidrag, som kan beviljas av länsstyrelserna respektive självstyrelseorgan med maximalt 15 % av en investering. Målgruppen för stödet är företag över hela landet med mindre än 50 anställda, mindre än 7 miljoner ecu i omsättning eller maximalt 5 miljoner ecu i balansomslutning (enligt gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till små och medelstora företag (96/C 213/04) den 23 juli 1996). Stöd kan lämnas till såväl hårda som mjuka investeringar i hela landet. Syftet med stödet är att främja sysselsättningsskapande investeringar och inomregional balans.

Från och med budgetåret 1998 är småföretagsstöd ett nytt ändamål inom länsstyrelsernas och självstyrelseorganens regionalpolitiska medel.

Tabell 3.17 Småföretagsstöd beviljat under budgetåret 1998 fördelat på län

Län	Småföretagsstöd (mkr)	Beräknad sysselsättn.ökn.	Subv./arb. tillfälle (tkr)	Andel kvinnor %
Stockholm	0	0	0	0
Uppsala	0	0	0	0
Södermanland	0	0	0	0
Östergötland	6,7	19,0	352,6	10,5
Jönköping	0,8	13,0	61,5	46,2
Kronoberg	0	0	0	0
Regionförbundet i Kalmar	0,5	14,0	35,7	42,9
Gotlands kommun	0,07	6,0	11,7	66,0
Blekinge	5,3	61,5	86,2	33,0
Regionförbundet i Skåne	3,0	51,0	58,8	33,0
Halland	0	0	0	0
Västra Götaland	0	0	0	0
Värmland	1,0	19,0	52,6	10,6
Örebro	4,9	70,5	69,5	17,0
Västmanland	0,6	6,0	100,0	50,0
Dalarna	0	0	0	0
Gävleborg	0	0	0	0
Västernorrland	1,5	7,0	214,3	21,4
Jämtland	3,8	20,0	190,0	30,0
Västerbotten	0	0	0	0
Norrbottnen	0	0	0	0
Summa	28,2	287,0	98,3	27,9

Under budgetåret 1998 beviljades småföretagsstöd med ca 28 miljoner kronor. Beräknad sysselsättningseffekt uppgår till 287 arbetstillfällen varav ca 28 % till kvinnor. Villkoret för stödet är att minst 40 % av antalet nya arbetstillfällen skall avse vardera könet. Genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft uppgår till ca 98 000 kronor vilket är lägre än regeringens mål som var 100 000 kronor.

Eftersom länen under år 1998 även hade möjlighet att bevilja småföretagsstöd med medel från anslaget A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt (se avsnitt 3.4.5) har flera län inte använt sig av möjligheten att bevilja småföretagsstöd med regionalpolitiska medel.

NUTEK konstaterar utifrån genomförda utvärderingar (bl.a. Nordlandsforskningsrapporter "Sysselsättningsvekst genom småföretagsutveckling", NUTEK 1995:47, 1997:50 och 1997:82)

att verksamheten med bl.a. tillfälligt småföretagsstöd har haft betydande positiva effekter.

Slutsatser

Regeringen gör bedömningen att småföretagsstödet (tidigare benämnt tillfälligt småföretagsstöd) haft positiva effekter i berörda län för de små företagens sysselsättningsutveckling.

Regeringens mål har uppnåtts genom att resultatet, vad avser genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft, är lägre än det av regeringen fastställda målet. Villkoret att minst 40 % av nya arbetstillfällen skall tillfalla kvinnor har inte uppfyllts.

Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidrag är avsett att täcka en del av de merkostnader som uppkommer när ett företag etableras eller utökar sin personalstyrka. Bidrag kan för närvarande lämnas med maximalt 200 000 kronor per nytt helårsarbetstillfälle i stödområde 1 och med maximalt 120 000 kronor i stödområde 2 och utbetalas i efterskott per kalenderår under en femårsperiod med maximibelopp som redovisas i följande tabell.

Tabell 3.18 Sysselsättningsbidragets fördelning över en femårsperiod

Kronor	Stödområde 1 ¹	Stödområde 2 ¹
Förstaårsbidrag	60 000	40 000
Fortsatt bidrag för		
andra året	50 000	30 000
tredje året	40 000	25 000
fjärde året	30 000	15 000
femte året	20 000	10 000
Summa	200 000	120 000

¹ Summorna är maximibelopp.

Sysselsättningsbidrag får, enligt EG-kommisionens statsstödsregler, inte lämnas för sysselsättningsökningar som sker i samband med investeringar. Bidrag får vidare endast lämnas vid anställningar som gäller tills vidare. För att er hålla den sammanlagda bidragssumman måste företagen behålla det totala ökade antalet årsarbetskrafter under hela perioden.

I tabellerna nedan redovisas utfallet av verksamheten med sysselsättningsbidrag enligt äldre

bestämmelser gällande före den 1 januari 1998 då stödet var generellt. I tabellerna redovisas även utbetalningar gjorda under år 1998 på grund av de äldre bestämmelserna.

Tabell 3.19 Beviljat sysselsättningsbidrag avseende kvalifikationsåren 1994–1998

Kvalifikationsår	1994	1995	1996	1997	1998 ¹
Antal arbetsställen	1 319	1 434	1 347	1 212	755
Antal årsarbetskrafter	6 235	8 432	8 122	7 506	4 818
varav förstaårsbidrag	756	2 742	2 185	1 416	900
Totalt beviljat belopp (mkr)	204,3	289,3	275,4	233,7	144,1

¹ Handläggningen av ansökningarna för sysselsättningsbidrag avseende kvalifikation s-året 1998 är ännu inte avslutad, varför siffrorna för år 1998 kan komma att öka.
Källa: NUTEK

För kvalifikationsåret 1997 har drygt 230 miljoner kronor beviljats i sysselsättningsbidrag. Beviljat bidrag beräknas under detta år ha medverkat till att skapa drygt 1 400 nya arbetstillfällen.

Tabell 3.20 Länsvis fördelning av beviljat sysselsättningsbidrag under kvalifikationsåren 1997–1998

Län	Beviljat bidrag 1997 (mkr)	Andel kvinnor %	Beviljat bidrag 1998 ¹ (mkr)	Andel kvinnor %
Västra Götaland	6,9	24,6	4,6	25,8
Värmland	22,0	24,5	16,1	29,9
Örebro	10,6	23,5	5,4	21,9
Västmanland	6,3	19,6	1,4	22,7
Dalarna	19,8	19,2	11,5	19,9
Gävleborg	11,1	23,7	7,8	9,9
Västernorrland	19,5	42,6	5,5	24,7
Jämtland	50,5	34,2	37,5	25,2
Västerbotten	42,8	29,2	29,0	28,5
Norrbottnen	44,3	34,5	25,3	31,1
Summa	233,7	28,1	144,1	25,1

¹ Handläggningen av ansökningarna för sysselsättningsbidrag avseende kvalifikation s-året 1998 är ännu inte avslutad, varför siffrorna avseende beviljade belopp för år 1998 kommer att öka. Procentsiffrorna avseende andel kvinnor år 1998 är inte heller definitiva.
Källa: NUTEK.

Som villkor för att sysselsättningsbidrag skall beviljas gäller att minst 40 % av de nya arbetstillfällena fördelas till vardera könet. År 1998 uppskattas andelen kvinnor till ca 25 %. Villkoret har därmed inte uppnåtts. Regeringen har givit NUTEK i uppdrag att föreslå åtgärder beträffande könskvoteringsvillkoret för regionalt utveck-

lingsstöd och sysselsättningsbidrag. NUTEK redovisade uppdraget i januari 1999. Slutsatserna i rapporten redovisas i avsnitt 3.3.3.

Sysselsättningsbidraget är fr.o.m. år 1998 ett selektivt bidrag, dvs. vid varje beslut om sysselsättningsbidrag skall prövas om bidraget är nödvändigt för att åstadkomma den avsedda sysselsättningsökningen, samt bidragets storlek.

I tabellen nedan redovisas selektivt beviljat sysselsättningsbidrag fördelat per län. Länsstyrelserna och självstyrelseorganen fattade år 1998 beslut om ca 113 miljoner kronor i selektivt sysselsättningsbidrag som beräknas bidra till uppskattningsvis 770 nya arbetstillfällen. För att det nyss nämnda beloppet skall komma att utbetalas måste företagen behålla de nya arbetstillfällena i fem år.

Tabell 3.21 Länsvis fördelning av beviljat selektivt sysselsättningsbidrag under budgetåret 1998

Län	Beviljat bidrag 1998 (mkr)	Beräknad ökning av årsarbetskrafter
Västra Götaland	1,2	34
Värmland	15,0	140
Örebro	3,5	16
Västmanland	3,8	32
Dalarna	10,7	108
Gävleborg	4,8	38
Västernorrland	6,0	52
Jämtland	30,5	147
Västerbotten	12,3	72
Norrbottnen	25,5	131
Summa	113,3	770

Källa: NUTEK

En utvärdering av NUTEK år 1993 samt fortlöpande resultatuppföljningar visar att sysselsättningsbidraget bidrar till en positiv utveckling av näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden. Särskilt stor betydelse har bidraget haft vid etablering eller expansion av personalintensiva företag med jämförelsevis låga investeringskostnader.

Slutsatser

Regeringen bedömer att sysselsättningsbidraget har bidragit till många nya arbetstillfällen i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Villkoret att minst 40 % av nya arbetstillfällen skall tillfalla kvinnor har inte uppfyllts.

Nedsatta socialavgifter

Nedsatta socialavgifter har till syfte att delvis kompensera företag i vissa branscher i stödområde 1 och i den norra delen av stödområde 2 för bestående nackdelar i form av merkostnader på grund av det geografiska läget, innebärande bl.a. långa avstånd, liten hemmamarknad, sämre servicegrad än i övriga landet, låg befolkningstäthet och ogynnsamt klimat. För närvarande är nedsättningen åtta procentenheter.

Riksskatteverket (RSV) har fr.o.m. år 1998 tagit i bruk ett datasystem som möjliggör viss uppföljning avseende fördelning av nedsättningen av socialavgifter. Statistiken har dock än så länge vissa brister. Avgifter som avser egenföretagare ingår således inte. Om ett företag har verksamhet i flera län redovisas vidare normalt alla avgifter för företaget i det län där huvudkontoret ligger.

Utfallet på anslaget år 1998 uppgick till drygt 421 miljoner kronor.

Tabell 3.22 Uppskattad procentuell fördelning av nedsatta socialavgifter på län och företag budgetåret 1998

Län	% av antal företag	% av nedsatt belopp
Värmland	1,5	0,5
Dalarna	2,5	5,0
Gävleborg	3,5	3,0
Västernorrland	7,5	8,0
Jämtland	23,5	21,0
Västerbotten	15,5	13,5
Norrbotten	31,0	32,5
Osäkra län	15,0	16,5
Summa	100	100

Källa: Riksförsäkringsverket

Av tabellen framgår att i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län finns flest nedsättningsberättigade företag. För många företag framgår inte av statistiken var den nedsättningsberättigade verksamheten bedrivs. Dessa företag redovisas vid rubriken Osäkra län.

Tabell 3.23 Uppskattad procentuell fördelning av nedsatta socialavgifter på näringsgrenar och företag budgetåret 1998

Näringsgren	% av antal företag	% av nedsatt belopp
Jord- och skogsbruk, fiske	22,0	13,5
Gruvbrytning/mineralutvinning	0,5	1,0
Tillverkning	15,0	36,5
Byggnadsverksamhet	3,0	1,5
Partihandel, reparationsverksamhet m.m.	11,0	7,0
Hotell- och restaurangverksamhet	7,0	9,0
Transport, lager och kommunikation	4,0	6,0
Uthyrning, företagsservice m.m.	16,5	17,5
Olika samhälleliga och personliga tjänster	14,5	6,0
Övriga osäkra	6,5	2,0
Summa	100	100

Källa: Riksförsäkringsverket

Tabellen ovan visar den procentuella fördelningen av nedsättningen på näringsgrenar och företag. I en del fall framgår inte med säkerhet av statistiken inom vilken näringsgren företagen verkar. Dessa fall redovisas vid rubriken Övriga osäkra. Fr.o.m. den 1 januari 1999 omfattas inte jord- och skogsbruk, fiske samt personliga tjänster av nedsättningen.

Statens institut för regionalforskning (SIR) har på uppdrag av regeringen utvärderat vilka tillväxt- och sysselsättningseffekter stödformen nedsatta socialavgifter har på stödberättigade företag, samt utvärderat om det på ett tydligt sätt kan beläggas att stödformen har en högre effektivitet än andra stödformer riktade till stödberättigade företag. Inför de fortsatta överläggningarna med EG-kommissionen om nedsatta socialavgifter har SIR dessutom kartlagt vilka avståndsberoende merkostnader tjänsteföretag i olika stödområden har jämfört med motsvarande företag i Stockholmsområdet.

SIR konstaterar bl.a. att hälften av alla företag som fått nedsatta socialavgifter har haft ökad lönsamhet under stödperioden, samt att tjänsteföretag anger en mera positiv utveckling än industriföretag och även tillmäter nedsättningen större betydelse. Både industri- och tjänsteföretag menar att nedsättningen bidrar till en positiv företagsutveckling, och således inte verkar konserverande i strukturomvandlingshänseende.

Hälften av de företag som lokaliserats till stöd-område efter det att nedsättningen infördes anger att nedsättningen var av stor, eller avgörande betydelse för val av lokaliseringsort. Företagen framhåller även nedsatta socialavgifter som något positivt i jämförelse med andra stödformer, och vid fritt val av stödformer framstår, enligt SIR, nedsatta socialavgifter som den av företagen oftast önskade stödformen.

SIR:s slutsats av utvärderingen är att stödformen nedsatta socialavgifter är minst lika effektiv som övriga regionalpolitiska stödformer. Detta gäller framför allt tjänsteföretagen.

Slutsatser

Regeringen bedömer att hittillsvarande utvärderingar visar att stödformen nedsatta socialavgifter är minst lika effektiv som övriga regionalpolitiska stödformer. Detta gäller framför allt för tjänsteföretag. Regeringen bedömer vidare att nedsättningen av socialavgifter bidrar till en positiv utveckling i företag som erhållit stöd i de regionalpolitiskt mest prioriterade områdena.

Transportbidrag

Transportbidrag skall främja en samhällsekonomiskt och i övrigt lämplig lokalisering av näringslivet. Transportbidrag lämnas till utgifter för transport av gods som har genomgått eller kommer att genomgå betydande bearbetning. Bidragets storlek bestäms av transportavstånd samt transportbidragszon. Endast transporter i yrkesmässig trafik på väg eller järnväg är för närvarande bidragsberättigade. Bidrag lämnas med minst 5 och maximalt 45 % av erlagd fraktkostnad. Det bidragsgrundande beloppet måste uppgå till minst 25 000 kronor under ett kalenderår för att bidrag skall kunna lämnas.

Under år 1998 beviljades 351,8 miljoner kronor i transportbidrag, motsvarande siffror för år 1997 var 351,6 miljoner kronor.

Tabell 3.24 Beviljat transportbidrag under budgetåren 1994–1998 fördelat på län

Miljoner kronor

Län	1994	1995	1996	1997	1998
Dalarna	9,5	6,3	2,4	6,9	1,2
Värmland	9,4	9,6	7,8	2,1	4,2
Gävleborg	12,1	13,5	12,3	10,4	5,7
Västernorrland	38,6	45,5	46,6	42,6	34,2
Jämtland	38,9	47,6	47,2	47,9	45,4
Västerbotten	141,4	159,2	151,7	111,8	163,2
Norrbottnen	91,4	102,1	106,9	129,8	97,9
Summa	341,3	383,8	374,9	351,6	351,8

Källa: NUTEK

Närmare tre fjärdedelar av bidraget lämnades under år 1998 till företag i de två nordligaste länen. Den största delen av transportbidraget lämnas till företag inom trävaruindustrin. Övriga näringsgrenar som mottar betydande belopp är transportmedelsindustrin, metallvaruindustrin, kemisk industri och övrig verkstadsindustri.

Transportbidrag till Volvo Lastvagnars AB:s produktion i Umeå innehölls fr.o.m. år 1997 eftersom EG-kommissionen inte godkände dessa. Kommissionen beslutade i början av år 1998 att de innehållna bidragen fick betalas ut. Transportbidraget till Volvo Lastvagnar AB:s produktion i Umeå skall gradvis avvecklas t.o.m. år 2002.

Kommissionens godkännande av de innehållna bidragen förklarar till stor del, dels ökningen av beviljade bidrag inom näringsgrenen transportmedelsindustri och dels ökningen av beviljade medel i Västerbottens län under år 1998. Eftersom branschindelningen har förändrats, vilket försvårar jämförelser med tidigare år, redovisas endast utfallet för åren 1996, 1997 och 1998.

Tabell 3.25 Beviljat transportbidrag under budgetåren 1996–1998 fördelat på näringsgrenar

Miljoner kronor

Näringsgren	1996	1997	1998
Jord, skog och fiske	3,7	4,2	2,7
Utvinning av mineral	0,0	0,0	0,0
Livsmedel	29,1	28,2	25,4
Textil/beklädnad	1,5	1,5	1,4
Trävaru tillverkning	147,0	147,1	123,5
Pappersvaruindustri	4,2	4,2	3,4
Kemisk industri	43,6	39,5	33,8
Jord- och stenvaruindustri	9,6	9,0	9,9
Metallvaruindustri	53,5	52,9	49,0
Övrig verkstadsindustri	36,5	36,4	30,2
Transportmedelsindustri	36,6	20,9	63,5
Övrig tillverkning	6,0	7,7	9,0
Övriga branscher	3,6	0,0	0,0
Summa	374,9	351,6	351,8

Källa: NUTEK

Tidigare utvärderingar av transportbidraget (1993) har pekat på svårigheter att bedöma dess effekter då bidragets syfte ansågs vara otillräckligt preciserat. Regeringen föreslog i propositionen Regional tillväxt – för arbetet och välfärd att syftet skall preciseras till "att kompensera för kostnadsnackdelar till följd av bl.a. transportavstånd, låg befolkningstäthet och bristande infrastruktur samt att stimulera till höjd förädlingsgrad i transportbidragsområdets näringsliv". Det föreslagna syftet tillstyrktes av riksdagen (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204), men är inte helt genomfört då EG-kommissionen inte godkänt härav föranleda förordningsförändringar.

Slutsatser

Regeringen bedömer att transportbidraget kompenserar för kostnadsnackdelar och därmed bidrar till att underlätta för de företag som erhållit detta stöd i de regionalpolitiskt prioriterade områden. Vidare bedömer regeringen att den regionalpolitiska kommitténs arbete skall komma att öka kunskaperna kring transportbidragets effekter.

Stiftelsen Norrlandsfonden

Stiftelsen Norrlandsfonden har till ändamål att genom finansiering främja främst små och medelstora företags utveckling i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt från och med mitten av år 1995 även i Gävleborgs län. Särskild uppmärksamhet skall ägnas företag i Norrbottens län och i inlandskommunerna.

Norrlandsfonden skall finansiera etablering, utveckling och expansion av näringslivet inom sitt verksamhetsområde. Fonden kan också ta initiativ till och, i begränsad omfattning, finansiera utredningar, infrastrukturella investeringar och forskning av betydelse för näringslivet inom sitt verksamhetsområde. Eventuella ändringar i stiftelsens stadgar fastställs av regeringen efter förslag av fondens styrelse.

Norrlandsfonden kan erbjuda företag i huvudsak tre former av finansiering: lån, villkorlån (lån med villkorlig återbetalningsskyldighet) och garantier.

Under år 1998 beviljade fonden krediter till 64 (66) företag med totalt 128,5 (109,2) miljoner kronor. Av låntagarna var 55 % eller 35 företag nya kunder för fonden (sifferuppgifter inom parentes avser år 1997).

Företag kan få lån för att investera i anläggningar, att utveckla produkter samt för marknadsinsatser. Dessutom kan lån lämnas för att trygga företagets behov av rörelsekapital. Under år 1998 beviljade fonden 50 (52) lån till ett totalt belopp av 91,3 (93,2) miljoner kronor.

Villkorlån lämnas bl.a. till företag som investerar i nya produkter eller nya marknader. Gemensamt för dessa lån är att investeringen är särskilt angelägen för företagets expansion och är förenad med hög risk. Syftet med ett villkorlån är att reducera en del av företagets risktagande. Under år 1998 har 7 (9) företag fått villkorlån till ett belopp av totalt 14,3 (8,1) miljoner kronor.

Norrlandsfondens garantier avser normalt enskilda affärsuppställningar. I praktiken betyder det att fonden garanterar förskott och åtaganden som kundföretag tagit på sig. Under år 1998 har fonden beviljat 10 (8) sådana garantier på totalt 22,7 (7,9) miljoner kronor.

Norrlandsfondens utlåning under år 1998 beräknas delvis finansiera investeringar på sammanlagt ca 600 miljoner kronor hos kundföretagen.

I syfte att förbättra tillgången på egenkapital för små och medelstora företag har Norrlandsfonden medverkat i tillkomsten av det regionala riskkapitalbolaget Emano AB. Detta skall genom minoritetsägande verka för framgångsrik kommersialisering av affärsidéer med hög tillväxtpotential. Vidare har fonden tagit initiativ till bildandet av Aktietorget Norrland AB. Detta bolag skall på kommersiella grunder hjälpa företag i regionen att skaffa ägarkapital via emissioner riktade till allmänheten eller till en mindre krets av investerare.

Norrlandsfondens egna kapital uppgick den 31 december 1998 till ca 678 miljoner kronor och vinsten för verksamhetsåret 1998 var ca 29 miljoner kronor.

Den 1 januari 1999 förvärvade Norrlandsfonden av staten vissa fordringar avseende regionala utvecklingslån/lokaliseringlån. Efter utgången av verksamhetsåret 1998 har också Norrlandsfonden tillförts ett kapitaltillskott på netto 200 miljoner kronor i enlighet med riksdagens beslut (prop.1997/98:62, bet. 1997/98AU11, rskr. 1997/98:204 och prop. 1998/99:1, utg. omr. 19, bet. 1998/99:NU2, rskr. 1998/99:110).

Slutsatser

Norrlandsfondens verksamhet är enligt regeringens bedömning av stor betydelse för näringslivet, främst expanderande små och medelstora företag i de län där verksamheten bedrivs.

3.4.4 Resultatinformation för vissa tidsbegränsade övriga åtgärder under år 1998

Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn

Riksdagen har beslutat att verksamheten vid Hälsinge flygflottilj, F15, i Söderhamn skulle läggas ned senast den 1 januari 1999 (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU04, rskr. 1996/97:109-112). Med hänsyn till de negativa konsekvenser nedläggningen skulle innebära för sysselsättningen i kommunen beslutade regeringen bl.a. att tillkalla en särskild utredare med uppgift att utarbeta förslag till hur 350 statliga arbetstillfällen kunde lokaliseras till Söderhamn och att medverka vid genomförandet av dessa lokaliseringar. För att klara de extra utgifterna

för dessa etableringar användes 25 miljoner kronor av arbetsmarknadspolitiska medel under år 1997. För budgetåret 1998 anslogs för detta ändamål 75 miljoner kronor på anslaget A9 Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn inom utgiftsområde 19.

Förutom de etableringar som redovisades i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1) har regeringen beviljat medel för kompetensutvecklingsinsatser i Söderhamn.

Slutsatser

De genomförda etableringarna av olika statliga verksamheter kommer att ge ett väsentligt tillskott av arbetstillfällen i Söderhamn. Tillsammans med övriga insatser som gjorts har en grund lagts för Söderhamns framtida näringslivsutveckling.

Program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder

Riksdagen beslöt under hösten 1997 att bemyndiga regeringen att disponera högst 500 miljoner kronor inom ramen för anslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder (prop. 1997/98:1, avsnitt 5, bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/97:46).

Beslut har nu fattats för i stort sett hela det disponerade beloppet och programmet genomförs för närvarande över hela landet, men med tyngdpunkten i regionalpolitiskt prioriterade områden.

Som en övergripande riktlinje för programmet har gällt att den sammantagna geografiska fördelningen av medlen inom programmet i stort skall avspegla fördelningen av de medel som omfördelats från olika län för detta ändamål. Vidare har särskilt beaktats möjligheterna att använda medlen som medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram samt åtgärdernas positiva inverkan på den ekonomiska tillväxten.

Ambitionen har härutöver bl.a. varit att programmet skall medverka till att realisera åtgärder som på grund av begränsade medel annars inte kommit till stånd och att det skall innehålla insatser som lämpligen initieras på central nivå.

Regeringen har bl.a. beslutat att använda 50 miljoner kronor för utveckling av distansutbildning baserad på modern informationsteknik ge-

nom den nyinrättade Distansutbildningsmyndigheten i Härnösand, 36 miljoner kronor till exportutveckling för småföretag genom förstärkning av s.k. Exportcentra i regionalpolitiskt prioriterade områden, 35 miljoner kronor som delfinansiering av utbyggnad av Luleå-Kallax flygplats samt 30 miljoner kronor för projekt som stärker kulturell utveckling och infrastruktur, främst i de regionalpolitiska stödområdena.

Bland andra stora projekt som beslutats kan nämnas att: Delegationen för utländska investeringar i Sverige, ISA, beviljats 30 miljoner kronor för att intensifiera sina ansträngningar i branscher som är särskilt intressanta från regionalpolitisk synpunkt samt för att förstärka regionala och lokala organs mottagningskapacitet för utländska investeringar. Vidare har Sveriges Verkstadsindustrier Service AB beviljats närmare 30 miljoner kronor för att genom modern informationsteknik utveckla ett system som hjälper företaget att hitta lösningar på tekniska problem i den dagliga verksamheten samt 20 miljoner kronor till tolv s.k. LAG-grupper vilka inom ramen för EG:s strukturfondsprogram bedriver gles- och landsbygdsutveckling i olika delar av landet.

Sammanlagt har ett femtiotal projekt initierats med hjälp av dessa medel. Förutom nyss nämnda åtgärder har insatserna bl.a. inriktats mot att stärka turistnäringen i främst norra Sverige, genomföra ett mindre antal strategiska infrastrukturprojekt i samma område, åtgärder för glesbygd och skärgård, kompetensutveckling med modern informationsteknik samt åtgärder för kvinnor oavsett etnicitet och män med utländsk bakgrund. Medlen har vidare i stor utsträckning använts som svensk offentlig medfinansiering av strukturfondsprojekt.

Slutsatser

Regeringen bedömer att programmet för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder inneburit att resurser mobiliserats för främst projekt av strategisk betydelse för den framtida utvecklingen av näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden.

De närmare effekterna av programmet avses att utvärderas så att erfarenheter av denna typ av program kan tas till vara.

3.4.5 Resultatinformation för viktiga regionalpolitiska åtgärder utanför utgiftsområdet under år 1998

Stora regionalpolitiken

Som regeringen och riksdagen på senare tid betonat är det inte i första hand åtgärder inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling, som är avgörande för den regionala utvecklingen. Detta utgiftsområde är ett av de mindre i statsbudgeten och regionalpolitiska hänsynstaganden inom andra utgiftsområden är sammantaget mer betydelsefulla.

Ett viktigt område inom den "stora" regionalpolitiken är det statliga bidrags- och utjämningsystemet i kommunsektorn. Systemet ger kommuner respektive landsting med olika strukturella förutsättningar möjlighet att erbjuda likvärdig service i landets olika delar. Riksdagen fattade i juni 1999 beslut om vissa förändringar och uppdateringar i systemet från och med 1 januari år 2000 i enlighet med regeringens förslag. Det uppdaterade statliga bidrags- och utjämningsystemet kommer att vara föremål för fortsatt översyn. Regeringen har beslutat att tillkalla en utredning för att följa upp systemet och utvärdera träffsäkerheten i de enskilda delarna i kostnadsutjämnningen. Utredningen skall bl.a. särskilt beakta om det system som införs år 2000 på ett rättvisande sätt tar hänsyn till kostnadsbildningen vid befolkningsminskningar.

Regeringen har också beslutat om en delegation som har till uppgift att bereda ärenden om ekonomiskt stöd till kommuner och landsting med en särskilt svår ekonomisk situation. Stöd kan komma att ges om strukturella faktorer, som exempelvis svag ekonomisk tillväxt i regionen, negativ befolkningsutveckling eller obalanser i åldersstrukturen, gör det svårt för kommunen eller landstinget att uppnå balanskravet. Dessutom har Bostadsdelegationen tidigare inrättats för att fördela stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet.

Utbildningssektorn är i högsta grad regionalpolitiskt betydelsefull. Den kraftiga utbyggnad av högskolan som pågår ökar proportionellt sett antalet studerande mest på de små och medelstora högskolorna. Detta är mycket viktigt för den regionala balansen av flera skäl. Närheten till en högskola kan stimulera övergångsfrekvensen till högskolestudier i miljöer där studietraditionen och därmed utbildningsnivån är låg. En geografisk spridning av utbildningsresurserna ger fler

möjlighet att studera utan att flytta, och ger också en spridning av arbetstillfällena inom högskoleväsendet.

Ett annat viktigt beslut för att sprida den högre utbildningen utanför de större universitetsorterna är att ge tre högskolor fasta forskningsresurser och universitetsstatus. Sommaren 1998 fattade regeringen således beslut om att högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro skulle få benämningen universitet fr.o.m. år 1999. Mitthögskolan kan senare komma att bli aktuell. Närhet till forskning ger det lokala näringslivet större möjligheter till gynnsamt utbyte.

Den 1 juli 1999 startade en ny myndighet på utbildningsområdet, Distansutbildningsmyndigheten, sin verksamhet i Härnösand. Distansutbildningsmyndigheten skall verka för att distansutbildning som utbildningsform utvecklas och att lärdomar på området sprids bland utbildningsanordnare. Myndigheten skall vidare främja ett större användande av distansutbildning inom högskolan och folkbildningen. Som ett viktigt led i detta arbete föreslås att myndigheten tilldelas 700 högskoleplatser för distansutbildning från och med år 2000. Dessa högskoleplatser bidrar på ett väsentligt sätt till utvecklingen inom distansutbildningen. Regeringen bedömer att Distansutbildningsmyndighetens arbete kommer att vara mycket värdefullt. En väl utvecklad distansutbildning på olika utbildningsnivåer ger bl.a. gles- och landsbygdsområden stora utvecklingsmöjligheter. Det kommer till exempel att bli lättare att kunna möta den lokala arbetskraftsfrågan med ett mer varierat och kvalificerat arbetskraftsutbud.

Det finns också andra sätt att tillgodose behovet av högutbildade i regionalpolitiskt prioriterade områden med låg utbildningsnivå. Genom så kallad decentraliserad utbildning bedrivs hela högskoleutbildningar på plats i en kommun med ett specifikt utbildningsbehov. Regeringen fattade under sommaren 1999 beslut om ett stort antal decentraliserade utbildningar i främst Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län med start höstterminen 2000. Utbildningarna är sådana som man på lokal och regional nivå bedömer vara särskilt viktiga för det lokala näringslivets utveckling. Hittills har beslut fattats om totalt 600 högskoleplatser för sådana regionalpolitiskt strategiska utbildningar.

Inom ramen för kunskapslyftet och försöksverksamheten med den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) bedrivs regionalt anpassade utbildningar. Alla Sveriges kommuner deltar i den

särskilda satsningen på vuxenutbildning som framförallt riktar sig till arbetslösa. Ett syfte med satsningen har varit regional tillväxt genom att erbjuda utbildning som svarar mot lokala och regionala behov. Dessa utbildningar och framförallt KY-utbildningarna bygger på samverkan mellan utbildnings- och arbetslivssektorn.

Inom kommunikationsområdet tog regeringen under år 1998 det regionalpolitiskt viktiga beslutet att bygga Botniabanan. En järnvägslinje mellan Nyland och Umeå ökar möjligheterna till dagspendling till arbete och utbildning längs mellersta Norrlandskusten. Samtidigt underlättas godstransporter av olika slag. Botniabanan bedöms således medföra goda möjligheter att stärka näringslivet i regionen. Nyligen togs det första spadtaget till banan och hela sträckan Nyland-Umeå beräknas vara färdigställd till år 2006. Det återstår dock för regeringen att tillåtlighetspröva huvuddelen av Botniabanans dragning enligt miljöbalken.

Värt att nämna inom kommunikationsområdet är också att regeringen har prioriterat underhållet av grusvägar de senaste åren. Av regionalpolitiska skäl har således besparingarna på grusvägarna proportionellt sett varit mindre än besparingarna generellt inom transportområdet.

Under år 1999 har regeringen givit slutligt klartecken för att bygga ut Luleå-Kallax flygplats till en internationell fraktflygplats. En fraktflygplats i Luleå bedöms fylla ett internationellt behov och samtidigt vara av stort värde för hela Norrbottens län. Fraktflygplatsen förväntas ge upphov till ett stort antal nya arbetstillfällen, både direkta och indirekt kopplade till verksamheten. Fraktflyget kan stimulera angränsande verksamheter i länet och inspirera till utveckling av näringslivet i stort.

Kulturpolitiken är ett viktigt politikområde för att skapa regional utveckling och goda levnadsförhållanden i olika delar av landet. Åtgärder inom på kulturområdet har visat sig stärka människors kreativitet, regioners attraktivitet samt den lokala och regionala identiteten. Ett av den nationella kulturpolitiken viktigaste mål är att verka för allas möjlighet till kulturupplevelser och eget skapande. Arbetet har till stor del varit inriktat på att minska de geografiska och sociala hinder som finns för deltagande i kulturlivet och idag finns ett väl utbyggt nät av centrala och regionala kulturinstitutioner och ett starkt kulturbärande föreningsliv. Ett exempel på regionala satsningar är projektet Kultur i hela landet som genomförts inför och under Kulturåret 1998. In-

om ramen för denna satsning har ett antal lokala och regionala projekt genomförts som bl.a. i hög grad bidragit till att stärka den lokala identiteten på olika orter i hela landet. Inom kulturarvsområdet har särskilda insatser gjorts för föremålsvården.

Det finns fortsatt anledning att se över hur och i vilken utsträckning regionalpolitisk hänsyn tas inom andra sektorer. Glesbygdsverket genomförde under år 1999 en attitydundersökning där kommuner, landsting och länsstyrelser fick lämna sin syn på i vilken utsträckning regionala hänsyn tas av åtta utvalda statliga myndigheter och bolag. Generellt fick de statliga verksamheterna ett relativt dåligt betyg när det gäller att ta hänsyn till lokal och regional sysselsättning, medan betyget blev bättre när det gällde verksamheternas servicenivå. Glesbygdsverket lämnar i sin rapport till regeringen rekommendationer om att bl.a. skärpa de regionalpolitiska riktlinjerna för statliga myndigheter. Regeringen kommer att värdera rapportens innehåll och de förslag som Glesbygdsverket lämnar. Det är i sammanhanget dock viktigt att notera att regeringen nyligen har skärpt kraven på statliga myndigheter när det gäller regionalpolitiska hänsyn. Förordningen om regionalt utvecklingsarbete (1998:1634) anger nu att det måste finnas särskilda skäl för att dessa skall minska verksamheten i de nationella regionalpolitiska stödområdena och i EG:s strukturfondsområden.

Avslutningsvis kan nämnas att flera av de regionalpolitiskt viktiga projekt inom den "stora" regionalpolitiken som här har omnämnts har delfinansierats med regionalpolitiska medel. Projekten har i dessa fall delfinansierats inom det program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder på 500 miljoner kronor som tidigare redovisats. Detta gäller för t.ex. fraktflygplatsen i Luleå och Distansutbildningsmyndigheten i Härnösand.

Slutsatser

Regeringen anser att verksamheter inom bl.a. kommunikationssektorn och utbildningssektorn under åren 1998 och 1999 har varit av väsentlig betydelse, för såväl upprätthållandet av den regionala balansen som den ekonomiska tillväxten i hela landet. Detsamma gäller de förändringar som skett och de beslut som fattats när det gäller kommuners och landstings ekonomi och utjämning inom kommunsektorn.

Regeringen konstaterar att det är av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen att de beslut som fattas inom andra utgiftsområden än utgiftsområde 19 kännetecknas av ett regionalpolitiskt helhetsperspektiv.

Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt

I budgetpropositionen för 1999 (prop. 1998/99:1) har bakgrunden för verksamheten med särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt, som inleddes 1994, beskrivits. Målet för detta program är att öka sysselsättningen genom att stödja småföretag.

Under år 1998 fattades de sista besluten att disponera medel under tolfte huvudtitelns anslag A16 Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt från budgetåret 1995/96. Programperioden är härmed avslutad.

För perioden den 1 januari 1998 – den 31 december 1998 har länsstyrelserna och självstyrelseorganen enligt NUTEK:s redovisning beviljat ca 140 miljoner kronor för småföretagsstöd, konsultcheckar och projektbidrag. Den beräknade sysselsättningsökningen som rapporterats i dessa företag uppgår till knappt 1 500 personer, varav ca 32 % kvinnor. Den genomsnittliga subventionen per nytt arbetstillfälle beräknas uppgå till ca 42 000 kronor, vilket är lägre än regeringen mål som var 100 000 kr.

Tabell 3.26 Beviljat småföretagsstöd, konsultcheckar och bidrag till projektverksamhet under budgetåren 1994–1998

Miljoner kronor				
Budgetår	Småföretagsstöd	Konsultcheckar	Projektbidrag ²	Totalt
1994/95	311,3	130,5	178,4	620,2
1995/96 (18 mån)	261,2	132,9	122,4	516,5
1995/96 (12 mån) ¹	174,1	88,6	81,6	344,3
1997	108,9	57,0	5,5	171,4
1998	51,3	24,9	65,8	142,0
Summa	732,7	345,3	372,1	1 450,1

¹ Beräknat på en 12-månadersperiod.

² Inkl. medfinansiering av strukturfondsprojekt.

Av tabellen ovan framgår att beviljade medel perioden 1994/95 till och med år 1998 stadigt har minskat. Det beror på att allt mindre medel har tilldelats för en viss period och den största delen

av nya beslut har fattats i början av respektive period. Totalt under perioden har beslut fattats för ca 1 450 miljoner kronor. Den totala beräknade sysselsättningseffekten fr.o.m. budgetåret 1995/96 uppgår till ca 11 500 personer varav ca 32 % kvinnor. För budgetåret 1994/95 saknas motsvarande uppgift om beräknad sysselsättningsökning. Däremot har för detta budgetår en faktisk sysselsättningsökning beräknats per den 30 juni 1995 om ca 5 700 personer, varav ca 23 % beräknats tillfalla kvinnor.

Nordlandsforskning i Bodö har utvärderat verksamheten. Man konstaterar att verksamheten med tillfälligt småföretagsstöd, konsultcheckar och andra företagsinriktade projekt har haft betydande positiva effekter. Företag som fått stöd från programmet har haft en hög bruttosysselsättningstillväxt. Enligt Nordlandsforskning är det svårt att uppskatta nettosysselsättningstillväxten i företagen (dvs. exklusive effekterna av andra sysselsättningsstimulerande faktorer i företagens omvärld, t.ex. generellt förbättrade exportmöjligheter). Nettosysselsättningstillväxten uppskattas emellertid till omkring 20 % av bruttosysselsättningstillväxten.

Nordlandsforskning understryker också utvecklingsinriktningen i detta program och att tillväxt i sysselsättning bara är en av flera effekter som stödet har haft. Företagen har också investerat, utvecklat nya marknader och produkter samt fått ny kompetens. Vissa länsstyrelser har också fått prova nya sätt att arbeta med näringslivsutveckling. Konsultcheckarna har inneburit ett mycket bra stöd till de mindre företagen, som har haft stor nytta av den expertkompetens som anlitate konsulter har bidragit med. Projektverksamheten har varit inriktad mot främst marknads- och kompetensutveckling hos småföretag.

Slutsatser

Regeringen bedömer att programmet Särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt, som nu avslutats och ersatts med motsvarande möjligheter inom den reguljära regionalpolitiken, har haft positiva sysselsättnings- och företagsutvecklande effekter för företag över hela landet.

Regeringens mål har uppnåtts genom att resultatet vad avser genomsnittlig subvention per förväntad ny årsarbetskraft är lägre än det fastställda målet. Villkoret att minst 40 % av nya ar-

betstillfällen skall tillfalla kvinnor har inte uppfyllts.

3.4.6 Skatteavvikelser

Lag om nedsättning av socialavgifter

Vissa arbetsgivare med fast driftställe i stödområde 1 och i den norra delen av stödområde 2 erhåller nedsättning av arbetsgivaravgifterna. Nedsättningen gäller inte stat och kommun. Nedsättningen är 8 procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1997 och omfattar både arbetsgivare och egenföretagare. Fr.o.m. 1 januari 1999 upphörde vissa branscher att vara nedsättningsberättigade enligt förslag i prop. 1997/98:62. Denna skatteavvikelse budgeteras på budgetens utgiftssida genom ett anslag under utgiftsområde 19 som täcker bortfallet av avgiftsinkomster till följd av tillämpningen av denna nedsättning.

Elförbrukning i vissa kommuner

Normen för skatt på elektrisk kraft utgörs av den skattesats som merparten av de svenska hushållen betalar. Den uppgår till 15,1 öre/kWh under 1999. I Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt kommunerna Sollefteå, Ånge, Örnsköldsvik, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen, Ljusdal och Torsby är dock skattesatsen nedsatt till 9,5 öre/kWh. Avvikelsen i skattesatser utgörs av skillnaden mellan 15,1 öre och 9,5 öre/kWh.

Tabell 3.27 Beräknade skatteavvikelser enligt 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100)

	1999	2000
Lag om nedsättning av socialavgifter	0,29	0,30
Elförbrukning i norrlandskommuner	0,56	0,57
Summa	0,85	0,87

3.4.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för år 1998 för Glesbygdsverket. RRV har däremot lämnat en invändning mot den årsredovisning som Statens institut för regionalforskning har upprättat. Resultatredovisningen har väsentliga brister i förhållande till krav i regleringsbrev och förordning om myndigheters årsredovisning (se avsnitt 3.4.1).

4 Förslag till förändringar av nationella stödområden och vissa företagsstöd

Regeringen bedömer att den långsiktiga regionalpolitiska problembilden är oförändrad. Detta innebär att det är i stort sett samma geografiska områden som under lång tid haft den mest ogynnsamma utvecklingen.

Regeringen bedömer även att de regionalpolitiska företagsstöden i huvudsak fungerar väl i enlighet med de riktlinjer som för närvarande gäller för dem. Den regionalpolitiska kommittén har bl.a. i uppgift att bedöma resultaten av olika former av företagsstöd och lämna principiella förslag till ändringar av dessa.

Sedan medlemskapet i Europeiska unionen befinner Sverige sig i en förändrad situation så tillvida att alla företagsstöd skall anpassas till statsstödsreglerna i fördraget om upprättande av den Europeiska Gemenskapen. EG-kommissionen, till vilken medlemsländerna bl.a. delegerat befogenheten att utfärda riktlinjer och att övervaka att dessa följs, har utfärdat nya riktlinjer för statligt stöd till regionala ändamål (98/C74/C6) som skall gälla från den 1 januari 2000.

Dessa riktlinjer är inte alltid utformade så att de passar de svenska regionalpolitiska förhållandena. Regionalpolitiken i Sverige bedrivs således delvis utifrån andra förutsättningar och med andra mål än i de flesta andra medlemsländer. För att EG-kommissionen skall godkänna att de svenska företagsstöden utformas så att de på ett så effektivt sätt som möjligt bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken, är det ofta nödvändigt att med uthållighet hävda de svenska ståndpunkterna i den process som föregår godkännandet. Detta innebär samtidigt att processen ofta blir långvarig och att det därmed inte blir möjligt att

på samma sätt som tidigare presentera detaljerade förslag för riksdagens ställningstagande. För närvarande pågår således i flera frågor diskussioner i vilka regeringen eftersträvar att, inom ramen för de nya riktlinjerna, utforma stöden efter svenska behov.

Den nya situationen gör att det blir önskvärt med en delvis förändrad arbetsfördelning mellan riksdagen och regeringen. Regeringen bör således i vissa detaljfrågor få ökade bemyndiganden samtidigt som riksdagens inflytande stärks genom de ökade kontakter med riksdagen som regeringen ser som nödvändiga för att uppnå så goda resultat som möjligt i överläggningarna med EG-kommissionen. Detta särskilt för att onödiga dröjsmål med de olika företagsstödens ikraftträdande skall undvikas.

I det följande föreslås därför vissa ändringar i regeringens kompetens vad gäller att bestämma vilka områden som skall ingå i nationella stödområden och att i detalj utforma reglerna för regionalt utvecklingsbidrag. Vissa ändringar föreslås också i reglerna för sysselsättningsbidrag och nedsättning av socialavgifter.

Vad gäller transportbidrag har regeringen, sedan riksdagens beslut om ändrade regler för detta beträffande bl.a. den geografiska omfattningen och utvidgningen till sjötransporter (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204), förhandlat med EG-kommissionen om de nya reglernas införande. Regeringen bedömer nu att kommissionen kommer att godkänna dessa. Ikraftträdandet är samtidigt beroende av att kommissionen godkänner nya nationella stödområden.

För stödformerna lån till privata regionala investbolag, landsbygdsstöd, småföretagsstöd och stöd till kommersiell service föreslås nu inga förändringar som riksdagen skall ta ställning till.

4.1 Nationella stödområden för företagsstöd

Regeringens förslag: De delar av Sverige som har geografiska lägesnackdelar och andra regionalpolitiska problem skall vara inplacerade i två nationella stödområden, benämnda A och B. Stödområde A skall omfatta områden med de största problemen och där skall de största ekonomiska stimulanserna finnas. Systemet med inplacering av områden med strukturomvandlingsproblem i tillfälliga stödområden skall upphöra.

Huvudprinciperna för utformningen av de nationella stödområdena skall vara; att de skall omfatta de från regionalpolitisk synpunkt mest utsatta områdena, att utsattheten skall bedömas främst utifrån hur svåra de långsiktiga regionalpolitiska problemen är och att de skall vara stabila.

Eftersom stödområdesindelningen numera till stor del bestäms av EG-kommissionens riktlinjer för statligt stöd för regionala ändamål skall det fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att närmare bestämma vilka områden som skall ingå i de nationella stödområdena.

Skälen för regeringens förslag: För de regionalpolitiska företagsstöden, exklusive transportbidraget, finns för närvarande tre olika stödområden. Dels finns två långsiktiga områden, benämnda stödområde 1 respektive 2, som omfattar ett stort sammanhängande geografiskt område i norra och västra Sverige. Omfattningen av dessa är beslutad av riksdagen. Dels är vissa kommuner, eller delar av kommuner, inplacerade i tillfälligt stödområde. Detta områdes omfattning beslutas av regeringen. Dessutom kan landsbygdsstöd lämnas, förutom i nämnda stödområden, även i tätorter som omfattas av EG:s strukturfonders mål 2- och mål 5b-program samt i glesbygds- och landsbygdsområden. Dessa sistnämnda områden fastställs av länsstyrelserna.

Stödområdena 1 och 2 samt de tillfälliga stödområdena omfattar för närvarande ca 13 % av Sveriges befolkning. De ekonomiska stimulan-

erna varierar i de olika stödområdena. De är högst i stödområde 1, näst högst i stödområde 2 och minst i tillfälliga stödområden. Tillsammans med stödområdena för transportbidrag ingår totalt ca 18,5 % av befolkningen i nationella stödområden.

Riksdagen har i olika sammanhang uttalat att de regionalpolitiska resurserna bör koncentreras till de mest utsatta områdena samt att ett system med stödområden bör vara stabilt.

Det nuvarande stödområdesystemet har gällt sedan år 1990. Därför har endast smärre ändringar gjorts i de olika områdena. Detta visar dels att den av riksdagen betonade stabiliteten har tillämpats, dels att de regionalpolitiska problemen mestadels är av mycket långsiktig karaktär. Även de flesta områden som är inplacerade i tillfälliga stödområden har varit detta under en lång följd av år.

Analys av den regionala utvecklingen visar också att den regionalpolitiska problembilden relativt sett är mycket stabil och att något motiv för större förändringar i stödområdesinplaceringarna inte föreligger för närvarande. De senaste årens kraftiga befolkningsminskningar inom de regionalpolitiskt prioriterade områdena följer således i stort den nuvarande stödområdesindelningen.

I enlighet med EG:s statsstödsregler skall bl.a. alla regionalpolitiska stödområden i medlemsländerna godkännas av EG-kommissionen. Denna beslutar också om regler för vilka områden som kan godkännas som stödområden för företagsstöd.

EG-kommissionen har utfärdat nya riktlinjer för hur nationella regionalpolitiska områden skall utses i framtiden (98/C74/C6). De innebär bl.a. att de områden i vilka regionalpolitiska stöd skall få lämnas under åren 2000–2006 totalt sett skall minska från att för närvarande omfatta 46,7 % av Europeiska unionens befolkning till 42,7 % av densamma.

Enligt den metod som kommissionen lagt fast skall Sverige endast få ha nationella regionalpolitiska stödområden som omfattar 15,9 % av landets befolkning, jämfört med för närvarande ca 18,5 %. Metoden baseras bl.a. på bruttoregionprodukt per capita och arbetslöshet i olika regioner jämförda med nationella värden och värden för hela unionen. Det i jämförelse med andra medlemsländer mycket låga utfallet beror främst på att arbetslösheten i Sverige är jämförelsevis jämnt fördelad över landet.

Regeringen anser att de särskilda regionalpolitiska problem på grund av bl.a. geografiska lägesnackdelar, som Sverige har i jämförelse med andra medlemsländer, inte har beaktats tillräckligt av EG-kommissionen. Det låga utfallet är inte rättvisande i förhållande till andra medlemsländer. Regeringen har därför under lång tid arbetat för att förmå kommissionen att ändra sitt beslut. Detta arbete pågår fortfarande.

Det faktum att nationella regionalpolitiska stödområden skall utses enligt regler som utfärdats av EG-kommissionen gör att varken regeringen eller riksdagen har annat än begränsade möjligheter att påverka denna fråga. Detta visar inte minst de pågående diskussionerna mellan regeringen och kommissionen om nya nationella stödområden från år 2000. Det bör därför i fortsättningen vara en uppgift för regeringen att även besluta om den närmare omfattningen av de nationella stödområdena. Så är redan fallet med de mer omfattande områden i vilka EG:s strukturfonder arbetar. Riksdagen bör dock, inom de ramar som följer av EG:s riktlinjer om stöd till regionala ändamål, kunna lägga fast huvudprinciper för den nationella stödområdesindelningen som regeringen skall följa vid den närmare utformningen.

Huvudprinciperna för utformningen av de nationella stödområdena föreslås vara; att de skall omfatta de från regionalpolitisk synpunkt mest utsatta områdena, att utsattheten skall bedömas främst utifrån hur svåra de långsiktiga regionalpolitiska problemen är och att områdena skall vara stabila. Antalet stödområden föreslås, för att möta problemens svårighetsgrad i olika delar av landet, vara två, benämnda A och B där stödområde A omfattar områden med de största problemen och i vilket de största ekonomiska stimulanserna ges. Detta förslag överensstämmer också med EG-kommissionens riktlinjer om stöd till regionala ändamål som ger möjligheter att lämna högre bidrag i områden med särskilt gles befolkning.

EG-kommissionens nya riktlinjer innebär också att stödområdena skall ses över inom fem år. Tillsammans med det faktum att de områden som varit inplacerade i tillfälliga stödområden har varit detta under en lång följd av år, samt i förenklingssyfte, bedömer regeringen att systemet med inplacering av områden med strukturomvandlingsproblem i tillfälliga stödområden bör upphöra.

I detta sammanhang kan påpekas att de regionalpolitiska problemen svårighetsgrad, kombi-

nerade med förbättrade kommunikationer m.m. gör det nödvändigt, och möjligt, att i än högre grad än för närvarande, bedöma och åtgärda regionalpolitiska problem med utgångspunkt från lokala arbetsmarknader i stället för från enskilda kommuner.

Med lokala arbetsmarknader avses i detta sammanhang områden inom vilka människor kan bo och arbeta utan att behöva göra långa resor mellan bostad och arbetsplats. NUTEK har bl.a. delat in Sverige i 108 lokala arbetsmarknader utifrån faktisk arbetspendling mellan kommuner. I norra Sverige omfattar de lokala arbetsmarknaderna oftast en enskild kommun, medan de i södra Sverige med dess mindre avstånd ofta omfattar flera kommuner. Dessa lokala arbetsmarknader har också tidigare godtagits av EG-kommissionen som i princip minsta enheter vid analys av svenska regionalpolitiska stödområden.

Transportbidraget har en egen områdesindelning. Områdena måste dock inrymmas inom den befolkningsram som EG-kommissionen beslutat.

För riksdagens information lämnas i det följande en förteckning över de områden som regeringen preliminärt bedömer bör ingå i de olika stödområdena.

Stödområde A

Stödområde A motsvarar det nuvarande mål 6-området för EG:s strukturfonder.

Norbottens län: Arjeplogs, Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Jokkmokks, Kalix, Kiruna, Pajala, Älvsbyns, Överkalix och Övertorneå kommuner samt Edefors och Gunnarsbyns församlingar i Bodens kommun och f.d. Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun.

Västerbottens län: Bjurholms, Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storumans, Vilhelmina, Vindelns och Åsele kommuner samt Fällfors, Jörns och Kalvträsk församlingar i Skellefteå kommun.

Jämtlands län: Bergs, Härjedalens, Krokoms, Ragunda, Strömsunds, Bräcke, Åre och Östersunds kommuner.

Västernorrlands län: Sollefteå och Ånge kommuner samt Holms och Lidens församlingar i Sundsvalls kommun samt Anundsjö, Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar i Örnsköldsviks kommun.

Gävleborgs län: Ljusdals kommun.

Dalarnas län: Malungs, Orsa, Vansbro och Älvdalens kommuner samt Venjans och Våmhus församlingar i Mora kommun.

Värmlands län: Torsby kommun.

Stödområde B

Norbottens län: Luleå kommun samt Bodens kommun utom Edefors och Gunnarsbyns församlingar och Piteå kommun utom f.d. Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt.

Västerbottens län: Nordmalings, Robertsfors, Umeå och Vännäs kommuner samt Skellefteå kommun utom Fällfors, Jörns och Kalvträsk församlingar.

Västernorrlands län: Härnösands, Kramfors, Sundsvalls och Timrå kommuner samt Örnköldsviks kommun utom Anundsjö, Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar.

Gävleborgs län: Bollnäs, Hudiksvalls, Nordanstigs, Ovanåkers och Söderhamns kommuner.

Dalarnas län: Ludvika och Smedjebackens kommuner samt Mora kommun utom Venjans och Våmhus församlingar samt Ore församling i Rättviks kommun.

Västmanlands län: Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner.

Örebro län: Degerfors, Hällefors, Karlskoga, Laxå och Ljusnarsbergs kommuner.

Värmlands län: Arvika, Eda, Filipstads, Hagfors, Kristinehamns, Munkfors, Storfors, Sunne och Årjängs kommuner.

Västra Götalands län: Bengtsfors, Dals-Eds och Karlsborgs kommuner.

Om överläggningarna med EG-kommissionen resulterar i exempelvis att Sverige får ha stödområden som omfattar ca 20 % av befolkningen ger den preliminära bedömningen vid handen att följande ytterligare områden bör ingå i stödområde B.

Gävleborgs län: Hofors kommun.

Dalarnas län: Avesta kommun.

Västmanlands län: Arboga, Kungsörs och Köpings kommuner.

Värmlands län: Säffle kommun.

Västra Götalands län: Åmåls kommun.

Kalmar län: Hultfreds, Vimmerby och Västerviks kommuner.

Jönköpings län: Aneby, Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Tranås och Vetlanda kommuner.

4.2 Regionalt utvecklingsbidrag

Regeringens förslag: Regionalt utvecklingsbidrag skall fortsättningsvis i princip kunna lämnas i samband med investeringar i konkurrensutsatt näringsverksamhet som kan påverkas ifråga om lokalisering eller omfattning och som bedöms få en tillfredsställande lönsamhet.

Bidragets storlek skall differentieras med hänsyn till i vilket stödområde en investering sker, med högre maximal bidragsnivå i stödområde A, och rymmas inom de maximala bidragsnivåer som följer av EG-kommissionens riktlinjer för statligt stöd för regionala ändamål.

Eftersom den tekniska utformningen och bidragsnivåer för regionalt utvecklingsbidrag numera till stor del bestäms av dessa riktlinjer skall det i övrigt fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att utforma bidraget inom ramen för riktlinjerna.

Skälen för regeringens förslag:

Nuvarande regler

Regionalt utvecklingsbidrag kan lämnas i samband med större investeringar i princip alla konkurrensutsatta näringsverksamheter som drivs på marknadsmässiga villkor och som kan påverkas i fråga om lokalisering eller omfattning.

Ideella organisationer eller intresseorganisationer kan få bidrag till utgifter för utlokalisering av verksamhet från Stockholmsregionen även om de inte bedriver verksamhet på marknadsmässiga villkor.

Förutom att vara lokaliserad i ett regionalpolitiskt stödområde måste en verksamhet, för att få bidrag, uppfylla bl.a. följande allmänna villkor:

- Den måste bedömas få en tillfredsställande lönsamhet och ge de anställda en varaktig sysselsättning.

- Minst 40 % av de antal arbetsplatser som tillkommer till följd av bidraget skall förbehållas vartdera könet. Om det finns särskilda skäl kan dock undantag medges.

- De anställda måste uppbära lön och ha andra anställningsförmåner som är minst likvärdiga med vad som följer av kollektivavtal.

- Bidragsmottagaren måste ha auktoriserad eller godkänd revisor.

Regionalt utvecklingsbidrag lämnas efter individuell prövning av varje enskilt ärende. Ett bidrag får inte lämnas med högre belopp än vad

som behövs för att en investering skall komma till stånd.

I dag kan regionalt utvecklingsbidrag lämnas på delvis olika villkor i olika delar av stödområdena. Bidraget regleras således i två olika förordningar: Förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd och Förordningen (1998:995) om regionalpolitiskt företagsstöd inom EG:s strukturomvandlingsområden. Orsaken till detta är att EG-kommissionen krävt en tidigare anpassning till dess riktlinjer för vissa områden, de som kallas strukturomvandlingsområden.

Regionalt utvecklingsbidrag kan i stödområde 1 lämnas med högst 35 % av utgifterna i samband med investeringar i byggnader, markanläggningar, maskiner och andra inventarier (materiella investeringar) samt till utgifter för marknadsföring och produktutveckling (immateriella investeringar). Till små och medelstora företag kan bidrag dock lämnas med högst 40 %. I stödområde 2 kan bidrag lämnas med högst 20 %, förutom inom vissa utsatta områden där den högsta tillåtna bidragsnivån är höjd till 35 %. För närvarande kan också i undantagsfall regionalt utvecklingsbidrag lämnas med högre belopp, upp till 50 %, men detta kräver EG-kommissionens godkännande.

I de s.k. strukturomvandlingsområdena får bidrag dock inte lämnas till marknadsföring eftersom det enligt EG-kommissionens riktlinjer är en driftkostnad som företagen själva skall bära. Däremot får bidrag lämnas till små och medelstora företag för informationskampanjer och kunskapspridning. Bidrag får i dessa områden inte heller lämnas till produktutveckling. Däremot får bidrag lämnas till forskning och utveckling för verksamhet före det konkurrensutsatta stadiet. Bidrag kan även lämnas till grundforskning och industriell forskning enligt gemenskapsramar för statligt stöd till forskning och utveckling. Bidrag kan även lämnas till utgifter för patent och licenser och liknande förutsatt att dessa inte utgör mer än 25 % av stödunderlaget i ett enskilt ärende.

Bidrag kan även lämnas till utbildning, men endast i den utsträckning den omfattas av kommissionens detaljerade definition av allmän och särskild utbildning.

Regionalt utvecklingsbidrag inom de s.k. strukturomvandlingsområdena kan idag lämnas med högst 20 % inom delar av stödområde 2 och delar av det tillfälliga stödområdet för såväl materiella som vissa immateriella investeringar. Till

patent, licenser och utbildning eller liknande kan bidrag lämnas med högst 35 % för små och medelstora företag och 25 % till övriga. I särskilda fall kan förhöjt bidrag lämnas inom vissa områden, högst 35 % för små och medelstora företag och 25 % för övriga.

Anpassning av stödformen till EG:s nya riktlinjer om stöd till regionala ändamål

Som tidigare nämnts har EG-kommissionen utfärdat nya riktlinjer om stöd till regionala ändamål (98/C74/C6). Dessa innebär bl.a. att alla stödområden och alla stödformer som är i kraft den 1 januari 2000 skall vara förenliga med bestämmelserna i dessa riktlinjer. De skall tillämpas på regionalpolitiska stöd som kan beviljas inom alla näringsgrenar med undantag för tillverkning av vissa jordbruksprodukter, fiske samt kol och stålindustri som omfattas av EKSG-fördraget. För transportsektorn, vissa delar av stålindustrin, varvsindustrin, syntetfiberindustrin och bilindustrin finns dessutom särskilda regler.

För stödformen regionalt utvecklingsbidrag innebär dessa riktlinjer bl.a. att varken regeringen eller riksdagen har annat än begränsade möjligheter att påverka utformningen. Den i inledningen beskrivna önskvärda förändringen av arbetsfördelningen mellan riksdagen och regeringen är också relevant i detta sammanhang. Det bör därför i fortsättningen vara en uppgift för regeringen att besluta om den närmare utformningen av det regionala utvecklingsbidraget. Riksdagen föreslås dock, inom de ramar som följer av EG:s riktlinjer om stöd till regionala ändamål, lägga fast vissa huvudprinciper som regeringen skall följa vid den närmare utformningen.

En huvudprincip bör vara att regionalt utvecklingsbidrag i princip skall kunna lämnas i samband med investeringar i konkurrensutsatta näringsverksamheter som bedrivs på marknadsmissiga villkor och som kan påverkas i fråga om lokalisering eller omfattning och som bedöms få en tillfredsställande lönsamhet. Nuvarande regler för ideella organisationer och intresseorganisationer avser regeringen härvid att behålla.

I föregående avsnitt har lämnats förslag om att det fortsättningsvis skall finnas två stödområden för företagsstöd, benämnda A och B, där stödområde A omfattar områden med de största problemen.

En annan huvudprincip för det regionala utvecklingsbidraget bör vara att dess storlek skall differentieras med hänsyn till i vilket stödområde

en investering sker, med högre maximal bidragsnivå i stödområde A.

I följande tabell redovisas, i vissa fall avrundade, maximala bidragsnivåer inom olika stödområden, för olika storlekar av företag och till olika ändamål utifrån EG:s nya riktlinjer för stöd till regionala ändamål.

Med små och medelstora företag (SMF) avses i detta sammanhang företag med högst 250 anställda och som uppfyller vissa villkor beträffande omsättning, balansomslutning och självständighet.

Tabell 4.1 Maximala bidragsnivåer fr.o.m. år 2000 enligt EG:s regler om stöd till regionala ändamål

Stödområde/ Ändamål	Högst prioriterat område SMF ¹ % ²	STORA ³ %	Övriga stödområden SMF %	STORA %
Materiella investeringar (nyinvesteringar i mark, byggnader, anläggningar, maskiner och inventarier)	50	40	35	25
Immateriella investeringar (förvärv av patenter och licenser)	50	40	35	25
Utbildning				
– Allmän	75	55	75	55
– Särskild (företagsspecifik)	40	30	40	30
Forskning och utveckling				
– Grundforskning	100	100	100	100
– Industriell forskning	65	55	65	55
* Tekniska genomförbarhetsstudier	90	80	90	80
– Utvecklingsverksamhet före det konkurrensutsatta stadiet	40	30	40	30
* Tekniska genomförbarhetsstudier	65	55	65	55
Övrigt				
– Konsulttjänster	50	–	50	–
– Kunskapsspridning och informationskampanjer	50	–	50	–

¹ Med SMF avses små och medelstora företag.

² Procentsatser avser bruttonivåer, dvs. före skatt.

³ Med STORA avses stora företag.

Regeringen avser att anmäla till EG-kommissionen att Sverige i princip avser att tillämpa den maximala bidragsnivån i det högst prioriterade området i stödområde A och bidragsnivån i övriga stödområden i stödområde B. Bidragsnivåerna i Sverige fastställs alltså i dialog med EG-kommissionen.

Bidrag kan lämnas till immateriella investeringar för bl.a. förvärv av patent, tillverkningslicenser eller patenterad teknisk kunskap, förutsatt att dessa investeringar inte överstiger 25 % av det totala stödunderlaget för investeringarna för stora företag. För små och medelstora gäller de kri-

terier som fastställs i EG:s riktlinjer för stöd till små och medelstora företag.

Bidrag kan även lämnas till utgifter för utbildning samt forskning och utveckling. Bidrag till kunskapsspridning och informationskampanjer kan endast lämnas till små och medelstora företag.

Det är enligt tidigare beslut av riksdagen en uppgift för regeringen att inom ramen för de huvudprinciper som riksdagen lägger fast besluta vad som skall vara stödberättigad verksamhet och beslutsordningen för regionalt utvecklingsbidrag.

Regeringen vill dock informera riksdagen om att reglerna för vilka verksamheter som skall vara stödberättigade kommer att ses över i syfte att minska detaljstyrningen och för att i större utsträckning möjliggöra bidrag till nya verksamhetsområden med tillväxtförutsättningar.

Regeringen vill även informera riksdagen om att den avser att besluta om följande ändringar av besluts- och handläggningsordningen:

– Länsstyrelserna och självstyrelseorganen skall få besluta i ärenden om regionalt utvecklingsbidrag där det totala godkända kapitalbehovet uppgår till högst 25 miljoner kronor (för närvarande högst 20 miljoner kronor), varav högst 4 miljoner kronor (för närvarande högst 2,5 miljoner kronor) får avse immateriella investeringar. Därtill avses länsstyrelserna och självstyrelseorganen få besluta om bidrag för uppförande, ombyggnad och restaurering av lokaler för uthyrning, dock inte direkt eller indirekt kommunägda lokaler.

I samband med de förändringar som avses att genomföras skall också yttre miljöhänsyn tydligare beaktas i stödgivningen av regionalt utvecklingsbidrag, småföretagsstöd och landsbygdsstöd.

Regeringen vill återigen erinra om att utformningen av bidraget är beroende av EG-kommissionens godkännande.

4.3 Sysselsättningsbidrag

Regeringens förslag: Sysselsättningsbidrag skall fortsättningsvis kunna lämnas med högst 200 000 kronor per nytt helårsarbetstillfälle i stödområde A och med högst 120 000 kronor i stödområde B.

Skälen för regeringens förslag: Sysselsättningsbidrag är avsett att täcka en del av de merkostnader som uppkommer när företag etableras eller utökar sin personalstyrka. Bidraget kan för närvarande lämnas med högst 200 000 kronor per nytt helårsarbetstillfälle i stödområde 1 och med högst 120 000 kronor i stödområde 2.

Tidigare (avsnitt 4.1) har föreslagits att stödområdesindelningen skall förändras. Som en konsekvens härav, och för att bibehålla denna stimulans av tillväxt- och utvecklingsmöjligheterna för näringslivet i de regionalpolitiska om-

råderna, föreslår regeringen att sysselsättningsbidrag fr.o.m. år 2000 skall kunna lämnas med högst 200 000 kronor i stödområde A och med högst 120 000 kronor i stödområde B.

Ikraftträdandet är samtidigt beroende av att de nya stödområdenas omfattning kan beslutas.

4.4 Nedsättning av socialavgifter

Regeringens förslag: Lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter skall från den 1 januari 2000 begränsas till att avse företag inom vissa delar av stödområde A som är verksamma inom tjänstesektorn.

Regeringens bedömning: Nedsättning av socialavgifter av regionalpolitiska skäl för vissa företag omfattas av EG-kommissionens riktlinjer för statligt stöd för regionala ändamål. Lagförslaget kommer i enlighet härmed att inom kort anmälas till EG-kommissionen och kan inte träda i kraft förrän denna har godkänt det.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Nedsättning av socialavgifter är en form av regionalpolitiskt stöd som första gången beslutades av riksdagen år 1983. Syftet är att kompensera företag i delar av Norrlands inland för bestående konkurrensnackdelar i form av merkostnader på grund av det geografiska läget med låg befolkningstäthet, långa avstånd och ogynnsamma klimatförhållanden. Företagen i dessa områden har t.ex. liten lokal marknad och sämre tillgång till service liksom höga kontakt- och transportkostnader. Den nuvarande lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter beslutades av riksdagen hösten 1990 (prop. 1989/90:76, bet. 1989/90:AU13, rskr. 1989/90:346). Bestämmelserna gäller till och med år 2000. Vissa ändringar har skett under 1990-talet. Nuvarande regler innebär att nedsättning sker med åtta procentenheter inom stödområde 1 för företag inom i lagen angivna branscher (industri med vissa undantag, tjänster av olika slag m.m.) samt inom delar av stödområde 2 för företag inom särskilda delar av tjänstesektorn, m.m.

Stödformen omfattas, liksom andra former av företagsstöd, av EG:s statsstödsregler. Kommissionen har utfärdat nya riktlinjer bl.a. för utformningen av regionalstöd (98/C74/C6). Sverige måste anpassa sina stödformer till dessa

fr.o.m. år 2000 och under 1999 anmäla de stödformer som då avses användas.

Nedsättning av socialavgifter var en befintlig stödform vid Sveriges inträde i Europeiska unionen. En diskussion om de svenska bestämmelsernas förenlighet med EG-rätten har förts mellan regeringen och kommissionen under lång tid. Regeringen har hävdats att stödet avser kompensation för bestående merkostnader och att det är förenligt med den gemensamma marknadens funktion. Kommissionen har riktat kritik mot stödformens nuvarande utformning såsom inte förenlig med gällande riktlinjer och särskilt framhållit risken för överkompensation genom kumulation med andra stödformer, i synnerhet med transportbidraget. Kommissionen har inte godkänt stödformen och har hittills sagt sig förutsätta att den upphör vid utgången av år 1999. Överläggningar pågår alltjämt.

Statens institut för regionalforskning (SIR) har nyligen, på regeringens uppdrag, redovisat en utvärdering av stödformen. Av redovisningen framgår att hälften av de företag som erhållit nedsatta socialavgifter har haft ökad lönsamhet under stödperioden och att framför allt tjänsteföretagen anser att nedsättningen är en betydelsefull faktor för en positiv utveckling av företaget. Utvärderingen visar också att företagen inte anser att stödformen är konserverande i strukturomvandlingshänseende och att nyetablerade företag angett att stödformen har mycket stor eller avgörande betydelse för valet av lokaliseringsort. SIR:s slutsats är att stödformen är minst lika effektiv som övriga regionalpolitiska stödformer och att detta framför allt gäller för tjänsteföretagen.

Regeringen anser att det är angeläget att behålla stödformen. För att detta skall vara möjligt måste den vara utformad så att den kan rymmas inom ramen för EG:s riktlinjer. Lagen föreslås därför utformas så att företagen endast får kompensation för faktiska merkostnader utan risk för överkompensation. Den föreslås även ändras på så sätt att nedsättningen begränsas till vissa tjänsteföretag inom stödområde A, med undantag av Östersunds kommun, förutom Näs och Häggenås församlingar, samt med undantag av Aspås, Ås och Rödöns församlingar i Krokoms kommun. Nedsättning av socialavgifter föreslås fortsättningsvis omfatta följande branscher: Uppdrags-, uthyrnings- och reparationsverksamhet, hotell-, pensionats- och campingverksamhet, restaurang- och kaféverksamhet som bedrivs i kombination med hotell-, pensionats-

eller campingverksamhet, renhållnings-, städnings- och tvätteriverksamhet, rekreativ verksamhet och kulturell service verksamhet med undantag av biblioteksverksamhet, samt verksamhet som bedrivs av ideella, kulturella och religiösa organisationer samt intresseorganisationer. Även i fortsättningen avses nedsättningen också omfatta avgifter som är hänförliga till arbete inom ett företag och omfattar företagsledning, ekonomi- och löneadministration, bokföring, automatisk databehandling, registreringsverksamhet, telefonförsäljning samt ordermottagning. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2000.

Vidare bör i bestämmelserna om transportbidrag föreskrivas att sådant inte får lämnas till företag som omfattas av lagstiftningen om nedsatta socialavgifter.

Genom denna utformning effektiviseras stödformen nedsatta socialavgifter eftersom den koncentreras till företag som saknar andra möjligheter till kompensation för sina regionalt betingade merkostnader samtidigt som vissa av kommissionens viktigaste invändningar tillgodoses. Regeringen avser att inom kort till EG-kommissionen anmäla det förslag som nu föreligger riksdagen.

Lagtekniskt är förändringarna enkla att genomföra. I nuvarande 1 § ersätts den nuvarande omfattande geografiska beskrivningen med en hänvisning till stödområde A, med vissa undantag, och en bestämmelse om att regeringen kommer att meddela närmare föreskrifter om stödområden. I 6 § tas de tre första punkterna (gruvor, tillverkningsindustri och produktionsvaruorienterad partihandel) bort. Hänvisningen till viss industriell verksamhet i 3 § andra stycket blir onödig och kan tas bort. Genom att de särskilda områdena i nuvarande 1 § tredje stycket tas bort blir också 11–13 §§ överflödiga. Någon särskild författningskommentar utöver det sagda torde inte vara nödvändig.

Någon ytterligare beredning av lagstiftningsändringen har inte bedömts nödvändig. Ärendets beskaffenhet är sådan att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Regeringen vill slutligen återigen framhålla att lagändringen kräver godkännande av EG-kommissionen och att överläggningar med kommissionen pågår. Regeringen avser att som ett led i det utvidgade samarbetet på lämpligt sätt underrätta riksdagen om utfallet av dessa.

Om EG-kommissionen inte, före årsskiftet, skulle godkänna det nya lagförslaget, kan inte

heller den nuvarande lagen fortsätta att tillämpas i oförändrad form efter den 31 december 1999.

Riksdagens beslut om lagändring för att säkerställa detta kommer då att behövas.

5 Anslag

A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Tabell 5.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Anslag	950 000	¹ Utgifts- prognos	620 000
2000	Förslag	1 303 850		
2001	Beräknat	1 609 350		
2002	Beräknat	1 605 950		

¹ Nytt anslag år 1999.

Anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder inrättades år 1999. Till anslaget kopplades ett bemyndigande.

Beslut om bidrag till de ändamål som anslaget omfattar fattades tidigare mot äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. från budgetåret 1995/96. Dessa anslag disponeras från och med år 2000 inte av regeringen. Regeringen föreslår därför att ett nytt anslag, A11 Regionalpolitiska insatser, inrättas för att täcka utgifter på grund av beslut som fattats mot dessa äldreanslag (se vidare under anslaget A11). Beslut fattades tidigare även mot numera äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder från budgetåret 1998.

Anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder disponeras av länsstyrelserna, NUTEK och regeringen.

Tabell 5.2 Anslag för regionalpolitiska åtgärder

Miljoner kronor

Anslag	Utfall 1998	Anslagssparande/ reservationer 1998	Anslag 1999	Utgifts- prognos 1999
A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder	0	0	950	620
A1 Regionalpolitiska åtgärder	954	1 703	0	720
C1 Lokaliseringsbidrag m.m.	168	431	0	60
C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m.	689	387	0	270
Summa	1 811	2 521	950	1 670

Det totala utfallet för 1998 uppgick till 1 811 miljoner kronor, vilket inkluderar utfallet för äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder, C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m.

Anslagssparande och reservationer vid utgången av 1998 uppgick totalt till 2 521 miljoner kronor, vilket även det inkluderar ovan nämnda äldreanslag.

Anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder uppgår till 950 miljoner kronor för budgetåret 1999. Utgiftsprognosen för 1999 uppgår totalt till 1 670 miljoner kronor, vilket inkluderar anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder samt äldreanslagen A1 Regionalpolitiska åtgärder, C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. En anledning till att utgiftsprognosen inte är högre är att de åtaganden som staten gjort gentemot stödmottaga-

re i många fall sträcker sig över ett flertal år. Utbetalning av medel till ett projekt sker i många fall flera år efter att beslutet fattats.

Riksdagen godkände hösten 1997 att regeringen får använda högst 500 miljoner kronor av äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska åtgärder.

Från och med budgetåret 1998 ingår ett nytt ändamål under anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder: såddfinansiering. Det ger alla länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan möjlighet att fatta beslut om såddfinansiering. Med detta avses riskfylld finansiering, i ett tidigare skede än det annars mest riskbenägna kapitalet, av relativt tidiga utvecklingsprojekt i mycket små teknikbaserade företag.

Inget nytt lån till privata regionala investmentbolag har beviljats eller utbetalats under budgetåret 1998. Utestående sådana lån uppgick till 20 miljoner kronor per den 31 december 1998.

m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. från budgetåret 1995/96 disponeras från och med år 2000 inte av regeringen. Åtaganden gjorda före år 2000 med stöd av dessa anslag föreslås fr.o.m. år 2000 täckas av ett nytt anslag A11 Regionalpolitiska insatser.

Anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder bör under den övergångsperiod under vilket bemyndigandesystemet byggs upp, uppgå till ett lägre belopp än föreslagen bemyndiganderam. År 1999 uppgick anslaget därför till 950 miljoner kronor jämfört med bemyndiganderamen på 1 688 miljoner kronor. År 2000 föreslås anslaget uppgå till 1 303,85 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 1 688 miljoner kronor under åren 2001–2008.

Regeringens överväganden

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under 1999 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter om högst 1 688 miljoner kronor under åren 2000–2005 (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99:NU2, rskr. 1998/99:110). Detta bemyndigande har regeringen fördelat till NUTEK, länsstyrelserna och självstyrelseorganen. Eftersom de regionala självstyrelseorganen inte är några myndigheter disponerar NUTEK deras bemyndigande.

Åtaganden som är gjorda med stöd av bemyndiganden åren 1997–1999 kommer att ianspråkta utrymme under den bemyndiganderam för år 2001–2008 som föreslås i detta avsnitt.

Syftet med bemyndigandesystemet är bl.a. att förbättra förutsättningarna för att långsiktigt kunna planera användningen av regionalpolitiska medel, att kunna utnyttja anslaget på ett effektivare sätt, att undvika stora anslagssparanden samt att förbättra uppföljningen och prognoserna av medlen.

Åtaganden gjorda före år 1999 med stöd av medel anslagna under äldreanslaget A1 Regionalpolitiska åtgärder skall täckas av anslagssparande. Äldreanslagen C1 Lokaliseringsbidrag

Tabell 5.3 Bemyndiganden

Miljoner kronor

	1998 utfall	1999 prognos	2000 beräknat	2001 ² beräknat	2002 ³ beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	384	402	1 332	1 582	1 532
Nya förpliktelser	244	1 550	1 500	1 600	1 600
Infriade förpliktelser ¹	- 226	- 620	- 1 250	- 1 650	- 1 600
Utestående förpliktelser vid årets slut	402	1 332	1 582	1 532	1 532
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	1 000	1 688	1 688	1 610	1 606

¹ Utbetalt belopp till följd av ingångna förpliktelser.² Bemyndiganderam för åren 2002-2009.³ Bemyndiganderam för åren 2003-2010.

Anslagets ändamål

Regeringen föreslår att medel från detta anslag fortsättningsvis anvisas till följande ändamål:

- regionala utvecklingsbidrag,
- lån till privata regionala investmentbolag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- regional och central projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- vissa utgifter för genomförande av strukturfondsprogram m.m.,
- viss administration, uppföljning och utvärdering av det regionalpolitiska företagsstödet m.m., samt
- viss central utvecklingsverksamhet m.m.

Åtgärderna kan bl.a. rikta sig till privata, kooperativa och statliga företag samt i vissa fall affärsverk, uppdragsmyndigheter, ideella organisationer och kommuner.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda ändamål, användas för medfinansiering av åtgärder inom regionala tillväxtavtal.

För genomförande av EG:s nya strukturfondsprogram kommer regeringen att inrätta strukturfondsdelegationer vid de länsstyrelser som utses till förvaltningsmyndigheter. Arvodet, reseersättning och ersättning för förlorade avlöningsförmåner i enlighet med gällande statliga regler bör utgå för ledamöter och ersättare i strukturfondsdelegationen. Regeringen föreslår därför att, liksom under nuvarande programperiod, me-

del från detta anslag får användas för dessa utgifter.

För att Sverige ska kunna tillgodogöra sig återflödet från strukturfonderna föreslår regeringen vidare att medel från detta anslag, i likhet med vad som gäller nuvarande programperiod får användas för sekretariatskostnader vid länsstyrelser och självstyrelseorgan samt för administrationskostnader vid de av regeringen utsedda förvaltningsmyndigheterna, som berörs av strukturfondsarbete.

Sverige får ett ökat återflöde från EG:s strukturfonder under nästa programperiod åren 2000-2006, vilket innebär att svensk medfinansiering av strukturfondsprojekt kan väntas ta i anspråk en stor del av detta anslag.

Huvuddelen av anslaget beräknas komma att användas av länsstyrelserna respektive självstyrelseorganen för olika former av företagsstöd, medfinansiering av strukturfondsprogram samt projekt inom regionala tillväxtavtal.

Försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning

Med anledning av riksdagens beslut om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning har Regionförbundet i Kalmar län, Gotlands kommun och Regionförbundet i Skåne län fr.o.m. budgetåret 1998 bl.a. övertagit ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och hanteringen av huvuddelen av de regionalpolitiska åtgärdsmedel som berörda länsstyrelser disponerar i nuvarande system (prop. 1996/97:36, bet. 1996/97:KU4, rskr.1996/97:77).

Vidare har självstyrelseorganet i Västra Götalands län fr.o.m. den 1 januari 1999 bl.a. tagit över ansvaret för att utarbeta regionala utvecklingsstrategier och huvuddelen av de regionalpo-

litiska åtgärdsmedel som länsstyrelsen i Västra Götalands län tidigare disponerat.

Fr.o.m. den 1 januari 1999 utgör de nybildade Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting självstyrelseorgan i respektive län (prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228).

Syftet med försöksverksamheten är att utveckla former för fördjupad demokratisk förankring av det regionala utvecklingsarbetet. Denna försöksverksamhet skall pågå t.o.m. den 31 december 2002.

Avsikten är att självstyrelseorganen i berörda län skall disponera medlen enligt samma riktlinjer som gäller för länsstyrelserna.

Huvuddelen av de medel regeringen fördelar till respektive län skall enligt riksdagens beslut i tillämpliga delar tillföras självstyrelseorganet för följande av de ändamål som angivits ovan:

- regionala utvecklingsbidrag,
- landsbygdsbidrag,
- stöd till kommersiell service,
- småföretagsstöd,
- sysselsättningsbidrag,
- såddfinansiering,
- regional projektverksamhet,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- vissa utgifter för genomförande av strukturfondsprogram m.m., samt
- uppföljning och utvärdering.

Medel inom anslaget får, inom ramen för ovan nämnda anslag, användas för medfinansiering av åtgärder inom regionala tillväxtavtal.

För ändamålet regional projektverksamhet bör även länsstyrelserna i berörda län tilldelas vissa medel för att kunna bedriva projekt för t.ex. statlig samordning för ekonomisk tillväxt – regional näringspolitik – samt för servicelösningar i glesbygd och vissa jämställdhetsprojekt.

Berörda länsstyrelser får, inom ramen för angivna ändamål, även använda medlen till att medfinansiera projekt inom EG:s strukturfondsprogram.

För ändamålet uppföljning och utvärdering bör bl.a. självstyrelseorganen disponera vissa medel för uppföljning av enskilda projekt.

Således bör även länsstyrelserna i berörda län disponera vissa medel från anslaget.

Regeringen och Närings- och teknikutvecklingsverkets disposition av medlen, m.m.

En viss del av anslaget föreslås liksom för närvarande disponeras av NUTEK och regeringen för bl.a. viss central utvecklingsverksamhet m.m. Regeringen föreslås även disponera vissa medel för att täcka utgifterna för de lokaler som det samnordiska forskningsorganet inom regionalpolitiken, Nordregio, disponerar.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länen och utfärda de föreskrifter som behövs. Vid fördelningen av medel mellan länen bör som hittills de regionala problemens svårighetsgrad utgöra den huvudsakliga fördelningsnyckeln med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet av åtgärder inom strukturfondsprogrammen samt beräknat behov av medel för ändamålet sysselsättningsbidrag.

Beräkning av anslaget för år 2000

Regeringen föreslår en omfördelning på 9 miljoner kronor från anslaget A3 Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken till anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder. Orsaken härtill är dels att medelsbehovet på anslaget A3 enligt regeringens prognos blir lägre än tidigare beräknat, dels att medelsbehovet på anslaget A1 blir högre än tidigare beräknat. Medelsbehovet för år 2000 på anslaget A3 kan delvis täckas av anslagssparande på anslaget.

Regeringen föreslår även en omfördelning på 2,5 miljoner kronor från anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder till anslaget A1 Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader inom utgiftsområde 24 Näringsliv. Medlen skall användas till att finansiera ett nytt projekthanteringssystem.

Regeringen föreslår vidare att anslaget A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder minskas med 2,5 miljoner kronor för år 2000. Anslaget A1 Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader inom utgiftsområde 24 Näringsliv föreslås samtidigt ökas med samma belopp. Den verksamhet som bedrivs inom projektet Nationellt resurscentrum för kvinnor (NRC) avses införlivas i NUTEK:s ordinarie verksamhet.

Regeringen föreslår dessutom en omfördelning på 150 000 kronor från anslaget A1 All-

männa regionalpolitiska åtgärder till anslaget B4 Ekobrottsmyndigheten inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Medlen skall användas till att finansiera verksamheten med att bekämpa oegentligheter avseende medel från EG: strukturfonder.

Tabell 5.4 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	950 000
Uppräkning av anslaget	350 000
Omfördelning från anslaget A3 inom U019	9 000
Överföring till anslaget A1 inom U024 Näringsliv	- 5 000
Överföring till anslaget B4 inom U04 Rättsväsendet	- 150
Förslag 2000	1 303 850

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 303 850 000 kr för år 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 1 609 350 000 kr respektive 1 605 950 000 kr.

A2 Landsbygdslån

Tabell 5.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	81 755	Anslags-sparande	617 732
1999	Anslag	30 000	Utgifts-prognos	150 000
2000	Förslag	30 000		
2001	Beräknat	110 000		
2002	Beräknat	110 000		

Anslaget disponeras av NUTEK för landsbygdslån som beviljas av länsstyrelserna och självstyrelseorganen.

Räntor, avbetalningar och andra återbetalningar på lånen tillförs inkomsttitlarna 2324 Ränteinkomster av lokaliseringsslån respektive 4139 Återbetalning av lokaliseringsslån. Anslaget disponeras även för utbetalningar av tidigare beviljade regionala utvecklingslån. Riksdagen har vid behandlingen av regeringens förslag i propositionen "Regional tillväxt – för arbete och välfärd" (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98:AU11, rskr. 1997/98:204) beslutat att stödformen regionalt utvecklingslån skall upphöra fr.o.m. den 1 januari 1999.

Medel inom anslaget får, inom ramen för anslagets ändamål, användas för medfinansiering av åtgärder inom regionala tillväxtavtal.

Under år 1998 utbetalades ca 81,8 miljoner kronor i regionalt utvecklingslån och landsbygdslån. I räntor och amorteringar inbetalades 3 respektive 0,9 miljoner kronor.

70 miljoner kronor av anslaget har under år 1999 disponerats för att lämna ett lån på kommersiella villkor till en företagsetablering i Bengtsfors.

Under år 1999 har 175 miljoner kronor av myndighetens anslagssparande ställts till regeringens disposition.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 30 000 000 kr för år 2000. Beslutsramen på anslaget uppgår till 110 miljoner kronor. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 110 000 000 kr respektive år.

A3 Täckande av förluster på grund av kreditgarantier inom regionalpolitiken

Tabell 5.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	7 776	Anslags-sparande	4 874
1999	Anslag	11 000	Utgifts-prognos	4 500
2000	Förslag	1 000		
2001	Beräknat	9 000		
2002	Beräknat	8 000		

Anslaget disponeras av Riksgäldskontoret.

Det sista systemet med kreditgarantier inom regionalpolitiken upphörde 1 januari 1997, och ersattes med landsbygdslån.

Riksgäldskontoret förvaltar sedan den 1 januari 1998 samtliga statens kreditgarantier.

Från anslaget betalas utgifter för att infria statliga garantier enligt ett antal äldre förordningar och enligt den nu gällande förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service.

Tabell 5.7 Utgiftsutvecklingen budgetåren 1993/94–1998

Budgetår	Utgift (mkr)
1993/94	12,8
1994/95	10,0
1995/96 (18 mån)	18,4
1995/96 (12 mån) ¹	12,1
1997	10,5
1998	7,8

¹ Beräknat på en 12-månaders period.

Under första halvåret 1998 uppgick nya infrianden av glesbygdsgarantier till närmare 2,5 miljoner kronor. Dessutom har Riksgäldskontoret belastat anslaget med knappt 3,7 miljoner kronor för sådana infrianden som länsstyrelserna förskotterat under 1997, men där länsstyrelserna inte före årskiftet 1997/98 hunnit fakturera Glesbygdverket, som före denna tidpunkt hade dispositionsrätt till anslaget.

Under andra halvåret 1998 infriades glesbygdsgarantier för ca 1,6 miljoner kronor, vilket innebär att 4,1 miljoner kronor totalt infriats under 1998. Tillsammans med de 3,7 miljoner kronor som avsåg 1997 uppgick utfallet under 1998 till närmare 7,8 miljoner kronor.

Utgiftsprognosen för år 1999 uppgår till 4,5 miljoner kronor och anslagssparandet för år 1998 uppgår till ca 4,9 miljoner kronor. Prognostiserat anslagssparande år 1999 uppgår därmed till drygt 11 miljoner kronor. Detta anslagssparande beräknas tas i anspråk år 2000.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 1 000 000 kr för år 2000. För att möjliggöra utbetalningar från anslaget med ett högre belopp beräknas anslagssparandet tas i anspråk. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 9 000 000 kr respektive 8 000 000 kr.

Tabell 5.8 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	11 000
Minskat resursbehov	- 1 000
Överföring till anslaget A1 inom U019	- 9000
Förslag 2000	1 000

A4 Ersättning för nedsättning av socialavgifter

Tabell 5.9 Anslagsutveckling

<i>Tusental kronor</i>				
1998	Utfall	421 341	Anslags-sparande	11 734
1999	Anslag	320 000	Utgifts-prognos	390 000
2000	Förslag	313 734		
2001	Beräknat	400 000		
2002	Beräknat	0		

Från anslaget, som disponeras av Riksförsäkringsverket (RFV), täcks fr.o.m. den 1 januari 1991 bortfall av avgiftsinkomster till följd av tillämpningen av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter. Enligt denna lag skall den procentsats, efter vilken arbetsgivaravgifter och egenavgifter sammanlagt beräknas, sättas ned t.o.m. utgiftsåret 2000 för verksamheter inom vissa näringsgrenar inom stödområde 1 och de nordliga delarna av stödområde 2. Nedsättningen är åtta procentenheter.

Under avsnittet 4.4 har regeringen föreslagit vissa förändringar av stödformen.

Anslaget kommer enligt nuvarande beräkning att överskridas under innevarande år. Regeringen föreslår på tilläggsbudget att överskridandet delvis regleras genom att anslaget för år 1999 höjs med 26,3 miljoner kronor. Överskridandet skall även täckas av anslagssparande och anslagskredit. Således föreslås anslaget för budgetåret 2000 dras ned med 26,3 miljoner kronor i förhållande till den föreslagna ramen i den ekonomiska vårpropositionen.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 313 734 000 kr för år 2000. För budgetåret 2001 beräknas utgifterna under anslaget till 400 000 000 kr.

Tabell 5.10 Beräkning av anslaget för år 2000

<i>Tusental kronor</i>	
Anslag 1999	320 000
Minskat resursbehov	-6 266
Förslag 2000	313 734

A5 Transportbidrag

Tabell 5.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	351 474	Anslags- sparande	16 750
1999	Anslag	345 000	Utgifts- prognos	335 000
2000	Förslag	345 000		
2001	Beräknat	336 000		
2002	Beräknat	336 000		

Anslaget disponeras av NUTEK, för transportbidrag enligt förordningen (1980:803) om regionalpolitiskt transportbidrag.

De förändringar rörande transportbidrag som riksdagen tidigare beslutat om (prop. 1997/98:62, bet. 1997/98: AU11, rskr. 1997/98:204), har ännu inte kunnat genomföras då EG-kommissionen inte godkänt förändringarna. Regeringens bedömer att kommissionen kommer att godkänna de föreslagna förändringarna under hösten 1999.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen, med hänsyn till den fortsatta utvecklingen inom transportsektorn och NUTEK:s bedömning av konjunkturen, anvisar ett ramanslag om 345 000 000 kr för år 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 336 000 000 kr respektive år.

A6 Glesbygdverket

Tabell 5.12 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	22 096	Anslags- sparande	5 490
1999	Anslag	23 857	Utgifts- prognos	28 000
2000	Förslag	24 781		
2001	Beräknat	25 202		
2002	Beräknat	25 649		

Anslaget disponeras av Glesbygdverket.

Anslagssparandet beror bl.a. på att verkets mål preciserades under år 1998 med följden att verksamhetsinriktningen förändrades. Glesbygdverket var under den andra halvan av 1998 restrikt-

tivt med att initiera nya projekt innan den nya verksamhetsinriktningen var klar.

Det övergripande målet för Glesbygdverket är att främst genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för glesbygds- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkten i skogs-länens inre delar samt i skärgårdsområdena.

För en resultatredovisning, se avsnitt 3.4.1.

Regeringens överväganden

De övergripande målen skall kvarstå men rollen vad gäller genomförandet av EG:s struktur-fondsprogram kommer att förändras. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 24 781 000 kr för år 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 25 202 000 kr respektive 25 649 000 kr.

Tabell 5.13 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	23 857
Pris- och löneomräkning	103
Justering av premier	821
Förslag 2000	24 781

A7 Statens institut för regional-forskning

Tabell 5.14 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	8 721	Anslags- sparande	1 422
1999	Anslag	8 040	Utgifts- prognos	8 500
2000	Förslag	8 068		
2001	Beräknat	8 221		
2002	Beräknat	8 386		

Anslaget disponeras av Statens institut för regionalforskning (SIR).

SIR:s övergripande mål är att utveckla och samordna forskning om regional utveckling och att se till att forskningsresultaten, kunskaperna och erfarenheterna därav sprids och blir tillgängliga för olika intressenter. Institutet skall senast den 1 oktober 1999 inkomma till regeringen med ett underlag till fördjupad prövning.

Forskningsprogrammen har försenats vilket har bidragit till ett anslagssparande.

För en resultatredovisning, se avsnitt 3.4.1.

Regeringens överväganden

De övergripande målen skall kvarstå. Regeringen avser att i dialog med SIR ytterligare precisera institutets uppgifter och verksamhetsmål. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramslag om 8 068 000 kr för år 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 8 221 000 kr respektive 8 386 000 kr.

Tabell 5.15 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	8 040
Pris- och löneomräkning	28
Förslag 2000	8 068

A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995-1999¹

Tabell 5.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1998	Utfall	655 575	Anslags-sparande	655 312
1999	Anslag	782 000	Utgifts-prognos	1 120 000
2000	Förslag	612 000		
2001	Beräknat	539 000		
2002	Beräknat	0		

¹ Anslaget har tidigare benämnts Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Anslaget disponeras av NUTEK och vissa länsstyrelser för utbetalningar från EG:s regionalfond. Regionalfonden är en av EG:s fyra strukturfonder som i Sverige delfinansierar 23 strukturfondsprogram inom målen 2, 5b och 6 samt vissa gemenskapsinitiativ. Utbetalning kan ske efter att en beslutsgrupp fattat beslut och att upparbetade kostnader i de enskilda projekten redovisats.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder under innevarande programperiod redovisas dels under ett anslag för socialfonden inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, dels under anslag avseende jordbruks- och fiskerifonderna inom utgiftsområde 23 Jord- och

skogsbruk, fiske med anslutande näringar. En sammanställning av besluts och utbetalningsläget inom strukturfondsprogrammen har redovisats under avsnitt 3.4.2. Nuvarande programperiod omfattar för Sveriges del åren 1995–1999. Nästkommande programperiod föreslås utbetalningar från regionalfonden redovisas under anslaget A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006.

Anslagssparandet vid slutet av år 1998 uppgick till 655 miljoner kronor. Anslagssparandet förklaras till del av att uppbyggnaden av strukturfondsverksamheten var mer tidskrävande än vad som kunnat förutses, vilket har haft en inverkan på omfattningen av vissa av programmen under tidigare år. Utgiftsprognosen visar att anslagssparandet till hälften kommer att tas i anspråk under år 1999. Ramen för anslaget, avseende strukturfondsperioden 1995–1999, uppgår till ca 3 600 miljoner kronor.

Fram t.o.m. april 1999 har beslutsgrupperna för målen 2, 5b och 6 samt för berörda gemenskapsinitiativ genom beslut intecknat ca 89 % av ramen för regionalfonden. Beslut om stöd till de enskilda projekten kan fattas t.o.m. den 31 december 1999. Enligt prognoser över kommande beslut kommer hela regionalfondsramen för programperioden att intecknas vid utgången av år 1999. T.o.m. juni 1999 har 44 % av regionalfonden för hela programperioden utbetalats. Prognosen är att 60 % skall vara utbetalad till årets slut.

Inbetalningarna från EG-kommissionen sker genom förskott med undantag för de sista 20 procenten som betalas efter slutredovisning av de olika programmen. Inbetalningarna redovisas på inkomsttitel 6311 på statsbudgetens inkomstsida. De sista inbetalningarna från kommissionen beräknas ske under åren 2002 och 2003. De sista utbetalningarna till projektägarna från anslaget beräknas ske under år 2001. Genom att kommissionen gör sina utbetalningar i euro kan en valutakursdifferens uppstå.

På EG-kommissionens förslag beslöts under år 1998 att 100 miljoner euro skall överföras till Peaceinitiativet för Nordirland från övriga gemenskapsinitiativ. För Sveriges del gäller att 1,2 miljoner euro motsvarande ca 10,2 miljoner kronor, överförs från Interreg IIA-programmet Nordkalotten och Pesca.

Regeringens överväganden

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Riksdagen har bemyndigat regeringen att under år 1999 låta staten besluta om åtaganden för den Europeiska regionala utvecklingsfonden som innebär utgifter om högst 1 150 miljoner kronor under åren 2000–2001. Det fanns inga bemyndiganden tidigare inom anslaget. För struktur-fondsperioden 1995–1999 får inga nya beslut tas efter år 1999, medan utbetalningar till projekten kan ske t. o. m. år 2001.

Tabellen nedan visar när bemyndigandet för år 1999 beräknas falla ut till betalning.

Tabell 5.17 Bemyndiganden

Miljoner kronor

	1999 prognos	2000 beräknat	2001 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	1 150	539
Nya förpliktelser	1 150	0	0
Infriade förpliktelser ¹	- 0	- 611	- 539
Utestående förpliktelser vid årets slut	1 150	539	0
Erhållen bemyndiganderam	1 150	539	0

¹ Utbetalat belopp till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 612 000 000 kr för år 2000. För år 2001 beräknas utgifterna under anslaget till 539 000 000 kr. Verksamheten för den innevarande programperioden avslutas under år 2001 varför inga utbetalningar beräknas ske från anslaget därefter.

A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000–2006

Tabell 5.18 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Förslag	Beräknat
2000	360 000 ¹	
2001		800 000
2002		1 000 000

¹ Nytt anslag.

Anslaget avses disponeras av länsstyrelserna i Norrbottens och Jämtlands län och de länsstyrelser inom mål 2 området, som kommer att ut-

ses att vara förvaltningsmyndigheter efter det att områdena har fastställts, samt de myndigheter som kommer att ha utbetalningsansvar för berörda gemenskapsinitiativ, för utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden avseende programperioden 2000–2006. Regionalfonden delfinansierar programmen inom mål 1 och 2 (inklusive områden som får stöd under en övergångsperiod) samt gemenskapsinitiativen Urban och Interreg i sin helhet.

I budgetpropositionen för år 1999 redovisades utgifterna för den nya programperioden för åren 2000 och 2001 under anslaget A8 Europeiska regionala utvecklingsfonden. År 2001 föreslås därför att 300 miljoner kronor överförs från anslaget A8 till A9. Återflödet från EU avseende programperioden 2000–2006 bedöms bli större än vad som beräknats i budgetpropositionen för år 1999.

Betalningssystemet från EG-budgeten har reformerats för programperioden 2000–2006. Inbetalningarna från EG-kommissionen kommer först som förskott, som omfattar 7 % av den totala regionalfondsramen. Sverige måste därefter redovisa faktiska utbetalningar till projekten för att erhålla ytterligare strukturfondsmedel.

Regeringens överväganden

Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser

Regeringen anser det motiverat att införa ett bemyndigande för det nya anslaget A9 Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000–2006. Syftet är att anpassa anslaget till ett långsiktigt planerande för de beslutande myndigheterna enligt de intentioner som ligger till grund för EG:s fleråriga strukturfondsprogram.

Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 3 200 miljoner kronor under åren 2001–2008. Beloppet utgör ca hälften av den preliminärt beräknade totala ramen för regionalfonden. Tilldelningen till gemenskapsinitiativen Interreg och Urban, vilka kommer att finansieras från regionalfonden är inte fastställd. Fördelningen mellan strukturfonderna i mål 1 och 2 är inte heller fastställd. Den exakta ramen för regionalfonden kommer att fastställas då programdokumenten har blivit godkända av EG-kommissionen, vilket väntas ske under första halvåret år 2000 för mål 1 och andra halvåret samma år för mål 2 och gemenskapsinitiativen. Sverige skall senast den 31 december 2003 inom varje mål bedöma resultatet för vart och ett av de samlade programdokumenten med utgångspunkt från ett antal indikatorer. EG-kommissionen skall sedan fördela den s.k. resultatreserven, som utgör 4 % av strukturfondsramen för Sverige.

Tabell 5.19 Bemyndiganden

Miljoner kronor

	2000 beräknat	2001 beräknat	2002 beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	3 200	3 400
Nya förpliktelser	3 200	1 000	1 000
Infriade förpliktelser ¹	- 0	- 800	- 1 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	3 200	3 400	3 400
Beräknad bemyndiganderam	3 200	3 400	3 400

¹ Utbetalt belopp till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag om 360 000 000 kr för budgetåret 2000. För budgetåren 2001 och 2002 beräknas utgifterna under anslaget till 800 000 000 kr respektive 1 000 000 000 kr.

A10 Flygplatsbolag i Ljungbyhed

Tabell 5.20 Anslagsutveckling

Tusental kronor

1999	Anslag	3 000 ¹	Utgifts- prognos	0
2000	Förslag	6 000		
2001	Beräknat	0		
2002	Beräknat	0		

¹ Nytt anslag 1999.

Anslaget avses disponeras av regeringen för finansiering av delar av driften av ett flygplatsbolag i Ljungbyhed.

Klippans kommun har i skrivelser till regeringen hemställt om statlig medverkan under fem år för fortsatt drift av ett flygplatsbolag på F5 i Ljungbyhed.

Regeringen har bedömt behovet av statliga insatser till 6 miljoner kronor per år under åren 1998, 1999 och 2000. Regeringen har genom beslut åren 1998 och 1999 hittills beviljat Klippans kommun sammanlagt 12 miljoner kronor för delfinansiering av flygplatsbolaget i Ljungbyhed.

För år 2000 beräknas behovet av statliga insatser till 6 miljoner kronor som finansieras genom 3 miljoner kronor vardera från Utgiftsområde 6 Totalförsvaret och Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett reservationsanslag om 6 000 000 kr för år 2000.

Tabell 5.21 Beräkning av anslaget för år 2000

Tusental kronor

Anslag 1999	3 000
Överföring från anslaget B2 inom U06 Totalförsvaret	3 000
Förslag 2000	6 000

A11 Regionalpolitiska insatser

Tabell 5.22 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Förslag	300 000 ¹
2001	Beräknat	0
2002	Beräknat	0

¹ Nytt anslag.

Anslaget avses disponeras av länsstyrelserna, NUTEK och regeringen.

Anslaget föreslås användas till att täcka utgifter på grund av beslut som fattats om olika typer av regionalpolitiska företagsstöd och projekt under åren 1995/96–1999.

Åtgärderna finansierades tidigare från tionde huvudtitelns äldreanslag C1 Lokaliseringsbidrag m.m. och C2 Regionala utvecklingsinsatser m.m. från budgetåret 1995/96.

Utfallet för år 1998 uppgick till 857 miljoner kronor och reservationerna uppgick vid slutet av året till 818 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 1999 uppgår till 330 miljoner kronor. Dessa anslag disponeras från och med år 2000 inte av regeringen.

Anslaget A11 skall endast användas till att finansiera åtaganden som har gjorts fram till den 31 december 1999.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett reservationsanslag om 300 000 000 kr för år 2000.

A12 Medel för tillfälligt småföretagsstöd m.m.

Tabell 5.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Förslag	6 000 ¹
2001	Beräknat	0
2002	Beräknat	0

¹ Nytt anslag.

Anslaget avses disponeras av vissa länsstyrelser, NUTEK och regeringen.

Anslaget föreslås användas till att täcka utgifter på grund av beslut som fattats om tillfälligt småföretagsstöd och projektverksamhet under åren 1995/96–1997.

Åtgärderna finansierades tidigare från tionde huvudtitelns anslag A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder: Särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt, anslagsposten 4, från budgetåret 1995/96. Utfallet för 1998 uppgick till 60,7 miljoner kronor och utgående reservation vid årets slut till 54,8 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för år 1999 är 19 miljoner kronor.

Detta anslag disponeras från och med år 2000 inte av regeringen.

Anslaget A12 skall endast användas till att finansiera åtaganden som har gjorts fram till den 31 december 1997.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett reservationsanslag om 6 000 000 kr för år 2000.